

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM TERCÜMANLIK BİLİM DALI**

**DİPLOMASİ DİLİ: FRANSIZCADAKİ DİPLOMASİ TERİMLERİNİN
TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hatice Anar ÖZ

Danışman

Prof. Dr. İlhami SİĞİRCİ

**Ekim-2017
KIRIKKALE**

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM TERCÜMANLIK BİLİM DALI**

**DİPLOMASİ DİLİ: FRANSIZCADAKİ DİPLOMASİ TERİMLERİNİN
TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hatice Anar ÖZ

Danışman

Prof. Dr. İlhami SİĞİRCİ

**Ekim-2017
KIRIKKALE**

KABUL-ONAY

Prof. Dr. İlhami SIGİRCI danışmanlığında Hatice Anar ÖZ tarafından hazırlanan “DİPLOMASİ DİLİ: FRANSIZCADAKİ DİPLOMASİ TERİMLERİNİN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatı Anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2017

(İmza)
[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)
.....

[İmza]
[Unvanı, Adı ve Soyadı]
.....

[İmza]
[Unvanı, Adı ve Soyadı]
.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2017
(Ünvan, Adı Soyadı)
Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “*DİPLOMASİ DİLİ: FRANSIZCADAKİ DİPLOMASİ TERİMLERİNİN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ*” adlı çalışmamı, bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazdığımı ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25.10.2017

Hatice Anar ÖZ

ÖN SÖZ

Birçok kaynaklardan yararlanarak hazırlamış olduğum tezimin, diplomasinin önemini anlamamızda diplomatik dilin gerekliliğine ışık tutacağı kanısındayım. Bu çalışmada, birinci bölümde diploması kavramı ve diplomasıyla ilgili genel bir bilgi vererek, diplomasinin geçmişten günümüze kadar tarihsel gelişimi ele alınmaya çalışılmıştır. Eski ve Yeni Diplomasinin oluşumuna ve özelliklerine değinilmiştir. Ayrıca, çalışmada “Önleyici Diploması” hakkında geniş bir bilgiye de yer verilmiştir. Bu çalışma ile içinde yaşadığımız dünyada diplomasinin nedenli önemli olduğu vurgulanmaktadır. İkinci bölümde, ülkelerarası kültür farklılıkları sebebiyle terimlere anlam yüklenirken karşılaşılan zorluklar ortaya konulmakta ve Türkçe’ye çevirisinde terime doğru anlam verilerek diploması daha anlaşılır kılınmaktadır. Üçüncü bölümde ise; Diploması terimleri sözlüğünün önemine ve dil bilimsel anlamda çalışmalara sağladığı katkılara değinilmektedir. Böylelikle iç ve dış basını daha doğru anlamak ve ülkemizin diplomasisini doğru bir biçimde ifade edebilmek amaçlanmıştır.

Çeşitli bilim ve teknik alanlara özgü sözcükler olan terimler ilgili söylemlerin esas temelini oluşturmaktadır. Uzmanlık etkinliğinin söylemsel biçimi öncelikle terimlere dayanmaktadır. Her bilimsel çalışma, ulaştığı kavramlaştırma düzeyini yansıtan terimsel bir donanım içermektedir. Çıplak gözle bakıldığında bir yığın olgular, uzmanın tecrübesiyle harmanladığı terimlerle hayat bulmaktadır.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk dilimizin genel kullanım düzleminde olduğu gibi özel uzmanlık alanlarında da izlemesi gereken yolu göstererek alınacak tüm önlemleri belirlemiş, Türkçe’nin öz kaynaklarıyla beslenerek saydam terim dizgeleri oluşturulmasını sağlayacak koşulları yaratmıştır. Böylece kendi dilinin terimlerini anlayarak diğer bilimsel ve uygulamalı terimler düzleminde başarılı olunmuştur.

Çağdaş dönemde yeniliklerin nasıl baş döndürücü bir hıza ulaştığı düşünülürse günümüzdeki terim patlamasının önemi ve anlamı daha iyi anlaşılacaktır. Bu sebepten ötürü başlıca kendi alanında bilgi donanımını gerektiren Diploması ile ilgili

bilimsel bir incelemede bulunmak için çalışmanın son bölümünde; diplomasi alanında Fransızca terimlere doğru Türkçe karşılıklar önererek diplomatik dilin önemi ortaya konulmaktadır. Ayrıca Diplomasi terimlerinin Türkçe'ye aktarılmasında yaşanan sıkıntılara da değinilmiştir. Diplomasi dilini daha iyi anlayabilmek için Fransızca- Türkçe Diplomasi Terimler Szlg" oluşturulmuştur.

Çalışmamda bilgi, tecrübe ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. İlhami SİĞIRCI'ya sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

ÖZET

Öz, Hatice Anar , “Diplomasi Dili: Fransızcadaki Diplomasi Terimlerinin Türkçeye Çevrilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2017.

Bu çalışmada, diplomasinin süreci ve tarihi gelişimi incelenmiştir. Fransızcadaki diplomasi terimlerinin Türkçeye çevirisinde karşılaşılabilecek zorluklar tespit edilmiştir. Bu zorluklar için öneriler sunulmuştur.

Diplomasi dilinin ülkeler arasındaki ilişkiler için çok önemli olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle, diplomasi terimlerinin çevirisi Türkiye'nin hem Avrupa Birliği hem de Fransa ile olan ilişkiler açısından önemli bir konudur. Çalışmamızın temelini oluşturan Fransızca diplomasi terimlerinin tercümesinin çok önemli olduğu düşünülmüş ve diplomasi terimleriyle ilgili araştırmalara katkıda bulunacağı umulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fransızcadaki Diplomasi Terimleri, Diplomasi Dili, Diplomasinin Süreci

RESUME

Öz, Hatice Anar , “Langue de Diplomatie: Traduction des Termes Diplomatiques Français en Turc”, Mémoire de maîtrise, Mersin, 2017.

Dans cette étude, le processus de développement historique de la diplomatie et son développement ont été examinés. On a constaté les qu'on rencontre des difficultés dans la traduction des termes de la diplomatie en turc. Des suggestions ont été présentées pour surmonter ces difficultés.

La langue de la diplomatie est considérée comme très importante dans les relations entre les pays. Pour cette raison, la traduction des termes de la diplomatie est un sujet important en termes de relations de la Turquie avec l'Union européenne et la France. La traduction des termes de la diplomatie française, qui constitue la base de notre travail, a été considérée comme très importante et il faut espérer qu'il contribuerait à des recherches qui continueraient dans le même sens.

Mots-clés: Termes de diplomatie en français, Langue de diplomatie, Processus de diplomatie

ABSTRACT

Öz, Hatice Anar , “Diplomacy Language: Translating the Diplomatic Terms in French into Turkish’’, Master’s Thesis, Mersin, 2017.

In this study, the process and historical development of the diplomacy is examined.

It has been determined that the difficulties may be encountered in translating the words of French diplomacy in Turkish. Suggestions were presented for these difficulties.

Diplomacy language is thought to be very important for relations between countries. For this reason, the translation of the terms of diplomacy is an important issue in terms of Turkey's relations with both the European Union and France. The translation of the terms of French diplomacy, which forms the basis of our work, was thought to be very important and it was hoped that it would contribute to the research on the terms of diplomacy.

Keywords: Terms of Diplomacy in French, Language of Diplomacy, Process of Diplomacy

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
TÜRKÇE ÖZET SAYFASI.....	iii
FRANSIZCA ÖZET (RESUME) SAYFASI	v
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT) SAYFASI.....	vii
GİRİŞ.....	1
1- DİPLOMASİYE GENEL BİR BAKIŞ	4
1.1. Diplomasinin Önemi.....	7
1.2. Diplomasinin Tarihsel Gelişimi ve Süreçleri.....	8
1.2.1. Eski Diploması.....	8
1.2.1.1. Ad Hoc Diploması (Tarihte uygulanan ilk diploması yöntemi).....	8
1.2.1.2. Ad Hoc Diploması Örnekleri.....	9
1.2.1.2.1. Hititlerde ve Eski Mısırlılarda Diploması.....	9
1.2.1.2.2. Eski Yunan’da Diploması.....	10
1.2.1.2.3. Romalılarda Diploması.....	12
1.2.1.2.4. Bizans’ta Diploması.....	12
1.2.1.3. Sürekli Diploması Uygulamalar.....	13
1.2.1.3.1. 15. ve 16. Yüzyıllar Diplomasinin Özellikleri.....	14
1.2.1.3.1. 1. Machiavelli’nin Diploması Anlayışı.....	15
1.2.1.3.1. 2. Protokol ve Öndegeme.....	15
1.2.1.3.2. 17. ve 18. Yüzyıllar Diplomasinin Özellikleri.....	16
1.2.1.3.2.1. Richelieu’nün Diploması Yöntemine Katkısı.....	16
1.2.1.3.2. 2. Kişisel Diploması: Yalan, Hile, Entrika.....	17
1.2.1.3.3. 20. Yüzyıl Başlarına Dek Uygulanan Diplomasinin Özellikleri....	18

1.2.1.3.3. 1. Gizli Diploması.....	18
1.2.1.3.3. 2. Kongreler Dönemi.....	19
1.2.1.3.3. 3. Viyana Kongresi.....	19
1.2.2. Yeni Diploması.....	19
1.2.2.1. Yeni Diplomasının Oluşumu.....	19
1.2.2.1. 1. Wilson'un Açık Diploması İlkesi.....	20
1.2.2.1. 2. Siyasal Sürecin Demokratikleşmesi.....	20
1.2.2.1. 3. Sosyalist Diploması.....	21
1.2.2.2. Yeni Diplomasının Başlıca Özellikleri.....	21
1.2.2.2. 1. Politikacılar eliyle yürütülen diploması.....	21
1.2.2.2. 2. Basının diplomasideki rolü.....	22
1.2.2.2. 3. Diplomaside ekonomik ve sosyal sorunların artan önemi...23	
1.2.2.3. Çok Yanlı Diploması.....	23
1.2.2.3.1. Çok Yanlı Diploması'nın Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	24
1.2.2.3.2. Çok Yanlı Diploması'nın Uygulanış Biçimi.....	25
1.2.2.3.2.1. Delegasyonlar.....	25
1.2.2.3.2.2. Sessiz Diploması.....	26
1.2.2.3.3. Çok Yanlı Diploması'nın Değerlendirilmesi.....	26
1.2.2.4. Doruk Diploması.....	27
1.2.2.4.1. Doruk Diploması'nın Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	27
1.2.2.4.2. Doruk Diploması'nın Değerlendirilmesi.....	28
1.2.2.5. 21. Yüzyıl Diploması'nın Özellikleri.....	29
1.2.2.6. Kamuoyunun ve Bilim ve Teknolojinin Diploması üzerindeki rolü ve etkileri.....	30
1.2.3. Önleyici Diploması.....	31
1.2.3.1. Önleyici Diplomasının Özü.....	31

1.2.3.2. Önleyici Diplomasinin Uygulanma Biçimi.....	32
1.2.3.3. Önleyici Diploması Teknikleri.....	32
1.2.3.3.1. Görüşme.....	32
1.2.3.3.1.1. Görüşme Sürecinin Aşamaları.....	33
1.2.3.3.1.2. Görüşmelerde Uyulması Gerekli Kurallar.....	34
1.2.3.3.1.3. Görüşmecilerin Nitelikleri.....	34
1.2.3.3.1.4. Çok Yanlı Görüşmeler.....	35
1.2.3.3.2. İyi Niyet, Uzlaşma, Hakemlik ve Arabuluculuk.....	36
1.3. Önleyici Diploması Başarıyla Uygulanabilmekte mi?.....	37
1.4. Genel Değerlendirme.....	39
2- DİPLOMASİ DİLİ.....	40
2.1. Diploması Dili ve Özellikleri.....	41
2.2. Diploması Görüşmelerinde Diploması Dili.....	47
2.3. Diploması Dilinde Fransızcanın Yeri ve Önemi.....	49
3- FRANSIZCA-TÜRKÇE DİPLOMASİ TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	51
SONUÇ.....	125
KAYNAKÇA.....	128

GİRİŞ

"Diplomasi, ülke için yurtsever yalan söyleme sanatı".

A. Bierce

Önceleri gizlilikle yürütülen diplomasi, günümüz insanının siyasi olaylar hakkında aydınlanma isteği ve daha çok bilgi edinme ihtiyacı karşısında herkesçe bilinir duruma gelmiştir. Kamuoyuna birçok antlaşma metinleri direk paylaşılmıştır. Halka açık şekilde ülkelerin dış politikaları parlamentolarda tartışılmıştır.

Ancak her ne kadar diplomaside konular açık seçik beyan edilse de, her ülkenin kendine ait güvenliğini ilgilendiren hususlar son derece önemli bir gizlilik istediğinden, diplomaside bu tür haberleşme şifreli mesajlarla olmuştur. Gizlilik hususu diplomasinin vazgeçilmez unsuru olmuştur. Protokol, diplomatik lisan ve diplomatik yazışma diplomaside yöntem, üslup ve meslek olarak kendini göstermiştir. Doğru ve kusursuz çeviri bu kısımda önemli bir yer almaktadır. En kısa anlatımla, çeviri herhangi bir dildeki metnin başka bir dile çevirisidir. Doğru manayı aktarmak en önemli unsurdur.

Tercümeyi kendi yapan veya başka bir yere yaptırmış kişiler birçok hatalar ile karşılaşmıştır. Hatalar genellikle birebir sözcüğü sözcüğüne çevirisi yapıldığında ortaya çıkmıştır. Doğru bir tercüme için sözcüğü sözcüğüne çevirisi doğru bir yöntem değildir. Otomatik bilgisayar programları veya elektronik sözlükler bunlar için iyi bir örnektir. İyi bir tercümanın mutlaka kaynak dildeki cümleleri kelime kelime değil, anlam bütünlüğüne dikkat ederek çevirmesi gerekmektedir.

Bir yabancı bir suç işler ve 15 sene kadar Türkiyede bir hapisanede yatmak zorunda kalır. Haliyle bu sürede Türkçe'yi de öğrenmiştir. Gün gelir cezası biter ve hapisaneden çıkar. Trene binmesi gerekmektedir. Tren istasyonuna gelir, ancak treni kaçırdı mı emin olamamaktadır. Etrafına bakınır ve birisini görüp hemen yanaşır; beyefendi acaba tren geldi mi diye sorar? Aldığı cevap "ohooooo oooo". Türkiye'de yaşayan birisi bu ifade ile trenin çoktan geldiğini ve treni kaçırdığını kolayca anlamaktadır. Ancak bu ifade Türkçe'yi hapisane gibi toplumsal hayattan

uzak, sınırlı bir kültürel ortamda öğrendiği için bu kritik cevabı anlayamamaktadır. Günlük hayatta bile yanlış anlamak ve anlaşılmak bu kadar önemliken “Diplomasi” gibi, dil, din, ırk, gelenekler ve görenekler açısından, birbirinden çok farklı topluluklar arasında ilişki kurmaya yarayan önemli bir alanda yapılan yanlış çevirilerin daha büyük sorunları ortaya çıkardığını görmekteyiz.

Kültürler arası bir iletişim aracı olan çevirinin tarihi çok eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Hatta günümüzde uluslararası ilişkilerin evrensel boyutlara ulaşması ile çevirinin önemi daha da artmıştır. Çeviri, ulusların birbirini tanımada ve değişik toplumların bilim, teknik, kültür ve sanat alanlarındaki çalışmalarını birbirleriyle paylaşmasında çok önemli rol oynamıştır ve de oynamaktadır.

Çeviride sadece anlamsal eşdeğerlilikler aranmamalı aynı zamanda ima edilen anlamlar ve estetik etki de aktarılmaya çalışılmalıdır. Özellikle alan çevirilerinde anlam bütünlüğü ve aktarılacak istenilenleri doğru ifade edebilme çok önemlidir. Nitekim yüksek lisans konum olan, Diplomasi Dili: Fransızcadaki Diplomasi Terimlerinin Türkçeye Çevrilmesi hem uluslararası hem de hukuk alanında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada diplomasi alanının seçilmesinde birkaç neden bulunmaktadır. Birincisi, Fransızca Diplomasi terimlerinin Türkçeye çevirisi daha önceden incelenmemiş olmasıdır. İkincisi ise, bu alanda araştırma yapan arkadaşlarımıza yardımcı olacağı düşüncesiyle bu terimleri toplayarak Fransızcadan Türkçeye diplomasi terim sözlüğü oluşturulmuştur.

Üç bölümden oluşan tezimin birinci bölümü diplomasinin tarihsel ve gelişim sürecine dayanmaktadır. Bu bölümde, diplomasi tarihinden bahsederek günümüze kadar gelen diplomatik süreçler incelenmektedir. Ayrıca genel olarak diplomasinin tanımı, siyasetle ilişkisi, diplomasi ortamları açıklanacak ve diplomatların söylem topluluğu olarak özellikleri, geçmiş ve bugünkü konumları, kimliği ve rolü betimlenecektir. İkinci bölümde, Diplomasi dilinin önemini vurgulayarak, diplomatik görüşmelerde yapılan hatalara değinilmiştir. Diplomasi devletin çıkarlarını doğrudan etkilediği için sözlü ve yazılı ifadelerin yanlış anlamaya meydan vermeyecek şekilde açık olması vurgulanmak istenmiştir. Diplomasi dilinin tüm devletlerin uluslararası sorun karşısında aldıkları tavırlarda ne kadar önemli olduğuna değinilmiştir. Fransızca'nın nezaket ile bütünleştirilen en uygun Avrupa dili olarak benimsenmesi bakımından uluslararası iletişimde önemi belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde ise, Diplomasi terimler sözlüğüne yer verilerek, uluslararası diplomasi alanında yapılacak metinlerin çevirisinde faydalı olacağı düşünülmektedir.

1-DİPLOMASİYE GENEL BİR BAKIŞ

Uluslararası uyuşmazlıkları ve çatışmaları çözüme ulaştırabilmenin başlıca iki yöntemi vardır. Bunlardan biri savaş, diğeri diplomasi yöntemidir. Savaş yönteminin kullanılması, uyuşmazlıkları ve çatışmaları zor kullanarak güç yoluyla çözüme şeklidir. Uyuşmazlıkların ve çatışmaların barışçı yollarla çözülmesinde ise, diplomasi yöntemine başvurulur.

Diplomasinin birçok tanımı vardır. Bunlardan bazıları; Diplomasi, uzlaşmayı ifade eder. Diplomasi, görüşmeler sanatıdır. Diplomasi, dış politikanın içeriği anlamına gelir. Diplomasi, dış politikanın yürütülüş biçimidir. Diplomasi, uluslararası ilişkilerin yürütülme sürecidir. Diplomasi, diplomatın sanatı ya da hünere gibi birçok tanımı mevcuttur.

Ünlü diplomasi yazarı Sir Ernest Satow, diplomasiyi şöyle tanımlar: “ *Diplomasi, bağımsız devletlerin hükümetleri arasındaki resmi ilişkilerin yürütülmesinde uygulanan zekâ ve inceliklerdir.*” (Satow, 1979: 3). Satow, sürekli olarak müzakere ve uzlaşmanın diplomasinin esasını oluşturduğunu, güç kullanmanın yerine geçerek uluslararası ilişkileri medenileştirici ve güçlendirici rol oynadığını ve diplomatik alışverişte dürüstlüğün önemini de vurgulamaktadır.

Çeşitli zamanlarda, çeşitli yazarlar ve kaynaklar tarafından diplomasi terimine farklı tanımlar verilmiştir. Bugün, ansiklopedi ve sözlüklere baktığımızda bu farklılıkları görmekteyiz.

Türkçe sözlük ve ansiklopedilerden örnekler vermek gerekirse, Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'nün diplomasi tanımı “uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü; yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı; bu işte çalışan kimsenin görevi, mesleği; bu görevlilerin oluşturduğu topluluk” şeklindedir. Aynı sözlük diplomasi sözcüğünün mecazi anlamını “güç bir görüşme sırasında gösterilen ustalık ve beceriklilik” olarak tanımlamakta, ayrıca “diplomatça” sözcüğüne yine mecazi olarak “açıkgözlülükle” tanımını yapmaktadır. (Bu tanımlar Meydan Larousse tarafından aynen aktarılmıştır). Milli Eğitim Bakanlığı Türk Ansiklopedisi'nin diplomasi tanımı

“uluslararası hukukta uluslararası ilişkilerin bilimi ve yürütülüşü” şeklindedir. Temel Britannica’nın diplomasi sözcüğüne verdiği tanım biraz daha ayrıntılıdır:

Diplomasi bir ülkenin diğer ülkelerle ilişkilerinde kendi konumunu korumaya ve iyileştirmeye çalışırken, diğer ülkelerle ilişkilerini sürdürebilme ve yürütebilme sanatıdır. Encyclopedia Britannica için diplomasi tanımı, uluslararası ilişkileri yönetme konusundaki yerleşik yöntem veya uluslararası ilişkileri, başlıca müzakere yoluyla, yönetme sanatından bahseder.

Yazarlar ve düşünürlerin tanımları daha da farklılıklar gösterir. Albert de Broglie için “*Diplomasi, devletlerarası ilişkilerde sadece gücün hâkim olmasını önlemek için medeniyetin yarattığı en iyi şeydir.*” (İskit, 2007: 4). Yakın geçmişe kadar ayrı bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmayan ya da üstünde durulmayan alan, aslında işlenmeyi bekleyen önemli bir konudur. (Yetkin, Karakoç, 2016: 10). Edmund Burke’nin tanımı “*Diplomasi uluslararası ilişkilerde ve müzakerelerde maharet ve yetenektir*” şeklindedir. (İskit, 2007: 4). Harold Nicolson’a göre ise, “*Diplomasi temel olarak egemen devletler arasındaki düzenli müzakereler sistemidir*”; *diplomasi belirli bir siyasi sistemin icadı veya eğlencesi değil, insandan insana ve milletten millete makul ilişkilerin vazgeçilmez unsurudur*”; *diplomasi bir grup insanın kendine yabancı diğer bir grupta ilişkilerinin düzenli bir çerçevede yürütülmesidir*”; “*diplomasi müzakere sanatıdır*”; “*diplomasi nin amacı egemen devletler arasında dostane ilişkilerin sürdürülmesidir*”; nihayet, “*diplomasi uluslararası düşmanlıkları körüklediği zaman diplomasi olma niteliğini kaybeder ve tam zıttına, yani başka bir isimle savaşa dönüşür.*” (İskit, 2007: 46).

Olumsuz tanımlar da eksik değildir: Ambrose Bierce’e göre diplomasi “*ülkesi için yurtsever yalan söyleme sanatıdır*”. Talleyrand için “*diplomasi yalan söylemek ve inkâr etmektir*”. Ludwig Boerne de benzer görüştedir: “*Diplomasi, Fransızca konuşmak, konuşup bir şey söylememek ve sahte laflar etmektir*”. Çarpıcı tanımlama örnekleri de vardır: “*Diplomasi başkasının sizin istediğinizi yapmasına müsaade etmektir.*” Lester B. Pearson; “*Diplomasi savaşın başka vasıtalarla sürmesidir*” Çu En Lay. Ve bir atasözü: “*Diplomasi en fena şeyleri en hoş şekilde söylemektir.*” (İskit, 2007: 4). Aslında diplomasi için bir tanımlama denemesine girişmek yerine, bu kavramın tarih boyunca geçirdiği gelişmelere ve süreçlerine değinmek, bugünün diplomasisinin ulaştığı içeriği çeşitli araç ve işlevleri itibariyle incelemeye ve anlamaya çalışmak belki daha uygun bir yöntem olacaktır.

Görüldüğü gibi, eğer bir kavram, hem içerik, hem biçim, hem nitelik, hem yöntem, hem de sanat anlamlarına gelebiliyorsa, o kavram, yanlış anlamlara rahatlıkla yol açabilir. Böylece, diplomasinin kendine özgü bir dili olduğu ve bu dilin uluslararası anlaşmalarda ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Yukarıda sıralamış olduğumuz tanımların tümü de diplomasi sözcüğü için geçerlidir. Bu tanımlar, uluslararası sorunların hem özünü hem de sürecini vurgulamaktadır. Dünyamız, önemli bir dönüm noktasında bulunmaktadır. Bir yanda dünya barışı, öte yanda da yok olma tehlikesi. Yeryüzündeki insanların kaderi, ayrılamayacak bir biçimde birbirine bağlanmıştır ve daha iyi bir dünyaya ulaşma, ancak çatışma yerine, karşılıklı işbirliği yoluyla gerçekleştirilebilir. Ancak tüm ulusların ve devletlerin diplomasinin önemini bilincine vardıkları takdirde işbirliğini sağlayabileceklerdir. *“Sürekli görüşmeler, uyanık gözlemler ve diplomatların bilgilerini ve kültürel deneyimlerini arttırmaya yönelik sosyal etkinlikler ile diplomasi gerçekleştirilmektedir.”* (Tuncer, 2009: 9).

Dünyada birçok insanın kaderi, devletler arasında diplomatik yollarla gerçekleştirilen görüş değişimine ve bunun sonucunda ortaya çıkan siyasal, ekonomik ve askeri alanlardaki ilişkilere bağlıdır. Dünyada uluslararası ilişkilerin arttığı oranda, diplomasinin de devletler arası ilişkileri düzenlemedeki payı artmaktadır.

Napoléon ve Clausewitz’in zamanından bu zamana ve günümüzde de değerinden hiçbir şey yitirmeyen şu deyiş, sanırım, diplomasinin anlam ve önemini güzel bir biçimde vurgulamaktadır: *“Politika, strateji gibi, her şeyin ‘yürütme’ye dayandığı bir sanattır.”*(Etzold, 1977: 125).

Diplomasi ve dış politika kavramları, genellikle, birbiriyle karıştırılmakta ve hatta çoğu kez birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bir bütünün parçası gibi dış politikayı ve diplomasiyi birbirinden ayırmaya imkân yoktur. Dış politika, bir devletin uluslararası ilişkilerinde uygulayacağı temel hedefleri, yöntemleri ve amaçları içermektedir. Diplomasi ise, bu hedeflerin ya da amaçların uygulamaya geçirilme sürecidir.

“Diplomatın görevi, hükümeti tarafından saptanan dış politikayı yürütmektir.”(Clark, 1973: 4). Diplomasi alanına yöneltilen eleştirilerin, gerçekte,

diplomatin yalnızca yürütmekle yükümlü olduğu dış politikayı hedef aldığı görülmektedir.

Diplomasi ile dış politika kavramlarının birbirlerine karıştırılması, diplomasi incelemelerin sayısının azlığı ve meslek dışı olanların bilgi sahibi olmaması diplomasinin gelişimine olumsuz katkısı olduğu gözlemlenmiştir.

Diplomasi sürekli dış politikaya bağımlı olabilir, aynı şekilde her ikisi de aynı hedefe ulaşmayı amaçlayabilir, fakat hedefe ulaşma yolları ve yöntemleri farklıdır. Aslında İngiliz diplomatı Sir Victor Wellesley diplomasi ve dış politika kavramları arasındaki farkı güzel bir şekilde özetlemiştir:

“Diplomasi politika değil politikayı uygulayan vasıtaadır. Bu iki unsur birbirini tamamlar zira biri diğerinin işbirliği olmadan harekete geçemez. Diplomasi dış politikadan bağımsız bir mevcudiyete sahip değildir, fakat her ikisi birlikte tek bir icra politikası oluşturur; politika stratejiyi saptar, diplomasi ise taktikleri.”(İskit, 2007: 2).

Birbirleri arasında fark olmasına rağmen, diplomasi dış politikanın bir alt dalı olarak görülmüştür ve bu alanın içinde güngeçtikçe kaybolmuştur.

1.1. DİPLOMASİNİN ÖNEMİ

Diplomasi, devletlerin, birbirleriyle olan ilişkilerinde birbirlerinin çıkarlarını uzlaştırmak ve her iki tarafın yararına çözümler bulmak amacıyla başvurdukları bir yöntemdir. Bu yöntemin özelliği, karşı tarafı ya da tarafları, kendi görüşlerinin doğruluğuna inandırabilmektir. Mantıklı ve her iki tarafın lehine doğru kararlar almak gerektiği için bir diplomatta olması gereken en önemli özellik, bir görüşmede karşındakileri etkileyebilme gücüne ve yeteneğine sahip olmasıdır.

18. yüzyıl yazarlarından François de Callières, Hükümdarlarla Görüşme Sanatı isimli yapıtında diplomasi konusuna ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

“Görüşme sanatı o denli bir öneme sahiptir ki, en büyük devletlerin yazgıları, genellikle, görüşmelerin iyi ya da kötü bir biçimde yürütülmesine ve görüşmecilerin niteliklerine ve yeteneklerine bağlıdır. Görüşmeler yoluyla nelerin kazanılıp nelerin yitirildiğinin örnekleri tarihte bulunabilir. Biz bunun somut sonuçlarını, bir devletin

yararına ya da zararına oluşturulan ani devrimlerde, uluslararası saçılan nefret tohumlarında, ulusların birbirlerine karşı silahlanmasında, devletlerin arasındaki en güçlü birliklerin yıkılmasında ve çatışan çıkarlara sahip hükümdarlar arasında birliklerin kurulması ve antlaşmaların yapılmasında görüyoruz.”(Olson ve Sondermann, 1966: 267).

Ayrıca François de Callières’e göre, *“Diplomasi devletin sağlığı, hatta bekası için yaşamsal olan, gerekli ve vazgeçilmez bir faaliyettir ve ayrı bir meslek olarak kabul edilmeye layıktır.”(İskit, 2007: 35).*

1.2. DİPLOMASİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE SÜREÇLERİ

1.2.1. Eski Diplomasi

1.2.1.1. Ad Hoc Diplomasi (Tarihte Uygulanan İlk Diplomasi Yöntemi)

“Diploma” sözcüğü, Eski Yunancada diplomasi sözcüğünün kökenini oluşturmuştur. “Diploma” sözcüğü, “ikiye katlamak” anlamına gelmektedir. Eski Yunan ve Roma İmparatorluğu’nda devlete ait tüm resmi belgelere, yabancı topluluklarla ilişkileri düzenleyen bazı belgelere, bunların katlanış biçimlerinden ötürü, “diploma” ismi verilmiştir.

“Zamanla bu belgeleri koruyacak, düzene sokacak profesyonel kişilere ihtiyaç duyulmuştur ve böylelikle, diplomasi kavramı, 18. yüzyıla gelinceye dek yukarıda belirtilen “belgeleri irdeleme bilimi” anlamında kullanılmıştır. Başka bir deyişle, diplomasi, 18. yüzyıla değin, arşivlerin korunması, devletler arasında yapılmış olan antlaşma ve sözleşmelerin değerlendirilmesi ve bunların tarihinin irdelenmesi bilimi anlamına gelmiştir.”(Potyemkin, 2009: 52).

“Sözcük olarak diplomasının doğuşu yeni olmakla birlikte, kurum olarak diplomasının en eski çağlardan beri var olduğu görülür.”(Nicolson, 1939: 17). Tarih öncesi dönemlerde, vahşi kabileler, aralarındaki savaşa belli bir süre için son vermek ve bu arada, yaralılarını toplamak ve ölülerini gömmek amacıyla görüşmeler yapmışlardır. Bu görüşmeler, tarafların birbirlerine gönderdikleri habercilerin,

haberlerini karşı tarafa iletmeye fırsat bulamadan öldürülmeleri durumunda çok gerçekleşmeyecektir. Bu habercilere, savaşçılara tanınmayan bazı ayrıcalık ve dokunmazlıkların tanınması kuralı kabul edilmiş ve bunlara kutsal ya da dokunulmaz olarak bakılmaya başlanmıştır.

“Böylelikle tarihte uygulanan ilk diplomasi yöntemi olan ad hoc diplomasi ortaya çıkmıştır. Ad hoc diplomasi, tek yanlı ve geçici bir diplomasi yöntemi idi, yani diplomasi temsilcileri, belirli bir amacı ya da görevi gerçekleştirmek üzere, geçici bir süreyle ülke dışına gönderilirler ve bu görevi yerine getirdikten sonra, ülkelerine geri dönerlerdi.”(Tuncer, 2009: 30).

1.2.1.2. Ad Hoc Diplomasi Örnekler

1.2.1.2.1. Hititlerde ve Eski Mısırlılarda Diplomasi

Eski çağlarda, devletlerin birbirleriyle yaptıkları anlaşmalar ve ülke hükümdarlarının birbirlerine yazdıkları siyasal mektuplar yaşanan diplomatik ilişkileri aydınlatan belgeler olmuştur. *“Amarna Mektupları, hiç kuşkusuz, bize eski çağın en değerli diplomatik arşivi hakkında bilgi vermektedir. Amarna Mektupları, sayıları 400’e yaklaşan, Akad diliyle yazılmış hem içerik hem de zenginlikleri bakımından en ilgi çekici olan ve siyasal nitelikteki mektuplardı. Bu mektuplardan bir bölümü, Ön Asya’nın büyük kralları ile Mısır firavunlarından III. ve IV. Amenofisler arasında (XIV. yüzyılın ilk yarısı); öteki büyük bölümü de, Suriye ve Filistin’deki küçük şehir beyleri ile firavunlar arasında karşılıklı verilip alınmış olup, bunlar, elli yıllık bir dönemde oluşan tüm siyasal olayları bize ayrıntılarıyla anlatmaktadır.”*(Tuncer, 2009: 35).

Diplomatların götürmekle yükümlü olduğu armağanlar, genellikle, devletlerin birbirleriyle iyi geçinmek ve aralarındaki dostluğu ve iyi ilişkileri pekiştirmek için verilmiştir. Krallar arasında verilip alınan armağanların başında; bakır ve bronzdan kılıç, balta, ok, yay gibi silahlarla kalkan, kemer ve kumaşlar gelmiştir. Böylelikle, devletler arası ilişkilerde iyi bir diplomasi sürecin gerçekleşmesinin tek bir yöntemle bağlı olmadığını söyleyebiliriz.

Bir Mısır kralının veliahdına yazdığı bir öğüt mektubundan alınan şu sözü paylaşmak isterim.

“Başarılı olmak istersen, sözlerinde diplomasiyi kullan, çünkü bir kral için, dil kılıç gibidir ve söz, her silahtan daha etkindir. Beceri sahibi bir hatibi hiç kimse baştan çıkaramaz.”(İnan, 1956: 78).

1.2.1.2.2. Eski Yunan’da Diplomasi

Eski Yunanlıların diplomasi yöntemi üzerinde katkısı çok büyük olmuştur. Açık diplomasi anlayışına, diplomatik dokunulmazlıklara saygıya, konsolosluk kurumunun başlangıcına ve çok yanlı diplomasiinin ilk örneklerine Eski Yunan’da rastlamak mümkündür.

Eski Yunan’da haberci nitelikli diplomatlar vardı. Bunların başlıca görevi, şehir devletleri arasında haberleşmeyi sağlamaktı. Bu nedenle, bu ilk diplomatlarda aranan en önemli özellik, kendi ülkelerinden getirdikleri haberleri yüksek bir sesle okuyabilmeleri için gür bir sese ve ayrıca, iletecekleri haberleri unutmamaları için güçlü bir belleğe sahip olmalarıydı.

“Diplomat niteliğindeki bu kişilerin, gönderildikleri ülkelere ilişkin bilgi toplamaları ya da dönüşlerinde, bu ülkelere ilişkin raporlar vermeleri beklenmezdi.”(Tuncer, 2009: 24). Bunlardan istenilen ve beklenen tek şey, görevlerinin tamamlanması sonucunda ülkelerine dönüşlerinde, devletlerinin meclisleri önünde çok iyi birer konuşma yapmalarıydı. Bu nedenle de, Yunan şehir devletlerinde, en iyi hatipleri diplomat olarak seçmek bir gelenek haline gelmiştir.

Eski Yunan diplomasisi, açık diplomasi anlayışını benimsemiştir. Diplomatik görüşmeler, tümüyle kamuoyuna açık olarak yürütülmüştür. Diplomatlarla yapılan görüşme ve tartışmaların hiçbiri halktan gizli tutulmamıştır. Ülkeye gelen yabancı diplomatların Meclis önünde yapacakları konuşmalar günler öncesinden halka duyurulur ve böylelikle, bu görüşmelerin sonunda imzalanan antlaşma ve sözleşmeler de, bir levha üzerine yazılır ve herkesin görebileceği bir yere asılmıştır. Eski Yunan’da, barış ya da savaş önerileri ile tasarılarını halkın önünde tartışmak yaygın bir uygulama olmuştur. Eski Yunan’da halktan gizli saklı hiçbir şey yürütülmemiştir.

“Eski Yunan’da görülen “Amphictyonic Konseyler” denilen bir kurum, bu gelişmenin somut bir kanıtıydı. Bu konseyler, Eski Yunan dünyasını ilgilendiren ortak siyasal sorunları tartışıp çözebilmek amacıyla toplanan bölgesel konferanslar

niteliğindedir. Bu kurum, diplomasi alanına o zamana değin görülmemiş bir yenilik getirmekteydi. Bu kurumun, ortak uluslararası çıkarlar ve ortak uluslararası hukuk kavramlarının yerleşmesinde oldukça büyük bir katkısının olduğu görülmüştü.” (Tuncer, 2009: 15).

“M.Ö 432 yılında Yunan şehir devletleri arasında toplanan Isparta Kongresi, çok yanlı diplomasi uygulamasının ilk örneklerinden birini oluşturur. Bu kongre’de, Yunan şehir devletleri, Atina’ya karşı savaş açma konusunu tartışmışlar ve oy çoğunluğuyla bu yönde karar almışlardı. Isparta Kongresi’nin yürütülüş biçiminde, 20. yüzyılda uygulanacak olan parlamenter diplomasi yönteminin niteliklerinden birkaçına rastlamak mümkündür.” (Tuncer, 2009: 26).

Eski Yunan diplomasisinin bazı sakıncalı yönleri de vardı. Bunlardan başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz: Eski Yunan’da elçilik kurulları en az iki kişiden oluşmaktaydı. Yunan demokrasisi kendi diplomatlarına çok fazla güvenmiyor ve kuşkuyla bakıyordu. Bu elçilik kurulları, her biri ayrı birer siyasal partiye bağlı ve her birinin kendine ait siyasi görüşü vardı. Eski Yunan diplomasisinde, etkili olabilmek için tek bir görüş üzerinde aynı fikire sahip olmak söz konusu değildi.

“Eski Yunan diplomasisinin bir başka önemli sakıncası da, Eski Yunan’da uygulanan rejimin demokrasi olması nedeniyle, özellikle totaliter rejimli devletlerle yürütülen görüşmelerde, Yunan tarafının daha az avantajlı bir durumda olmasıydı.” (Nicolson, 1954: 11). Diğer devletlerle diplomatik görüşmeleri yürütmekle yükümlü Yunan elçileri, tam yetkiye sahip değildi ve bunlar, görüşmeler boyunca ortaya çıkan her yeni gelişme karşısında, yeni yönergeler almak üzere, ya bizzat kendi şehir devletlerine dönmek ya da haberciler göndermek zorunda kalırlardı. Bu da, o günlerdeki iletişimin yavaşlığı nedeniyle, karar almada zaman yitirilmesine neden olmakta ve Yunan tarafını güç bir durumda bırakmaktaydı. “Ülkede son söz sahibi olan Meclis’te karar verme mekanizması son derece yavaş işlemekteydi, çünkü Meclis’te yer alanlar, genellikle, sorumsuz, olayların gelişiminden habersiz, duygularıyla hareket eden kişilerdi ve bunlar, çoğu kez, elçilerin görüş ve düşüncelerini reddetme alışkanlığında idi. Böyle bir durum ise, karar almada gecikmelere yol açmakta ve karşı tarafın yararına olmaktadır.” (İnan, 1956: 79).

Yukarıda yer alan bazı sakıncalarına karşın, Eski Yunanlıların diplomasiye özünü yapmış oldukları büyük katkı hiçbir zaman yadsınamaz. Bundan böyle hemen

hemen her devlet diplomasi uygulamasında ilk kez Eski Yunan'da tanınan diplomatik dokunulmazlık ilkesine yer vermeye çalışmıştır. Eski Yunan'da görülen açık diplomasi anlayışının, ne yazık ki, devletlerarası ilişkilerde uzun bir süre unutulduğu görülür. Ayrıca, Eski Yunan'da sürekli bir kongre sisteminin kurulmasının düşünülmüş olması, Eski Yunan diplomasi anlayışının ne denli ileri bir aşamada olduğunu göstermektedir.

1.2.1.2.3. Romalılarda Diplomasi

Romalıların diplomasi sürecine ve gelişimine katkıları, Yunanlılar kadar olmamıştır. Roma İmparatorluğu, devletlerle olan ilişkilerinde ve bu devletlerle yürüttüğü görüşmelerde, inandırma ve ikna yöntemine ayrıca güzel konuşma sanatına daha az başvurmuştur.

Roma'nın üstün askeri gücü öteki ülkelerle olan diplomatik ilişkilerine çoğu kez yön vermiştir. Roma, devletler hukukuna saygıyı arttırmış ve diplomatik arşivlerin korunmasında katkısı olmuştur.

Romalıların diplomasi alanına getirdiği önemli bir yenilik, bir tür hakemlik mahkemesi oluşturmaktı. Bu mahkemede, bir antlaşmanın iki tarafını temsil eden yargıçlar ile tarafsız bir mahkeme başkanı bulunurdu. Romalıların geliştirdiği bir diğer uygulama ise, bir antlaşmanın yürürlüğe konmasının güvencesi olarak, kendilerine rehinelere teslimine ilişkin maddelerin antlaşmaya konulmasıydı. Antlaşma maddelerine karşı taraf uyduğu sürece, rehinelere iyi davranılır; ancak, antlaşma maddeleri ihlal edilirse, rehinelere hemen tutuklanır ve savaş mahkûmları olarak muamele görürlerdi. *“Romalılar, diplomasiyi belli bir yasal çerçevede içinde uygulamaya önem göstermişler ve belirli devletler hukuku kurallarını bozmamaya özellikle dikkat etmişlerdi.”*(İnan, 1956: 80).

1.2.1.2.4. Bizans'ta Diplomasi

“Romalıların tersine, Bizans imparatorları, görüşme sanatını ya da diplomasiyi büyük bir ustalıkla kullanmayı başarmışlardı. Bizans imparatorluğu, ülkenin çıkarlarını koruma ve savunmada savaş yerine, diplomasi yöntemine başvurmayı yeğliyordu. En savaşkan imparatorlar bile, kılıç yerine diplomasi sanatını

kullanmak yoluyla, amaçlarını gerçekleştirmeyi ve uzlaşmaya daha kolay ulaşabilmeyi kendileri açısından daha yararlı buluyordu.”(Hussey, 1967: 50).

Bizans imparatorları, o zamana değin uygulanmakta olan diplomasi yöntemine bir yenilik getirmişti. Bu da, Bizans uygulaması ile hatip-diplomat tipinin yerini gözlemci-diplomat tipine bırakmasıydı. Bizans imparatorlarının yabancı ülkelere gönderdiği elçilerin başlıca görevleri, bu ülkelerin içişlerine ve öteki devletlerle olan ilişkilerine ait bilgi toplamak ve bu konularda ayrıntılı raporlar hazırlamak oluyordu. *“Böylelikle, Eski Yunan’da gür bir sese ve iyi konuşabilme yeteneğine sahip olan hatip-diplomat tipinin, artık yerini, belli bir eğitimden geçen ve gönderildiği ülkelerde başlıca görevi gözlemlerde bulunmak olan yani gözlemci-diplomat tipine bırakmaya başladığı görülmüştür.”(İnan, 1956: 82).*

“Bizans’ta, ilk kez dış ilişkileri düzenlemek ve yürütmekle yükümlü hükümete bağlı özel bir şube kurulmuştu.”(Tuncer, 2009: 32). Ayrıca Bizanslılar, yabancı ülkelere gönderdikleri elçilerini bir eğitime tabi tutmuşlardır. Bu elçilere yazılı yönergeler verilmiş ve yabancılarla olan ilişkilerinde nazik olmaları, buldukları ülkelerdeki koşulları hiçbir zaman eleştirmemeleri, iyi niyetli yaklaşımları ve tam aksine övmeleri istenmiştir. Bu şekilde, Bizanslılar kendine özgü diplomasi taktikleri uygulamışlardır.

Bizans’ın diplomasi alanına katkıları, çok fazla övülemezdi ama bazı ilkleri gerçekleştirmiş olması bakımından oldukça önemliydi. Düşmanları arasında rekabeti kışkırtma, yabancılara rüşvet ve para dağıtma, entrika yöntemlerini geliştirme gibi teknikler, Bizanslılarca yüce bir sanat durumuna getirilmiştir. Öte yandan, yabancı ülkelere gönderilmeden önce diplomatları belli bir eğitimden geçiren ve bunlara, gidecekleri ülkelerde gözlemlerde bulunma ve buralarda elde edecekleri bilgileri ülkelere iletme görevini yükleyen bir diplomasi uygulaması da, ilk kez Bizans ile başlatılmıştır.

1.2.1.3. Sürekli Diplomasi Uygulamaları

Sürekli diplomasi yöntemi, ilk kez, 15. yüzyılda İtalyan şehir devletleri tarafından uygulanmıştır. Bizanslılar, Venedik’e diplomasiyi öğretmiş; Venedikliler de, İtalyan şehir devletlerine, Fransa ile İspanya’ya ve nihayet bütün Avrupa’ya örnek bir diplomasi yöntemi geliştirmiştir. Ancak bu durum şehir devletleri arasında rekabet

ortamının doğmasına sebep olmuştur. Bu devletler, ancak birbirleriyle savaşarak varlıklarını sürdürmüştür. Hiçbir şehir devleti, kendini tam güvenlik içinde hissedebilecek ölçüde güçlü değildi. *“Bu şehir devletleri için varlıklarını sürdürebilmenin tek yolu, daima uyanık ve tetikte olmaktı. İşte, İtalyan şehir devletleri, kendilerine bu uyanıklığı ve tetikte bulunmayı sağlayacak ve sürekli olarak var olan savaş tehlikesini ortadan kaldıracak başlıca araç olarak, sürekli diplomasi yöntemini görmüş ve bu nedenle de, bu diplomasi yöntemini ilk benimseyenler, ilk uygulayanlar olmuştur.”*(Tuncer, 2009: 38).

Sürekli diplomasi uygulamasına geçilmesinin bir başka nedeni ise, devletlerin, özellikle kendileri için tehlikeli sayılabilecek saraylar nezdinde sürekli olarak temsil edilme ve bilgi alma gereğini duymalarıydı. *“Örneğin, İtalyan şehir devletleri, dönemin en tehlikeli ve güçlü devletlerinden biri sayılan Fransa Sarayı’nda sürekli temsilci bulundurabilmek için, adeta bir yarışa girmişlerdi. Bu sürekli elçiler, Fransa kralının yanından hiç ayrılmazlar, onunla birlikte ava çıkarlar, onunla birlikte yemek yerler ve hatta kralın uşaklarına rüşvet vermek yoluyla, onun tek başınayken neler söylediğini bile öğrenmeye çalışırlardı.”*(Potter, 1957: 266).

İtalyanların sürekli diplomasi yöntemini benimsemelerinin bir diğer nedeni, İtalyan şehir devletleri ve Kuzey Avrupa ülkeleri ile artan ticari ilişkileri ve bu ülkelerdeki ticari çıkarlarını sürekli olarak koruma ve geliştirme gereksinimleri olmuştur.

1.2.1.3.1. 15. ve 16. Yüzyıllar Diplomasinin Özellikleri

“İtalyan şehir devletleri arasında, ilk kez, bu yeni diplomasi yönteminin temel kurallarını koyan Venedik olmuştur. Venediklilerin diplomasi alanına getirmiş oldukları çok önemli bir yenilik, zamanımıza değin süregelen haber-mektup uygulamasıdır.” (Tuncer, 2009: 37). İtalyan şehir devletleri, genellikle güçsüz istikrarsız devletler olmaları nedeniyle, aralarında karşılıklı güven temeline dayanan bir diplomasi anlayışı geliştirememişti.

“Bunlar, istikrarsız rejimlerini ve herhangi bir yabancı saldırı karşısında hemen yıkılıverecek izlemine uyandıran savunma sistemlerini, bazı diplomatik düzenlemeler aracılığıyla güçlendirme yoluna gitmişti. İtalyanlar, diplomasiye, uzun süreli bir etkinlik gözüyle değil, hemen o andaki amaçlarını gerçekleştirmeye ve çıkarlarına yarayacak bir şans oyunu gözüyle bakmaktaydı. İşte bu nedenle ki, bunların

geliştirdikleri diplomasi anlayışı ve yöntemi de, yalan, hile, kurnazlık ve aldatmacalara dayanmaktaydı. Bu kuşku ve güvensizlik ortamında, diplomatın başlıca amacı, kendi aldanmadan başkalarını aldatmak oluyordu.” (Tuncer, 2009: 37).

1.2.1.3.1.1. Machiavelli'nin Diplomasi Anlayışı

Floransa Cumhuriyeti'nde 1469'da doğmuş olan Niccolo Machiavelli aslında diplomasiden çok siyaset teorisi alanında isim yapmıştır. Ancak gerek kariyeri gerekse yaşadığı dönem onu diplomasi konusunda düşünceler üretmeye yöneltmiştir.

Machiavelli'nin en ünlü yapıtı, 1513 yılında tamamladığı “Prens” isimli kitabıdır. Machiavelli, “Prens” isimli yapıtında, gününün diplomasi anlayışını çok güzel dile getirmektedir. Ortaçağlardaki gibi, felsefe geleneklerine dayanmak yerine, tarihe ve çağdaş politika uygulamalarına bakarak sonuç çıkarmasından ve siyasal sorunları din, metafizik, ahlak ilkelerinden soyutlayarak ele almasından ötürü, siyasal düşünceler tarihinde gerçek bir yeniliktir. Prens isimli yapıtında anlatılan yöntemlerin birçoğu zamanında olduğu gibi günümüzde de uygulandığı görülmektedir.

1.2.1.3.1.2. Protokol ve Öndegelme

15. yüzyıl diplomasisinin önemli özelliği, protokol sorunlarına verilen aşırı önemdi. Yabancı bir elçinin hükümdar tarafından kabulü ve güven mektubunu hükümdara sunma törenlerinin kurallarını anlayabilmek için, bazen haftalarca görüşmeler yapılarak hazırlanırdı. “*Örneğin, hükümdar, yabancı elçinin güven mektubunu almak üzere tahtından inmeli midir, yoksa yerinde mi kalmalıdır; hükümdar, elçiyi oturmaya davet etmeli midir ya da elçi, hükümdarın önünde ne zaman şapkasını çıkarmalıdır gibi konuların tartışılması, 15. ve 16. yüzyıl diplomalarında oldukça önemli bir yer tutmaktaydı.*” (Tuncer, 2009: 39).

“15. ve 16. yüzyıllarda elçiler arasında öndegelme sorunu, bu yüzyıllardaki diplomasi uygulamalarının bir diğer ağırlık noktasını oluşturuyordu. Bu yolda bir düzenlemeye ilk kez 1504 yılında Papa II. Julius'un gittiği görülür. Bu tarihe değin protokolde elçiler arasındaki öndegelme, elçilerin temsilcisi oldukları devletlerin bir

ötekine göre eksikliği ölçüt alınarak saptanmaktaydı.” (Johnson, 1964: 118). 18. yüzyılın sonlarına değin, diplomasi temsilcileri arasındaki öndegelme sorunlarına ilişkin büyük anlaşmazlıkların doğmasına yol açmıştır.

1.2.1.3.2. 17. ve 18. Yüzyıllar Diplomasinin Özellikleri

İtalyan şehir devletlerinin kuzeyinde yer alan devletlerin güçlenmesi ile sürekli diplomasi uygulaması, Kuzey’e de sıçramakta gecikmemiştir. Fransa’nın İtalyan şehir devletlerine karşı olası saldırılarını önleyebilmek amacıyla, İtalyan şehir devletleri, 15. yüzyıldan itibaren, Fransa’ya sürekli diplomasi temsilcileri göndermeye başlamıştır. *“Böylelikle, Fransa da, sürekli diplomasi yöntemini uygulamaya başlamış oldu. 15. ve 16. yüzyıllara egemen diplomasi anlayışına ve yöntemine nasıl büyük ölçüde İtalyanlar yön vermişse, 17. ve 18. yüzyıllar diplomasine de büyük ölçüde yön ve biçim veren Fransızlar olmuştur. Özellikle Kral XIV. Louis döneminde (1638-1715), Fransa’nın, Avrupa’da benimsenen genel diplomasi anlayışı ve yöntemi üzerindeki etkisi doruğa ulaşmış ve 1789 Fransız Devrimi’ne değin geçen süre içerisinde, Fransa’nın geliştirmiş olduğu diplomasi yöntemi tüm Avrupa’ya örnek olmuştur.” (İnan, 1956: 85).*

1.2.1.3.2.1. Richelieu’nün Diplomasine Katkısı

“Kardinal Richelieu’nün, diplomasi yönteminin gelişmesine katkısı büyük olmuştur. Richelieu, Kral XIII. Louis döneminde (1601-1643) Fransa’yı fiilen yöneten kişiydi. Diplomasinin yalnızca ad hoc bir etkinlik olmayıp, sürekli bir süreç olduğu görüşünü ilk kez ortaya koyan Kardinal Richelieu olmuştur. Richelieu’nün görüşüne göre, devletin çıkarı, öncelikli ve nihaiydi ve duygusal, ideolojik ya da doktriner önyargıların üzerinde yer alıyordu. Devletin çıkarının gerektirdiği durumlarda, bir devlet, en çok nefret duyguları beslediği bir diğer devletle bile ittifak oluşturabilmeliydi. Tehlike anlarında bir devlet, müttefiklerini, onları kendisine yakın bulduğundan ötürü değil, onların fiziki ya da coğrafi değerlerini göz önüne alarak seçmeliydi.” (Tuncer, 2009: 49).

Kardinal Richelieu dış politikanın yürütülmesini tek bir bakanlığın elinde toplamıştır.

“Richelieu, 11 Mart 1626 tarihli bir kararnameyle, Fransa’da dışişleri bakanlığını, dış politika ve diplomasi alanlarında başlıca söz ve yetki sahibi kurum durumuna getirmişti.” (Tuncer, 2009: 49).

“ Richelieu, dış politika ve diplomasi alanlarında kamuoyu ögesinin önemine ilk kez dikkatleri çeken kişi olmuştu. Richelieu, hükümetin yürüttüğü diplomasi konusunda, halkı bilgi sahibi kılmanın ve eğitmenin gerekliliğine inanmaktaydı. Kamuoyunu yönlendirebilmek amacıyla, ilk kez, bir iç propaganda sistemini oluşturan ve başlatan Richelieu.” (Nicolson, 1954: 51). Bu da, diplomasi alanında oldukça önemli bir aşamayı gösterir; çünkü o zamana değin kamuoyu, tümüyle diplomasi alanının dışında tutulmuştur.

Richelieu her zaman diplomasinin sürekli bir etkinlik olduğu görüşünü savunan ve diplomasinin amacının, sağlam ve sürekli ilişkiler kurmak olduğuna inanmıştır, bunun mümkün olmasını da tarafların birbirlerine olan güven duygusuna sahip olmasına bağlamıştır.

1.2.1.3.2.2. Kişisel Diplomasi: Yalan, Hile, Entrika

17. yüzyıldan 19. yüzyıllara kadar Avrupa’da uygulanan diplomasi yönteminin en belirgin özelliği, diplomasi hükümdar eliyle yürütölmekteydi. Ülkelerin mutlak hükümdarların özel mülkleri sayıldığı günlerde, kralların ve imparatorların, ülkelerinin diplomalarını kendi kişisel istek ve eğilimleri doğrultusunda yürütmede tamamen özgür olmaları gayet olağan karşılanmıştır. *“Bu dönemlerde, hükümdarlar, birbirlerini sık sık ziyaret etmekte ve ülkelerini ilgilendiren önemli sorunları baş başa yürüttükleri görüşmelerle çözmeye çalışmaktaydı. Örneğin, kral aileleri arasında evlilikler düzenlenerek aralarındaki bağları güçlendirme isteği, ortak rakiplere karşı entrikalar hazırlamak, mali ve ticari sorunları tartışmak gibi.”* (Tuncer, 2009: 58).

17. ve 18. yüzyıl diplomaları, genellikle yalan, hile, ikiyüzlölük ve entrikaya dayanmaktaydı. Bu yüzyıllarda yürütölen gizli diplomasi, devletler arası iletişimin güçlüğü ve tarafsız bilgi edinme yollarının son derece kısıtlı oluşu, devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde kuşku ve güvensizlik ortamı yaratmakta ve bu ilişkilerde sorumluluk ve dürüstlük duygularına yer vermemekteydi. Bu

dönemde, “*Bir elçi, yabancı bir ülkeye ülkesinin iyiliği için, yalan söylemek üzere gönderilen dürüst bir kişidir*” görüşü egemendi. (Hartmann, 1973: 92).

1.2.1.3.3. 20. Yüzyıl Başlarına Dek Uygulanan Diplomasinin Özellikleri

20. yüzyılın başlarına değin dünya diplomasisi, Avrupa diplomasisi demektir. Bu dönemde Asya, Afrika ve Amerika, uluslararası sahnede henüz seslerini duyurabilecek güce sahip değildi. Savaş ve barış gibi kararlar, yalnızca Avrupalı devletler tarafından alınırdı.

20. yüzyılın başlarına değin, uluslararası ilişkilerde büyük devlet-küçük devlet ayırımının oldukça önemli olduğu göze çarpmaktaydı. Genellikle, küçük devletlerin görüşlerinin, çıkarlarının ve oylarının, büyük devletlerin alacağı kararlar üzerinde çok fazla etkisinin olmadığı görülürdü. Küçük devletlerin yönetiminde ve dünya barışının korunmasında büyük devletlerin ortak bir sorumluluğa sahip oldukları varsayılırdı. Büyük devletler, çoğu kez küçük devletlerin içişlerine karışmıştı ve sürekli büyük devletler kendilerini üstün görmüşlerdi.

1.2.1.3.3.1. Gizli Diplomasi

20. yüzyılın başlarına dek uygulanan diplomasi yönteminin belki de en önemli özelliği, bu diplomasinin gizli olmasıydı. Bu gizlilik, yalnızca diplomatik görüşmelerin yürütülüşünü değil; aynı zamanda, görüşmelerin sonuçlarını da içermekteydi. Ülkeleri yönetenler, çok önemli dış politika kararlarını bile halklarına hiç danışmaksızın ve hatta onların hiç haberi olmaksızın, tek başlarına alabilmekte ve bu kararları, yine tamamen kendi kişisel istek, amaç ve çıkarları doğrultusunda uygulamışlardı.

“Örneğin, Fransa İmparatoru III. Napoléon, 1858 yılında Piyemonte Başbakanı Kont Cavour ile yürüttüğü gizli görüşmelerde, Savoy ve Nis’in Fransa’ya verilmesine karşılık; Fransa’nın da, Piyemonte’ye herhangi bir dış saldırı karşısında, her türlü yardımda bulunacağına ilişkin söz vermişti. Ancak, Fransız halkının bilgisi ve isteği dışında verilmiş olan bu sözün, Fransa’yı 1859’da Piyemonte-Avusturya Savaşı’na sürüklediği görülmüştü.” (Tuncer, 2009: 60)

1.2.1.3.3.2. Kongreler Dönemi

19. yüzyılda, 17. yüzyılda başlatılan çok yanlı kongreler ya da konferanslar toplamak yoluyla yürütülen diplomasi yöntemine daha sık başvurulduğu görülmüştür. Bu yöntem, yalnızca savaşların sonunda barış düzenini kurmak ya da barış antlaşmaları yapmak için değil; bütün devletleri ilgilendiren önemli sorunların, devletlerin ortak çabaları ile çözülebilmesi ve yeni kurullar seçmesi için de kullanılmıştır.

1.2.1.3.3.3. Viyana Kongresi

19. yüzyılda toplanan kongrelerin en önemlisi Viyana Kongresi'dir; çünkü bu Kongre'de, ilk kez, diplomasinin belirli bir yasal statüsü ve kuralları olan bir meslek olduğu Kongre'ye katılan bütün devletlerce resmen kabul edilmiştir. Viyana Kongresi, bir barış kongresi değildi. Avrupa'da uzun süren savaşlar sonunda ortaya çıkan siyasal sorunlara bir çözüm yolu bulabilmek amacıyla bu kongre toplanmıştır. Viyana Kongresi'nin amacı, Avrupa'da barışı yapmak değil, Avrupa devletleri arasındaki barışçı ilişkilerin korunmasını ve sürdürülmesini sağlayacak siyasal bir sistemi oluşturmak ve Avrupa'daki sınırları ve güçler dengesini yeniden belirlemeye yönelik kararlar almaktır.

“Viyana Kongresi'nin başarısının önemli bir nedeni, Kongre'de yer alan önemli görüşmelerin tümünün gizli yapılması ve temsilcilerin arasındaki diplomatik ilişkilerin çoğunun, kapalı kapılar ardında yürütülmesiydi. Bu yöntemin, hiç kuşkusuz, sakıncalarının olmasına karşın, o dönemin devlet adamları ile diplomatlarına azımsanmayacak bir yarar sağladığı da bir gerçektir.” (Stoessinger, 1975: 253). Böylece “Kongreler Dönemi” başlamıştır.

1.2.2. Yeni Diplomasi

1.2.2.1. Yeni Diplomasinin Oluşumu

Birinci Dünya Savaşı, genellikle, eski ve yeni diplomasi dönemlerini ayıran bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu savaşın bitimini izleyen yıllarda, eski diplomasi yöntemi

saygınlığını büyük ölçüde yitirmiş ve bu yönetime, bir dönemin en kötü simgesi olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde, bu yöntemi köklü bir biçimde değiştirme çabalarına girişilmiş ve bu girişimlerde Amerika Birleşik Devletleri önemli bir rol oynamıştı.

1.2.2.1.1.Wilson'un Açık Diplomasi İlkesi

Eski Dünya'nın uyguladığı diplomasi yöntemlerine ABD toplumu, büyük bir kuşkuyla bakmıştır. Amerikan halkının çoğunluğu, Avrupa diplomasisinin amacının, siyasal demokrasilerin ortaya çıkışını önlemek ve soyluların toplumdaki egemenliğinin sürdürülmesini sağlamak olduğuna inanmaktaydı. Amerikan halkına göre, eski diplomasi yöntemi ile Avrupa'nın savaşlar, birbirleriyle çatışan çıkarlar ve siyasal bunalımlarla dolu tarihi arasında doğrudan bir neden-sonuç ilişkisi bulunuyordu. Uluslararası alanda bir takım sorumlulukları olduğu ve bunlardan artık kaçamayacağını anlayan ABD, diplomasi yöntemi ve tekniklerinde bazı değişiklikler yapma görevini kısmen yüklenmiştir.

8 Ocak 1918 tarihinde, ABD Başkanı Woodrow Wilson tarafından yapılan açıklama şu şekildeydi: *“Açık yürütülen görüşmelerin sonucunda varılacak açık sözleşmeler ve diplomasi, bundan böyle daima kamuoyunun gözleri önünde yürütülecektir.”* (Tuncer, 2009: 78).

Wilson'a göre, demokrasi rejimi, her vatandaşın dış politikanın ve diplomasının bilincinde olmak ve gizli yürütülmemesi gerekirdi. Bu yüzden diplomatik görüşmeler, herkesin gözü önünde yürütülmeli ve bu görüşlerin sonuçları da, yine herkese duyurulmalıydı.

Aslında diplomasi, yalnızca diplomatlara bırakılamayacak kadar önemliydi. Demokratik yönetimin ilkeleri, ulusun yaşamsal çıkarlarının söz konusu olduğu durumlardan kamuoyunun bilgisi olmalıdır.

1.2.2.1.2.Siyasal Sürecin Demokratikleşmesi

Özgürlük ve demokrasi kavramları, Birinci Dünya Savaşı'nın öncesinde giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Savaşın en önemli sonuçlarından biri, diplomasının anlam ve öneminin uğradığı değişikliktir. İnsanlar kendisinin ve ailesinin refahının

ve geleceğinin, ülkesinin başka ülkeler karşısında yürüttüğü politikaların sonucuna bağlı olduğunu anlamıştır. Dış politika ve diplomasi alanlarında sorumluluklarının bilincine varmışlardı. Demokratik diplomasi sayesinde halk siyasi görüşlerini özgür bir şekilde dile getirebilmiştir.

1.2.2.1.3.Sosyalist Diplomasi

Sosyalist diplomasi türünün yaratıcısı Lenin'dir. Lenin de, Wilson gibi, eski diplomasi yönteminin karşısında yer almış ve gizli diplomasiyi yermiştir. W.I. Lenin, bu konuya ilişkin şöyle demektedir: *“Bu eski dünyanın eski diplomasisi, açık ve dürüst konuşmanın mümkün olmadığına inanır.”* (Lenin, 1974:23). Sosyalist diplomasi, sosyalist bir devrimin sonucu ortaya çıkmıştır. Bu diplomasi türünün başlıca işlevi, sosyalizmin komünizmin oluşmasını ve yerleşmesini sağlayacak uygun uluslararası koşulları yaratmaktır. Başka bir deyişle, sosyalist diplomasi, dünyadaki var olan düzenin değiştirilmesinde katkısı bulunacak bir araç olmuştur.

“Sovyet diplomasi anlayışında, devletlerarası ilişkilerde anlaşma ve uzlaşma yerine, propaganda öğesine ağırlık verilmiş ve bunun sonucunda, Sovyetlerin kullandığı diplomasi dili, geleneksel diplomasi dilinin inceliklerinden ve belirsizliklerinden arındırılarak, daha doğrudan ve saldırgan bir nitelik kazanmıştır.” (Craig, 1995: 89).

“Sosyalist diplomasi, öteki devletlerin yalnızca hükümetlerine değil, doğrudan doğruya halklarına seslenmeyi de amaç edinmişti.” (Lenin, 1974: 41). Bu şekilde, halkın uluslararası olaylardan gerçekçi bir biçimde haberi olmuş olacaktır. Hükümetler arasında diplomatik belgelere, sadece iletişimi sağlayan bir araç olarak değil, dünya kamuoyunu aydınlatıcı ve etkileyici birer araç gözüyle de bakılmaya başlanmıştır. Sosyalist diplomasi en önemli aracı da, uluslararası forumlarda yapılan kamuoyuna açık konuşmalardır. Bu konuşmalar, sosyalist devletlerin herhangi bir uluslararası sorun karşısındaki tutum ve politikasını yansıtmıştır ve dünya kamuoyunu etkileme amacını gütmüştür.

1.2.2.2. Yeni Diplomasinin Başlıca Özellikleri

1.2.2.2.1. Politikacılar Eliyle Yürütülen Diplomasi

Yeni diplomasi, büyük ölçüde politikacılar eliyle yürütülmüştü. İletişim ve ulaştırma alanlarında kazanılan büyük hız nedeniyle, devlet ve hükümet başkanları ile dışişleri bakanları, kolaylıkla dış ülkelere gidebilmekte ve buralarda diplomatik görüşmeleri kendileri yürütebilmişti. Yeni diplomasi politikacılar eliyle yürütülse de profesyonel bir diplomatın etkisi olmuştur.

“Günümüzde diplomasinin giderek artan bir biçimde politikacılar eliyle yürütülmesine karşın, devletlerarasındaki olağan diplomatik ilişkileri yürüten, temasları sağlayan ve bunlar arasındaki sürtüşmeler ile gerginlikleri azaltan yine meslekten diplomatlar olmaktadır.” (Etzold, 1977: 114). Politika ile diplomasinin iç içe bir durumda oluşu, diplomatların mecbur kabul etmek zorunda kaldığı ancak pek hoşlanmadığı bir gelişme olmuştur. Diplomatlar, bir devlet adamının yabancı bir ülkeyi ziyaretinden önce gerekli tüm hazırlıklarını yapmış, devlet adamına gerekli bilgileri sağlamış ve açıklamalarda bulunmuştur. Devlet adamının ziyareti sırasında gerekli düzenlemelerde bulunanlar da diplomatlardır. Eğer ziyaretin sonunda devlet adamının verdiği kesin olmayan bir sözü ya da açık olmayan bir anlaşmayı gerçeğe dönüştüren yine diplomatlar olmuştur.

Bir Kanadalı diplomatın söylediği şu sözler, günümüz diplomasisini çok güzel bir biçimde dile getirmektedir: *“Siz aylarca sessizce ve sabırla bir şey üzerinde çalışırsınız. Her şey hazır olduğu zaman, bir bakan gelir ve bir kâğıt parçasını altın kalemiyle imzalar. Ondan sonra, ülkedeki herkes söz konusu bakanın ne yetkin bir kişi olduğunu ve biz, diplomatlara, artık gereksinme duyulmadığını söyler.”* (Clark, 1973: 7).

1.2.2.2.2. Basının Diplomasideki Rolü

Günümüzde basın ile diplomasi arasında çok yakın ve sıkı bir bağ bulunmaktadır. Gazete haberleri, diplomatların atandıkları ülkelere ilişkin topladıkları bilginin temel kaynağını oluşturmuştur. Günü gününe yerel veya ulusal gazeteleri veya dergileri irdelemek, elçiliklerin en başta gelen görevi olmuştur.

Diplomatlar, gazetelerde yer alan haberleri, buldukları ülkelerde egemen siyasal, sosyal ve ekonomik ortam çerçevesinde değerlendirmiş ve yorumlamıştır.

Basının, kamuoyunun biçimlendirilmesinde büyük etkisi vardır. Basın, kamuoyunun dikkatinin diplomatik etkinlikler üzerine çevrilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bazen önde gelen gazetecilerin yazdıkları makaleler, diplomatların raporlarından ya da açıklamalarından çok daha aydınlatıcı ve bilgi verici nitelikte olabilmektedir.

1.2.2.2.3. Diplomaside Ekonomik ve Sosyal Sorunların Artan Önemi

Barış ve güvenliğin korunmasıyla ilgili olduğu gibi dış politika, aynı zamanda, refahın sağlanmasıyla da ilgilidir. Ekonomik ve sosyal taleplerin karşılanması dünyada barışın korunmasına bağlıdır. Ekonomik ve sosyal işbirliği yoluyla ülkeler arası refahın sağlanması, günümüzde Birleşmiş Milletler sisteminin uğraşının büyük bölümünü oluşturmuştur.

“Devletlerarası sorunların geneli ekonomik ve sosyal sıkıntıdan kaynaklandığı için diplomasinin bu sorunları çözümünde önemi artmaktadır. Zaten, bugün uluslararası konferansların gündemlerine bir göz atacak olursak, bunların büyük bir çoğunluğunda ekonomik ve sosyal sorunların yer aldığını görürüz. Bu da, özellikle ekonomik ve sosyal sorunlarda, dünya devletlerinin birbirlerine bağımlı olduğunun bir kanıtını oluşturur.” (Tuncer, 2009: 95).

1.2.2.3. Çok Yanlı Diplomasi

Teknik olarak, ikiden fazla ülke arasındaki ilişkilerin söz konusu olduğu diplomasiye çok taraflı-multilateral diplomasi adı verilmektedir. Ayrıca, bu tür diplomasi, genellikle toplantılarda, konferanslarda, yazılı iletişim yerine yüz yüze sözlü olarak yürütüldüğü için konferans diplomasisi veya parlamenter diplomasi olarak da isimlendirilmektedir.

Çok taraflı diplomasinin yaygınlaşmasında birçok unsur rol oynamıştır. Bunlardan biri, özellikle 19.yüzyıl büyük güçler konferanslarının, tartışılan konuların ötesinde, bu güçlerin propagandasının yapılmasına da yardımcı olmasıdır.

Çok taraflı konferanslar katılanlara söz konusu toplantının gündemi dışında, koridorlarda ve sosyal davetlerde ikili sorunlarını görüşmek için uygun bir ortam sağlar. *“Örneğin, NATO zirveleri ve AB Konseyi toplantıları, üye ülkeler devlet ve hükümet başkanlarının, neredeyse bu kuruluşların aktüel meselelerini tartışmaktan çok, ikili görüşmeler için kullandıkları birer fırsat olarak kabul edilmiştir.”*(Tuncer, 2009: 97).

“Parlamenteer diplomasi olarak isimlendirilen diplomasi yöntemi, başlıca dört ayırıcı niteliğe sahiptir. Bunlardan birincisi, sorumlulukları ad hoc konferanslarınkine kıyasla, çok daha fazla olan sürekli bir örgütün varlığıdır. İkincisi, kitle iletişim araçlarıyla görüşme ve tartışmaların dünya kamuoyuna açık bir biçimde yürütülmesi; üçüncüsü, görüşmelerin yürütülmesini büyük ölçüde kolaylaştırmak amacıyla, önceden saptanmış olan yöntemlerin var olması ve nihayet, görüşmelerin sonunda oy çoğunluğuyla kararların alınmasıdır.” (Rusk, 1955: 121).

1.2.2.3.1. Çok Yanlı Diplomasi'nin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

“Parlamenteer diplomasi, kamuoyuna açık bir diplomasi türüdür.” (Claude, 1958: 47). Uluslararası örgütlerde yer alan kamuoyuna açık görüşmeler, dünyanın tüm önemli sorunlarını insanlığın gözleri önüne serer. Parlamenteer diplomasi yönteminin bir başka olumlu özelliği; uluslararası örgütlerde yer alan diplomatik görüşmelerde, tarafların, yalnızca belli bir uyumsuzluğa taraf olan devletlerin değil, o örgütte temsil edilen bütün devletlerin oluşudur. Böylece, bu görüşmelere, çıkarı olan devletler değil, öteki devletler de katılabilmekte ve görüşmelere yön veren başlıca etken devletlerin ulusal saygınlıklarının ya da ulusal çıkarlarının korunması yerine, barışın sağlanması ya da sürdürülmesi olmuştur.

“Çok yanlı diplomasi yöntemi, devlet adamlarına, birbirlerini yakından tanıma ve birbirlerinin görüş ve politikalarına saygı duyma olanağını tanır.”(Plischke, 1967: 520). Böylece, bazı devletlerarasında kısa bir zamanda yapılan doğrudan görüşmeler, çoğu kez devletlerarasındaki aylarca süren yazılı haberleşmelerden çok daha yararlı olabilmektedir. Bu diplomasi yöntemi ile devletlerarası yaşanan uzlaşmazlık sorunu önlenebilmiştir.

“Parlamenteer diplomasi yönteminin, özellikle bazı konuların görüşülmesinde ve tartışılmasında çok yararlı olduğu saptanmıştır.”(Claude, 1958: 48). Örneğin, insan hakları, silahsızlanma, çevre kirliliği ve ortak güvenliğin sağlanması gibi bütün devletleri ilgilendiren genel nitelikteki sorunlarda ya da devletlerarasındaki ilişkileri düzenleyen temel anlaşma ve sözleşmelerin yapılması konularında olduğu gibi. Bunun nedeni, devletlerin, doğrudan doğruya ulusal çıkarlarını ilgilendirmeyen konularda anlaşmaya ve uzlaşmaya daha yatkın olmalarıdır.

Parlamente Diploması'nın olumsuz yönlerinden bahsetmek gerekirse; Parlamente diploması yöntemi, kolaylıkla bir propaganda ögesine dönüşebilir. Devletlerin, uygulamada, uluslararası forumları, genellikle aralarındaki uyuşmazlıları çözmekten çok, kendi görüş ve politikalarının propagandasını yapmak amacıyla kullandıkları görülmüştür. Başka bir deyimle, bu yöntem devletler tarafından kötüye kullanılabilen ve bu tür çok yanlı görüşmelere katılan devletlerin başlıca amacı, görüşme konusu olan soruna bir çözüm bulmaktan çok, kamuoyunu etkilemek olabilmektedir.

Basın, parlamente diploması yönteminde oldukça önemli bir yeri olan bir öge olmuştur. Uluslararası konferans ve örgütlerde yer alan görüşmelerin yürütülüş biçimi, görüşmelerin sonunda varılan sonuçlar, tarafların görüşmeler sırasındaki görüş ve tutumları, her ülkenin görüşmenin yapılacağı yere gönderdiği basın yayın mensuplarınca anında bu ülkelerin kendi halklarına iletilmektedir. Basın, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları, kamuoyunun, çok yanlı diplomatik etkinlikler konusunda aydınlatılmasında büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Ancak, basının, bu etkinlikleri tarafsız ve gerçeğe en yakın biçimde yansıtması gerekir. Aksi takdirde, basın, kamuoyunu yanıltan bir öge olur. *“Basın, genellikle, uluslararası konferanslarda ve örgütlerde yer alan görüşme ve tartışmaları, bunların heyecan verici ve dramatik yönlerini vurgulayarak, kamuoyuna yansıtma eğilimindedir. Bu ise, sakıncalı bir tutumdur, çünkü böyle bir davranış, uyuşmazlıkların alanını genişletir ve devletlerin, uyuşmazlıklarını uluslararası konferanslar ya da örgütler eliyle çözme isteğini azaltır.”* (Tuncer, 2009: 98).

1.2.2.3.2. Çok Yanlı Diploması'nın Uygulanış Biçimi

1.2.2.3.2.1. Delegasyonlar

Delegasyon kavramı, uluslararası örgütün belli bir konu üzerindeki toplantısına ya da organın oturumlarına katılmak amacıyla, devletlerce uluslararası örgüte atanan temsilci kurallarını tanımlamak üzere kullanılmaktadır. *“Örneğin, her yıl hükümetler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun belirli bir oturumuna ya da diğer Birleşmiş Milletler organlarından birinin belirli bir toplantısına katılmak amacıyla, Birleşmiş Milletler'e birer delegasyon gönderirler. Bu delegasyonlarda, çoğu kez devletlerin*

Birleşmiş Milletler'deki sürekli temsilcilik üyelerinden bazıları da, danışman ya da temsilci olarak bulunur.”(Tuncer, 2009: 104).

Delegasyona atanan sürekli temsilcilik üyesinin iki işi birden oluyordu: Hem delegasyonun çalışmalarına katılmak hem de sürekli temsilciliğin çalışmalarından sorumlu tutulmak gibi.

Bu tür görüşmelerde, delegeler arasındaki kişisel ilişkilerin iyi olması çok önemlidir. Bir delegenin görevinde başarılı ve etkili olabilmesi, büyük ölçüde kurduğu kişisel ilişkilere bağlıdır, yani bir delegenin, örneğin, hangi delegasyondan hangi delegeyle ne zaman ve ne tür bir ilişki kurması gerektiği gibi konuları çok iyi değerlendirmesi gerekir.

1.2.2.3.2.2. Sessiz Diplomasi

Sessiz diplomasi kavramını ilk kez ortaya atan Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreterlerinden Dag Hammarskjold olmuştu. Hammarskjold, bu diplomasi türüne ilişkin görüşlerini şöyle dile getirmekteydi: *“Görüşmelerden beklenen en iyi sonuçlar, bunların tümüyle kamuoyuna açık bir biçimde yürütülmesi durumunda elde edilemez. Görüşmelerin her aşamasının kamuoyuna açık olması, tarafların kamuoyunu kullanma eğilimlerine ve esneklikten uzak ve uzlaşmaz tutumları benimsemelerine yol açacaktır. Bütün bunlar ise, görüşmelerin başarısını ve olumlu bir biçimde sonuçlanmasını önleyecek önemli öğelerdir.”(Tuncer, 2009: 82).*

Sessiz diplomasi'nin, uluslararası sorunların çözüme kavuşturulmasında, aynı örgütlerin kurullarında ve meclislerinde yürütülen kamuya açık diğer görüşmelere göre, çok daha etkili ve yapıcı olduğu görülmüştür.

1.2.2.3.3. Çok Yanlı Diplomasi'nin Değerlendirilmesi

Günümüz dünyasında bir devletin dış ilişkileri, sadece diğer devletlerle yürüttüğü ikili ilişkiler ile gerçekleştirilememiştir. Birçok devletin arasında sürekli görüşmelerin yapılmasıyla yürütülen çok yanlı diplomasi, bugünün diplomasisinin vazgeçilmez bir gerçeği haline almıştır.

Çağımızda dünya devletleri, giderek birbirlerine daha bağımlı bir duruma gelmiştir. Bugün artık hiçbir devlet, ekonomik kalkınma ve büyümesinde, kendini öteki

devletlerden soyutlayamaz. Bu gelişmenin sonucunda, günümüzde, uluslararası sorunlara devletlerin tek başına bir çözüm bulmaları imkânsızlaşmıştır.

Uluslararası sorunların fazla artmış olması, birçok devletin bir araya gelerek, bu sorunlara bir çözüm araması bir zorunluluk durumuna gelmiştir. Örneğin, çevre kirliliği, nüfus patlaması, dünya çapında işsizliğin artması gibi, çok yanlı ya da parlamenter diplomasinin bütün devletleri ilgilendiren ortak sorunların çözümünde oldukça başarılı olduğu görülmüştür.

1.2.2.4. Doruk Diplomasisi

“Doruk diplomasisi, devletlerarası ilişkileri yürütmede eski çağlardan beri uygulana gelen bir görüşme yöntemi olmuştur.”(Plischke, 1967: 53). Bu diplomasi yöntemi, doğrudan doğruya devletlerin liderleri arasında gerçekleştirilen görüşmeleri içerir. İçinde yaşadığımız nükleer çağda, barışın korunması, genellikle hemen ya da en kısa zamanda diplomatik kararların alınmasını gerektirmekte ve bu da, en üst düzeyde yürütülen görüşmeleri bir ölçüde haklı çıkarmaktadır. *“Doruk toplantısı deyimi, İkinci Dünya Savaşı sırasında, İngiltere Başbakanı Winston Churchill tarafından ortaya atılmıştı. Churchill, bu deyimi, en üst düzeydeki önderlerin arasında yapılan bir toplantıyı tanımlamak üzere kullanmıştı.”*(Tuncer, 2009: 84).

1.2.2.4.1. Doruk Diplomasisinin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Doruk diplomasisi yöntemine, çoğunlukla ivedi çözüm bekleyen uluslararası bir anlaşmazlık ya da çatışma konusuna hızlı bir şekilde çözüm bulmak ve uluslararası forumlarda bir çözüm yolu bulunamadığı zaman başvurulduğu görülmüştür.

“Doruk görüşmelerinde taraflar, genellikle, tam yetkili devlet ya da hükümet başkanlarıdır. Bu görüşmeler, çeşitli devletlerin en üst düzeydeki siyasal önderlerinin yüz yüze gelmelerini ve aralarında doğrudan ilişkilerin kurulmasını sağlar. Yüz yüze görüşmeler, devlet adamlarının birbirlerini yakından tanımlarına, birbirlerinin amaç ve isteklerini daha iyi anlayabilmelerine ve böylelikle, birbirlerinin görüş ve tutumlarını daha iyi değerlendirebilmelerine büyük ölçüde yardımcı olur.”(Iklé, 1967: 126).

“Doruk diplomasisi yöntemini savunanlar, ‘doruk’ kavramının bir yüceliği ifade ettiğini, doruk gibi yüksek bir düzeyden olayların daha tarafsız bir gözle görülebileceği ve daha tarafsız bir biçimde değerlendirilebileceği görüşünü ileri sürerler.”(Harries, 1961: 60). Devlet liderleri gibi yüksek düzeyde kişilerin bir araya gelerek çoğu zaman uzlaşma sağlayarak ayrıldığı bir görüşme yöntemi olduğunu saptamaktayız.

Doruk Diplomasisinin olumsuz yönleri ise; Fransa'nın eski devlet başkanlarından Charles de Gaulle'ün, doruk diplomasisine ilişkin görüşleri de şöyleydi:

“Doruk konferansları, kesinlikle bir diplomasi ya da görüşme yöntemi olamaz. Bunlar, yalnızca bunlara taraf olan başaktörlerin, birbirleri yerine, rakip tarafın kamuoyunu muhatap olarak aldıkları birer propaganda forumundan ibarettir.” (Crabb, 1968: 87).

Bütün dünya basın ve yayın organlarının dikkatini üzerinde toplayan doruk görüşmeleri, bu görüşmelere taraf devletlere, kendi görüş ve politikalarını dünya kamuoyuna duyurmak için kaçırılmaz bir fırsat vermiştir.

“Bir devlet ya da hükümet başkanının kendisinin diplomatik görüşmede bulunması durumunda, kamuoyunun bu görüşmeden beklediği ve umduğu şeyler de artar.” (Plischke, 1967: 159). Görüşmenin olumlu bir biçimde sonuçlanmaması durumunda kamuoyunun düş kırıklığı, diğer diplomatik görüşmelerde duyulan düş kırıklıklarına göre çok daha fazla olur. Kamuoyuna açık olan doruk görüşmelerinin başarısızlıklarını gizlemek imkânsızdır.

Bazı olumsuz yönlerine rağmen, doruk diplomasisi yönteminin, düşmanlık ilişkisi bulunan devletlerarasındaki buzları eritmeyi başardığı da olmuştur. *“Örneğin, ABD Başkanı Nixon'un 1972 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'ni ziyareti nedeniyle yer alan ‘doruk’ta, ABD-ÇHC ilişkilerini etkileyen hiçbir çetin sorunun çözümüne gidilememiş; ancak, bu yolla, iki ülke arasındaki gergin hava önemli ölçüde yumuşatılmıştı.”*(Pranger, 1976: 141).Bu örnekle birlikte, ülkeler arası barışın sağlanmasında ve sürdürülmesinde Doruk diplomasinin büyük bir önemi olduğunu görmekteyiz.

1.2.2.4.2. Doruk Diplomasisi'nin Değerlendirilmesi

Doruk diplomasisi, devletlerin en üst düzeydeki yöneticilerin eliyle yürütülen ve kişisel olma niteliği ağır basan bir diplomasi yöntemidir. Devletler, günümüzde, öteki devletler nezdinde atadıkları sürekli diplomasi temsilcilikleri eliyle yürüttükleri ikili diplomasi ve çok yanlı diplomasi yöntemlerinin yanı sıra, giderek artan ölçüde doruk diplomasisi yöntemini de uygulamışlardır. *“Liderler, dış politikayı kendileri yürütmekten büyük zevk alırlar ve dünya liderlerinin zaman zaman yüz yüze gelerek görüşmelerde bulunmalarının, bunların aralarındaki anlaşmazlıkları büyük ölçüde ortadan kaldıracacağı ve bunun da, uluslararası sorunların çözülebilmesi açısından, ölçülmez bir değer taşıdığı görüşünü benimserler.”* (Sobel, 1975: 168-169). Doruk diplomasi daha çok sorun çözmeye yönelik değil, devlet liderlerinin birbirlerini daha yakından tanıyarak, zaman ayırıp görüşmelerde bulunarak devletlerarası ilişkileri düzeltmeye yönelik görüşmelerdir.

Doruk diplomasisi, gizli bir diplomasi türü olduğu için liderler genelde baş başa görüşmeleri yürütmüş ve görüşmelerde tarafların çevirmenlerinden başka kimse bulunmamıştır. Doruk diplomasisinin amacı, devletler arasında bir dayanışma ve işbirliği ortamı yaratabilmektedir.

1.2.2.5. 21. Yüzyıl Diplomasi'nin Özellikleri

Günümüzde diplomasi çok karmaşık ve bir yandan küreselleşme sürecinin diğer yandan parçalanma ve yerelleşme güçlerinin çatıştığı çelişkili bir çerçevede hareket etmek zorundadır. Halen, geleneksel diplomasi'nin kapalı, hiyerarşik ve elitist düzeninin yerini giderek daha büyük ölçüde modern diplomasi'nin açıklık ve esnekliğine bıraktığı bir geçiş dönemi yaşanmaktadır. Süratle gelişen bilişim, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin kullanılması, uluslararası ilişkileri daha da saydamlaştırarak diplomasi ortamının değişmesine yol açmaktadır. Kıtaları birleştiren jet uçakları sayesinde, başbakanlarla bakanlar bugünden yarına buluşabilmekte, başkentlerinden ayrılmak istemezlerse ise, video-konferans teknolojisiyle yine de yüz yüze görüşmeler yapabilmektedirler. *“Günümüz dünyasında gözlenen başka bir gelişme, diplomasi normlarının yıpranmış olmasıdır. Diplomatların ve diplomatik misyon binalarının kutsallığı ve dokunulmazlığı çok gerilerde kalmıştır. Gün geçmesin ki, bir diplomat katledilmesin veya kaçırılmasın, bir büyükelçiliğe bomba atılmasın.”* (Tuncer, 2009: 86).

Aslında diplomasi büyük ölçüde bu değişimleri geçirmiş ve geçirmektedir. Bu da, diplomasi'nin vazgeçilmezliğini kanıtlamıştır. Ulus-devletlerin ve uluslararası kuruluşların hala uluslararası ilişkilerin başlıca aktörleri olduğu bugünkü dünyada, ikili veya çok taraflı, doğrudan veya dolaylı, zirvede veya alt düzeyde yürütülen diplomasi, insanlık için yaşamsal önem taşıyan, ortak çıkarların geliştirilmesinin ve uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümlenmesinin başlıca yolu olmaya devam etmiştir.

1.2.2.6. Kamuoyunun ve Bilim ve Teknolojinin Diplomasi Üzerindeki Rolü ve Etkileri

Günümüzde bilgisayar ve internet ortamında, kamuoyunun, dış politika alanına ilgisi ve dış politika konularında bilgisi, hiç kuşkusuz, artma eğilimi göstermektedir. Diplomaside kamuoyunun oynadığı ya da oynaması istenilen rol, içinde yaşadığımız çağda büyük önem taşımaktadır. Ancak, burada sorulması gereken soru şu olmalıdır: Diplomasiyi bir ölçüde yönlendirmesi beklenen kamuoyu, bu alanda yeterli bilgiye sahip midir yoksa büyük ölçüde dış politika konularından habersiz midir?

Demokratik ülkelerde kamuoyu, örneğin, nükleer silahlanmaya ilişkin tartışmaların içinde yer almak istemektedir. Bu konuda iki karşıt görüş ileri sürülebilir:

Bir yandan, bu denli teknik nitelikteki bir konuda, ancak genel nitelikte ve yetersiz bilgilere sahip ve duygularının etkisi altında kalarak davranan kamuoyunun, hiçbir rolünün olmaması gerektiği düşüncesi ileri sürülmüştür.

Öte yandan da, nükleer silahların neden olabileceği felaketler göz önüne alınarak, bu denli önemli sonuçlar doğurabilecek bir konunun, birkaç uzmana bırakılmayacağı tezi savunulmuştur. Hükümetlerin, diplomalarını uygularken, halklarını bu alanda bilgilendirme zamanını doğru ve yerinde saptamaları gerekmektedir.

Bilim ve Teknolojinin etkilerinden bahsetmek gerekirse, bilgi ve iletişim teknolojisinin hızla gelişmesi, uluslararası ilişkiler alanını büyük ölçüde etkilemiştir. *“Bilginin, televizyon ve bilgisayar aracılığıyla sınırlar ötesine ulaşması, ulusal egemenlik kavramına meydan okumaktadır.”*(Newsom, 1988-1989: 32). Yeni teknolojinin olanaklı kıldığı bilgisayar ve uydu yayın yapan televizyonlar aracılığıyla, ülkeler arasında anında iletişimin sağlanabilmesi, hükümetlerin, artık bilgi kaynakları üzerinde mutlak denetim kurmalarını çok güçleştirmiştir.

İnternet'in, bilgiyi iletme masraflarını büyük ölçüde azaltmasının sonucunda, hükümet dışı kuruluşlar, akademik çevreler, etnik topluluklar ve bireyler, internet'i, kendi küresel platformlarını oluşturabilmek ve siyasal etkilerini yaratabilmek amacıyla kullanmaya başlamıştır. İnternet ve diğer bilgi teknolojileri, uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde değişimi gerçekleştiren güçlü birer araç haline gelmiştir. Küresel elektronik iletişim, insanların değerlerini, kimliklerini ve sosyal uygulamalarını değişime uğratmıştır.

1.2.3.Önleyici Diplomasi

1.2.3.1. Önleyici Diplomasi'nin Özü

Önleyici diplomasi, taraflar arasında uyuşmazlıkların çıkmasını önleyebilmek, var olan uyuşmazlıkların çatışmalara dönüşmesini engelleyebilmek ve çatışmaların yayılmasının önünü alabilmek üzere, uygulanan diplomasi yöntemlerini tanımlamak için kullanılmıştır. "*Önleyici diplomasi (preventive diplomacy) kavramı, ilk kez, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjöld'un 16 Haziran 1959 tarihli Yıllık Raporu'nda yer almıştır.*" (Tuncer, 2009: 86).

"*Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra, devlet sınırları içerisinde yer alan çatışmaların sayısında önemli bir artış kaydedilmiştir.*" (George, 2000: 15)

Son yıllarda önleyici diplomasiye verilen önem artmıştır. "*Önleyici diplomasinin amacı, yalnızca çatışmaların olabileceğine ilişkin erken uyarıda bulunmak, çatışmaların geniş çaplı şiddet hareketlerine dönüşmesini önleyebilmektir. Bu diplomasi yöntemi uluslararası barışı sağlamada önemli bir rol oynamıştır.*" (Tuncer, 2009: 86).

Çatışmaların önlenmesi, uluslararası işbirliği ve özellikle Birleşmiş Milletler'in inanırlığı açısından da siyasal bir gerekliliktir. "*Birleşmiş Milletler, yetkisi, yasallığı ve geniş kapsamlı görevleriyle, önleyici diplomasi uygulamasında çok önemli bir role sahiptir. Yarım yüzyıldır Birleşmiş Milletler'in ilk hedefi, savaşın bastırılması olmuştur. Günümüzde bu hedefin, hem devletlerin arasındaki hem de devletlerin içindeki çatışmaları içermesi gerektiği görüşü ileri sürülmektedir.*" (Cahill, 1996: 18).

Önleyici diplomasi, tartışmalı tarafların çıkarlarını diplomatik yollarla uzlaştırma çabalarını içermektedir. Birleşmiş Milletler'in önleyici diplomasiyi uygulayabilmesi için, çatışmaya doğrudan tarafların mutlaka onayını alması gerekmektedir. BM'nin uyguladığı önleyici diplomasi teknikleri; erken uyarı, bilgi toplama, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü ve barışı koruma etkinlikleridir.

Erken uyarı kavramı ile bir uyuşmazlığın varlığı konusunda önceden uyarıda bulunmak yerine, bir uyuşmazlığın kritik aşamaya girebileceği ve silahlı bir çatışmaya dönüşebileceği olasılık vurgulanmıştır.

1.2.3.2. Önleyici Diplomasi'nin Uygulanma Biçimi

Önleyici diplomasi için ilk kez 1987 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nde, "Araştırma ve Bilgi Toplama Bürosu" oluşturulmuştur. Bu büro'nun amacı, erken uyarı sistemini kurmaktır. "*Erken uyarı sisteminin yaşama geçirilmesiyle, buhranların nerede ortaya çıkma olasılığı olduğunu önceden bilebilmek mümkün olabilse bile, uyuşmazlığın niçin ortaya çıktığı ya da gerginlikleri azaltmak ve olumsuzlukları iyileştirmek üzere, neler yapılması gerektiği konuları açıkta kalmaktadır.*" (Tuncer, 2009: 89).

Önleyici diplomasi'yi uygulamak üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nin, gelişmeleri yerinde izleyebilmek, ortaya çıkabilecek sorunlara ilişkin erken uyarıda bulunabilmek ve gerektiğinde diplomatik girişimleri gerçekleştirebilmek için, üye ülkelerde bürolar kurması yönünde öneriler ileri sürülmüştür. Ancak, birçok ülke, egemenliklerinin kısıtlanabileceği gerekçesiyle, Birleşmiş Milletler'in, toprakları üzerinde siyasi bürolar ya da büyükelçilikler kurması düşüncesine karşı çıkmıştır.

1.2.3.3. Önleyici Diplomasi Teknikleri

1.2.3.3.1. Görüşme

"*Bir devletin dış politikası, ancak görüşme sanatını ustalıkla uygulayabilmesinin sonucunda başarılı olabilir.*"(Tuncer, 2009: 188). Gerek ikili gerek çok yanlı forumlarda, görüşme, devletlerin ortak sorunlarını çözmede ve uyuşmazlıklarına çözüm yolları aramada başlıca aracı oluşturmaktadır. Nükleer silahsızlanma,

devletlerin borç sorunları, çevre kirliliği, işsizlik ve nüfus patlaması gibi, tüm önemli uluslararası sorunların çözümü, büyük ölçüde görüşme sürecine bağlıdır.

Devletlerin siyasi ve çıkarları bakımından birbirine bağlı olduğu dünyamızda, herhangi bir yerde gerçekleşen şiddetli bir çatışmada, uluslararası sistemin istikrarını tehdit eder ve bu nedenle de, şiddetin ve kaosu ortaya çıkmasını önleyebilmek için, diplomatik süreçlerin etkili bir biçimde uygulanması gerekmiştir. Uluslararası ilişkilerin günümüzdeki yapısı çerçevesinde, yalnızca devletler arasında değil, devlet dışı aktörler ve ulus-ötesi kuruluşlar arasında da görüşme yönteminin uygulanması söz konusudur.

1.2.3.3.1.1. Görüşme Sürecinin Aşamaları

Görüşmelerin başlamasından önce, tarafların, görüşmelerin zamanı, yeri, gündemi, öteki konferans düzenlemeleri ve görüşmelerin yapılacağı diplomatik düzey konularında aralarında anlaşmaya varmaları gerekmektedir. Usule ilişkin bu sorunlardan herhangi biri anlaşmazlığa yol açabilmektedir. Görüşmelerin başlangıcında, usul konularında yapılan tartışmalar ve ortaya çıkan anlaşmazlıklar, adeta usulden olmuştur.

Günümüzde, önceden de olduğu gibi, görüşmelerin yapılacağı konferans masasının biçimi, görüşmecilerin masa çevresinde oturtulma yerleri, görüşmelerin gündeminde yer alan maddeler, bu maddelerin yazılış biçimi ve sırası gibi önemsiz görünen konularda, saatlerce ve hatta günlerce tartışmaların yapıldığına tanık olunmuştur.

Görüşmelerin başlangıcında, taraflar ortaya azami taleplerini koymuştur. Görüşmeler süresince, tarafların ileri sürmüş oldukları ilk taleplerinin, karşılıklı pazarlıklar sonucunda bazı değişikliklere uğraması beklenmiştir. Genellikle, taraflar, diğerinin iyi niyetle görüşmelerde bulunup bulunmayacağını, her iki tarafça kabul edilebilecek bir anlaşmaya varmayı cidden isteyip istemediğini, taraflar arasında bir güven ortamının oluşturulup oluşturulamayacağını ve karşılıklı güven temeli üzerinde, ciddi görüşmelerin yapılıp yapılamayacağını araştırmışlardır. Bu, her iki taraf için de, zaman ve sabır gerektiren bir süreç olmuştur.

Tarafların taleplerini ortaya koymasından sonra, her görüşmeci, diğerinin amaçlarını ortaya çıkarabilmek için çaba harcamaktadır. Bu, tarafların, görüşmelerde ödünde bulunabilecekleri ya da geri çekebilecekleri en son sınırı oluşturmuştur, bu noktaya

“direnme noktası” denilmiştir. Burada, karşılıklı güven ortamı yaratılincaya değin, görüşmelerde sabır ögesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Görüşmelerin bu aşamasında, taraflar, diğerinin bir anlaşmaya varmada ne denli istekli olduğunu öğrenmeye çalışmaktadır. Eğer taraflar bir anlaşmaya varmayı mümkün görüyorlarsa, diğer tarafı anlaşmaya götürebilmek üzere, ikna ve pazarlık yöntemlerine başvurmaktadır. İknaya da inandırma yönteminde, karşı tarafa, kendi taleplerinizin sizin için neden bu denli önemli olduğu ve karşı tarafın taleplerini neden aşırı ve kabul edilmesi güç bulduğunuz anlatılmaya çalışılmaktadır. Bu yöntem kullanılırken, mantığa ve duygulara hitap edilmektedir. Pazarlık yöntemi ise, ödünleri, tehditleri, koşullu talepleri ve uzlaşma önerilerini içermektedir.

1.2.3.3.1.2. Görüşmelerde Uyulması Gerekli Kurallar

Görüşmelerde, karşı tarafın temsilcilerine fiziksel açıdan zarar verilmemesi gerekmektedir. Devletler arasındaki diplomasi etkinliklerinin başladığı ilk çağlarda, ilk diplomatlar olarak nitelendirilen habercilerin dokunulmazlıklarına daima saygı gösterilmiştir. Tarihte devletler arasındaki diplomatik ilişkilerin kesildiği ya da savaş durumunun ortaya çıktığı zamanlarda da, ilgili devletlerin diplomatik temsilcilerine dokunulmamış, bunlara ve ailelerine zarar verilmemiştir.

Çok yanlı görüşmelerin yapılacağı tarafsız bir ülkenin seçilmesi; görüşmelerin başkanlığı için, rotasyon usulünün uygulanması; delegelerin oturtulmasında ya da anlaşmaların imzalanmasında alfabetik sıranın kullanılması, görüşmelere taraf olan devletlerin statülerine ilişkin tartışmaların ortaya çıkmasını önlemeye yönelik bazı önlemler alınmaktadır.

Gündem konusunda anlaşmaya varma, tarafların, görüşmelerde tartışılacak sorunlar ve bu sorunların görüşülme sırasında anlaşmaya varmaları demektir. Konferansın başlığının saptanması da, gündeme ilişkin olarak tartışılan bir başka sorun olmaktadır. Görüşmeciler, genellikle, gündeme bağlı kalmanın görüşmeleri hızlandıracağı ve anlaşmaya varma olasılığını arttıracacağı görüşündedir.

1.2.3.3.1.3. Görüşmecilerin Nitelikleri

Görüşmelerin amacı, görüşmecinin temsil ettiği tarafa açık üstünlük sağlayan bir sonucun elde etmesi olmuştur. Hiçbir görüşmeci, görüşmelerde bulunurken bu hususu aklından çıkarmamıştır.

Ancak, şu da göz ardı edilmemelidir ki, diplomasi sanatı, yalnızca görüşmede bulunan taraflardan birine üstünlük sağlayacak olan bir anlaşmanın yapılması değil; öteki tarafın da kendini bu anlaşmayla bağlı sayabilmesi için, o tarafa da yeterince yarar sağlayacak nitelikte bir anlaşmanın akdedilmesidir.

Ünlü diplomasi yazarı, François de Callières'in söylediği gibi; *“Karşılıklı yarar sağlamayan hiçbir anlaşma, sürekli olamaz ve kendi kendini ortadan kaldıracak olan tohumları içinde saklar.”*(Macomber, 1975: 49).

İyi bir görüşmecinin, karşıtlarını değerlendirebilme yeteneğine sahip olması; karşısındakilerin gerçek amaçlarını anlayabilmesi; karşı tarafın ya da tarafların nasıl düşündüklerini, onlara ne tür bir anlaşmanın cazip geleceğini, onların güven ve saygısının nasıl kazanabileceğini gerçeğe en yakın biçimde tahmin edebilmesi gerekmektedir. Ayrıca, iyi bir görüşmeci, görüşme sürecine hareketlilik ve esneklik getirebilmeli; ancak, bu esnekliği, ilgili tarafın ulusal çıkarlarını zarara sokabilecek dereceye vardırılmaya özen göstermesi gerekmektedir.

Görüşmelerde zamanlama, görüşmelerin içeriği kadar önemli bir öge olmaktadır. Diplomatların, görüşmeleri yürütmede ne kadar fazla deneyimi olursa, zamanlamaları da o denli doğru olmaktadır. Başka bir deyişle, görüşmecilerin, ilk ileri sürdükleri taleplerinden ne zaman ve ne ölçüde geri çekilebileceklerini, bundan sonraki taleplerini ne zaman ileri sürebileceklerini zamanlama açısından çok iyi ayarlayabilmeleri gerekmektedir.

1.2.3.3.1.4. Çok Yanlı Görüşmeler

Çok yanlı görüşmeler, üç ya da daha fazla sayıda bağımsız taraf arasında gerçekleşmektedir. Çok yanlı görüşmeleri belirleyen en önemli özellik, bunların karmaşık nitelikli görüşmeler olmalarıdır. Bu karmaşıklığı azaltabilecek öğelerden biri, hiç kuşkusuz, çok yanlı görüşmelerin taraflarının arasında koalisyonlar kurulmasıdır. Koalisyonların oluşturulması süreciyle, çok yanlı görüşmelerin taraflarının sayısı büyük ölçüde azaltılmıştır. En uç durumda, koalisyonların sayısı ikiye düşürülebilir ve böylelikle, görüşme, ikili bir görüşme niteliğini almaktadır.

Koalisyonların oluşturulması, çok yanlı görüşmelerde anlaşmanın sağlanmasında en sıklıkla uygulanan süreçlerden biri olmuştur.

Çok yanlı görüşmelerde tarafların aralarında iki koalisyon oluşturmalarından sonra gerçekleştirilen görüşmeler, iki aşamadan geçmektedir: Önce, her koalisyonun üyeleri, kendi ortak tercihlerini saptamak üzere, aralarında görüşmelerde bulunmaktadır. Daha sonra, ikili görüşmelerden çok farklı olmayan bir biçimde, diğer koalisyonla pazarlığa girişmektedir.

“Öte yandan, çok yanlı görüşmelerde ele alınan farklı nitelikteki sorunlar, tarafların farklı koalisyonlar oluşturmalarına neden olabilmektedir. Örneğin, Soğuk Savaş döneminde yer alan birçok görüşmede ele alınan güvenlik sorunları, dünya devletlerini Doğu-Batı olarak ikiye bölerken; yine aynı dönemdeki ekonomik sorunların, bunları Kuzey-Güney olarak ikiye böldüğü görülmüştür.”(Tuncer, 2009: 198).

1.2.3.3.2. İyi Niyet, Uzlaşma, Hakemlik ve Arabuluculuk

İkili görüşmelerde tarafların bir anlaşmaya varabilmesini kolaylaştırabilmek amacıyla, üçüncü taraflar rol oynamaktadır. Üçüncü tarafların üstlendikleri başlıca roller ise şunlardır: “İyi niyet”, “uzlaşma”, “hakemlik” ve “arabuluculuk”.

Üçüncü taraf, öncelikle, tarafların anlaşmaya varmaları sürecini kolaylaştıran kişidir. Buna uluslararası hukukta üçüncü tarafın “iyi niyet” görevi denilmektedir. Üçüncü taraf, “iyi niyet” görevini yerine getirirken, taraflara, anlaşmaya varmayı sağlayabilecek bir ortamda görüşmelerin yürütülmesinde yardımcı olmaktadır. Üçüncü taraf, tarafları tutumlarını değiştirmeye ikna etmek yerine, bunların, soruna yeni bir bakış açısıyla bakmalarını sağlamaktadır. Bu tür arabuluculuk, görüşmelerde tarafların, aynı sorunlara farklı bakış açılarıyla yaklaşmaları ve aralarında yanlış anlamaların ortaya çıkması sonucunda ilerleme kaydedilemediği durumlarda söz konusu olmaktadır. Arabulucu, taraflar arasındaki çatışmanın anlaşmaya engel oluşturmamasını sağlayarak, taraflara, sorunları yeni bir bakış açısıyla değerlendirmede yardımcı olmaktadır. Devletler hukukunda bu tür arabuluculuğa “uzlaşma” denilmektedir. “ Uzlaşma”, arabulucunun, tarafların birbirlerine ilişkin bakış açılarını değiştirebilmek ve karşıt tarafın görüşlerine açıklık

getirebilmek suretiyle, tarafların ödünde bulunmalarını sağlamaya çalıştığı bir süreçtir.

“Hakemlik”, üçüncü tarafın, çatışmanın çözümüne ilişkin bir yargıda bulunması gereken bir süreci içermektedir. Hakemliğin sonucunda, bağlayıcı ya da bağlayıcı olmayan kararlar alınmaktadır. Hakemin kararı bağlayıcı değilse, bu, ancak taraflara bir tavsiye niteliğinde olmaktadır. Bağlayıcı hakemlik ise, uyuşmazlıkların yargı yoluyla çözümünde başvurulan bir süreç olmuştur.

“Arabuluculuk”ta ise, üçüncü taraf, belirli bir uyuşmazlığı çözmek yerine, o uyuşmazlığın nedenlerinin çözüme kavuşturulmasında yardımcı olmaya çalışmaktadır. Görüşmelere arabulucunun katılmasıyla, ikili görüşmeler, yerini üçlü görüşmelere bırakmaktadır. Uyuşmazlığa taraf olanlar, arabulucuyu kendi saflarına çekmek için çaba harcamaktadır. Eğer görüşmelerde taraflardan biri ötekine kıyasla daha az güçlüyse, arabulucu durumu dengelemek üzere, güçsüz tarafın yanında yer alabilir.

“ Üçüncü tarafların müdahalesi, ancak görüşmelerdeki tarafların, daha ileri adım atamadıkları bir noktaya ulaştıkları ve görüşmelerin sürdürülebilmesi için, üçüncü bir tarafın yardımına gereksinme duydukları zaman söz konusu olabilir. Birçok durumda, taraflar, aralarındaki uyuşmazlıkları üçüncü tarafların müdahalesi olmaksızın, kendi aralarında çözmeyi yeğlerler. Ancak, uyuşmazlıkların çok güç çözülebilir nitelikte olduğu durumlarda, üçüncü bir tarafın yardımlarına gereksinme duyulabilir. Çatışmanın kritik dönüm noktasına yaklaşıldığı ve bu şiddet içeren bir çatışmaya dönüşeceği zaman, üçüncü tarafların yardımlarına başvurulur”(Zartman ve Touval, 1985: 16).

1.3. ÖNLEYİCİ DİPLOMASİ BAŞARIYLA UYGULANABİLMEKTE Mİ?

Birleşmiş Milletleri'nin, önleyici diplomasiyi başarıyla uygulayamamasının iki önemli nedeni vardır: Bu nedenlerden birincisi, üye devletlerin Örgüt'e güven duymaması; ikincisi ise, ulusal egemenlik sorunu olmuştur.

Birleşmiş Milletler, önleyici diplomasiyi uygularken, devletlerin ulusal egemenliğine saygı göstermelidir; bu diplomasi türü, dış müdahale için bir bahane olarak kullanılmamalıdır. Önleyici diplomasi, ancak uyuşmazlıklara ya da

çatışmalara doğrudan tarafların onayı ve işbirliğiyle uygulanabildiği takdirde başarılı olabilmektedir.

Birleşmiş Milletler'e üye olan devletler, önleyici diplomasının uygulanmasında, Birleşmiş Milletler'e şu konularda yardımcı olmaları gerekmektedir: Devletler, bilginin paylaşılmasında ve tehlikeli durumların değerlendirilmesinde; bilgi toplama görevini yerine getirmek üzere, üst düzey kişilerin atanmasında; "iyi niyet" ve "arabuluculuk" misyonlarında bulunmada ve önleyici diplomasiyi uygulayan Birleşmiş Milletler heyetlerine mali desteğin sağlanmasında, Birleşmiş Milletler'e yardımcı olmaktadır. Devletler açısından, Birleşmiş Milletler örgütünün, kalkınmaya yönelik ve diğer alanlarda daha fazla şeyler yapması gerektiği konusunda artan bir bilinçlenme söz konusu olmuştur.

Önleyici diplomasi uygulanırken, yalnızca hükümetler değil; aynı zamanda, toplumun öteki aktörleri de göz önüne alınarak, önlemler alınmaktadır. Bu nedendir ki, Birleşmiş Milletler'in ve önleyici diplomasiyi uygulayan diğer kuruluşların toplumun her kesiminin bakış açılarını ve kaygılarını değerlendirerek eylemde bulunmaları gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz çağda, uluslararası ilişkiler, artık yalnızca politikacıların ve bürokratların değil, bireylerin de uğraşı alanı haline dönüşmüştür. Çağdaş diplomasi, büyük ölçüde kamuoyuna yönelik bir diplomasıdır. Devletler ve uluslararası kuruluşlar; basın-yayın organları, uluslararası ve ulusal hükümet dışı kuruluşlar, sendikalar, iş toplulukları ve vatandaşlarla sürekli ve karşılıklı etkileşim içinde olmuştur. Birleşmiş Milletler, önleyici diplomasi uygulamasının her aşamasında, bireylerle birlikte çalışmaktadır.

Önleyici diplomasi'nin etkili bir biçimde uygulanabilmesi için, çatışmanın ortaya çıkmasından önce, çatışmaya neden olabilecek olguların farkına varılması ve bunların düzeltilmesine yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir. Demokrasinin geliştirilmesi, insan haklarına saygı gösterilmesinin sağlanması, mültecilerin korunması ve dünya çapında sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi, kapsamlı önleyici stratejinin vazgeçilmez öğeleridir. Öte yandan, bir ülke içerisinde yaşayan azınlıkların haklarının korunması da, çatışmayı önleyici en önemli öğelerden biridir. Fakirlik ve az gelişmişlik, birçok çatışmanın temel nedenidir. Doğal nedenlerden ötürü ortaya çıkan ya da insanların neden oldukları felaketler de, ciddi çatışmalara yol açmaktadır.

Savaş, şiddet ve vahşeti içerir ve milyonlarca insanın canına mal olmaktadır. Savaşların önlenmesi olasıdır. Bizlerin hedefi, bölgesel ya da evrensel düzeyde, hiçbir savaşın yer almaması olmalıdır. Büyük Önder Atatürk'ümüzün, "Savaş, zorunluluk olmadıkça bir cinayettir" sözleri, günümüzde her zamankinden çok daha önem ve anlam kazanmıştır.(Tuncer, 2009: 211). Bu yüzden savaşların olmayacağı ve barışın sürekli olarak hüküm süreceği bir dünyada yaşamak istiyorsak, o zaman önleyici diplomasinin etkili bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

1.4. GENEL DEĞERLENDİRME

Diplomasi, eski ya da yeni olsun, devletlerin uluslararası ilişkilerinde, tarihin belirleyebildiği en eski çağlardan beri, barış ve düzeni kurmak ve korumak amacıyla uygulaya geldikleri başlıca araç olmuştur.

Diplomasi süreci, zaman içerisinde uygulandığı dönemin koşullarına koşut olarak, bir evrim geçirmiştir. Genellikle, 15. yüzyıldan Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna değin olan döneme egemen diplomasi yöntemi, eski ya da geleneksel diplomasi; Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra uygulanmaya başlanan diplomasi yöntemi de, yeni ya da parlamenter diplomasi olarak nitelendirilmiştir. Ancak, günümüzde, eski ve yeni diplomasi yöntemleri, yan yana ve birbirlerini tamamlamak üzere kullanılmaktadır.

20. yüzyılın başlarında yaşamış olan Fransız diplomatı ve yazarı Jules Cambon, diplomasinin geçirdiği evrim konusuna ilişkin görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

"Zaman içerisinde değişen, diplomasinin yalnızca dış görünüşü ya da başka bir deyişle, kabuğu olmuştur. Diplomasinin özü daima aynı kalacaktır, çünkü insanın doğası hiçbir dönemde değişmeyen, hep aynı kalan bir ögedir, çünkü uluslararası ilişkileri yürütmenin yalnızca tek bir yolu vardır ve çünkü bir devletin öteki bir devlet nezdinde her dönemde uyguladığı en inandırıcı yöntem, dürüst bir insanın sözleri olmuştur."(Nicolson, 1954: 153).

2- DİPLOMASİ DİLİ

Osmanlı diplomasisinin giderek Batı diplomasisinin diliyle uyumlu bir hale geldiği görülmektedir. Batının siyasal ve diplomatik kavramlarına, özellikle Fransız İhtilali'nin getirdiği deyimlere, Türkçe karşılıklar bulunması yoluna gidilmektedir. Ya da bu deyimler olduğu gibi Türkçede kullanılmaktadır. Nitekim müsavat, serbestiyet, hukuk-ı insan, Cumhuriyet, Jakoben gibi tamamen Fransız İhtilali'nden kaynaklanan kavramlar kullanılmaktadır. Cumhuriyet, hem “muhtar-ı ahali” hem de “fetret” sözleriyle karşılanmaktadır. III. Selim döneminde, Özellikle Fransa ile ilişkileri açıklayan belgelerde “hukuk-ı milel ve kavaid-i düvel” gibi tanımlamalar da yeni diplomasinin ürünü olarak görünmektedir. Diplomasi'yi “fenn-i mükâleme ve idare-i umur-ı hariciye” olarak tanımlayan Cevdet Paşa bu kavramın kendine Özgü bir kuralı ve dili olduğuna dikkatimizi çekmektedir. Hatta Cevdet Paşa, diplomasi “fenni”nin içinde bir “aldatma”nın da yattığı üzerinde durmaktadır.

Siyasal ve diplomatik içerikli Batı kaynaklı sözcük ve kavramların dilimize girmesi, görüldüğü gibi Tanzimat'tan önce başlamış ve Tanzimat'tan sonra da devam etmiştir. 1832 yılında Babiâli'de Tercüme Odasının kurulması ile dil sorunu önemli bir aşamaya girmiştir. Türkçe, hayata girmiş teknik kelimeler dışında, Batı siyaset dünyasının deyim ve sözlerini de almaya başlamıştır. Başka bir deyimle, bu ödünçlemeler işi sonraları daha da hızlanmıştır. Yabancı sözcük akışında, özellikle Fransızca çok önemli bir rol oynamaktadır. Öyle ki Osmanlı Hariciye Nazırlığı'nda Fransızca egemen bir dil haline gelmiştir. Orhan Koloğlu'nun 1828-1867 yılları arasında 40 yılda yayınlanmış 6 gazete üzerinde yaptığı araştırmaya göre, 360'ın üzerinde yeni sözcük ve kavram kullanıldığını saptamıştır. Bunların % 63'ünün (227) doğrudan doğruya Avrupa kökenli olduğu, geri kalanların Türkçe sözcüklerin yeni bir içerikle kullanılmasından oluştuğu görülmüştür. Sonuç olarak diyebiliriz ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun çağdaş diplomasi yöntemlerini ve kavramlarını benimsemesi batılılaşma sürecinin bir halkasıdır. Bu süreç, Fransız İhtilali'yle birlikte hızlanmış ve XIX. yüzyılda kesintisiz bir nitelik kazanmıştır. Cevdet Paşa, diplomasinin gerçek kurucusunun Reşit Paşa olduğunu söylemiştir. XIX. yüzyılda

devletler arası ilişkilerde ve sık sık başvurulan denge politikasının izlenmesinde yeni söylem ve kavramların etkili bir rol oynadığına şüphe yoktur.

Diplomasi kavramı çoğu zaman uluslararası siyaset kavramı ile özdeş şekilde kullanılmaktadır. Ancak siyaset ve diplomasi arasında bir fark ortaya konulacaksa, diplomasi kavramı olarak, uluslararası siyasetin işleyiş tarzı olduğu fikri ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle diplomasi ve uluslararası hukuk arasında yadsınamaz bir bağ bulunmaktadır.

Devletin devamlılığı ilkesi uyarınca, birçok ülkenin önceden belli bir diplomasi anlayışı olsa bile, uluslararası konjonktür (toplu durum) bunu doğrudan etkileyebilmektedir. Örneğin, geçtiğimiz yıllarda küçük bir adacıkta yaşanan kriz iki NATO üyesi ülkeyi savaşın eşiğine getirmiş ve diplomatik girişim ya da eylemlerin önemini ortaya koymuştur.

2.1. DİPLOMASİ DİLİ VE ÖZELLİKLERİ

Diplomatik dil ve özellikleri konusunu irdilemeden önce, “diplomasi” sözcüğünün ne anlama geldiğini tekrar hatırlatmakta yarar görüyorum.

Mecazi anlamları bir kenara bırakıldığında, “diplomasi”, politikanın devletler arasındaki ilişkilerle ilgili bir daldır. Bu kapsama, bir hükümetin çıkarlarının dışarıda temsili, uluslararası işlerin yönetimi, devletler arasında müzakerelerin idaresi ve icrası girmektedir. Kısacası, diplomasi, uluslararası ilişkilerin müzakereler yoluyla yürütülmesidir.

Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, müzakereler değişik uluslararası yapıldığına göre, dil bakımından ortak bir zeminde buluşma gereği ortaya çıkmaktadır. Ortak zeminin sağlanması, herkesin kendi dilinde kendini ifade etmesi ve bunun karşı tarafın (veya tarafların) diline veya uluslararası kabul görmüş ortak bir dile çevrilmesi şeklinde olabileceği gibi, doğrudan bu uluslararası dille kendini ifade etme şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak, konu tüm bir ulusu ilgilendiren devletin çıkarları olduğu için sözlü veya yazılı ifadelerin yanlış anlamaya meydan vermeyecek şekilde açık olması gerekmektedir.

İşte bu noktada, çeviri veya doğrudan ifade becerisiyle olsun, diplomatik dilin önemi ortaya çıkmaktadır. Diploması dili sözcüğü üç farklı kavramı ifade eder: diplomatların birbirleriyle konuşurken veya yazışırken kullandıkları dil kavramı, diplomasıye özgü diplomatik terimler (jargon diplomatique) , diplomatlara özgü bir üslup.

Birinci kavram; 18 yüzyıla kadar kullanılan (Diploması Dili) Latince idi. Diplomatlar latince yazışır, hatta latince konuşmaktaydı. 18. yüzyılın içinde, Fransa'nın uluslararası platformda artan nüfuzu aracılığıyla, Fransızlar kendi dillerini diploması dili olarak kabul ettirmek amacıyla oldukça gayret sarfetmiştir. Ancak, diğer ülkeler de buna karşı direnmeye çalışmıştır. Örneğin, 1748 de Aix-la-Chapelle'de imzalanan barış antlaşması, 1763'teki Versailles antlaşmalarının (Fransa ve İngiltere), Fransızca olarak düzenlenmesi, bu antlaşmalara özel bir madde konulmasını engellememiştir. Bu özel madde de tahmin edebileceğiniz gibi, Fransızcanın resmi dil olarak kullanılmasının bir emsal teşkil edemeyeceği idi. Fakat bütün bu kısıtlamalara rağmen, Fransa uygulamada, Fransızca'nın diploması dili olarak kabul ettirilmesi yolunda mesafe alınmıştır. 1815 Viyana Kongresinde ve 1856 Paris Konferansında kullanılan dil Fransızca olmuştur.

Fransızca, uluslararası bir diploması dilidir. Fransızca, uluslararası iletişim dili olarak elliden fazla ülkede konuşulmaktadır. Bu bağlamda, birçok din, kültür ve fikirleri öğrenmek için Fransızca önemli bir dildir. Birleşmiş Milletler ve ona bağlı birçok uluslararası kuruluşun resmi dili Fransızcadır. Fransızcadan alınan DELF belgesi ile Fransa'da ve Fransızca eğitim veren birçok ülkede mastır yapma imkânı bulunabilmektedir.

Fransız diploması geleneğinde yönergelerin kaleme alınış biçimine, yani üsluba çok büyük önem verilirdi. 17. ve 18. yüzyılların diploması dili olarak kabul edilen Fransız dili, nezaket ile kesinliğin bütünleştirebildiği en uygun Avrupa dili olarak benimsenmiştir.

Fransızca dünyanın en çok bilinen dillerinden biridir, uluslararası toplumların ve diplomasının dili olarak tek rakibi İngilizcedir. İngilizce ise, ancak 1. Dünya savaşından sonra 1918-1919 Paris Konferansında, Fransızca ile eşit haklara sahip olmuştur.

Böylece, İngilizce ve Fransızca Paris Konferansının resmi dilleri olarak kabul edilmiştir, zira bu konferansa katılan İngiliz ve Amerikalı delegelerden bir bölümü profesyonel diplomat değildiler ve Fransızca bilmiyorlardı. Dolayısıyla, taraflara kendi dillerinde konuşma ve tercüman kullanma hakkı tanınmıştır.

Bu tarihten sonra, diplomasi dili olarak, İngilizce giderek Fransızca ile eşit düzeye gelmeye başlamıştır. 2. Dünya Savaşını takiben ABD'nin nüfuzunun dünyada siyasi alanda artması neticesinde bu oluşum hız kazanmıştır. Ancak bunu, Fransızcanın diplomasi sahasından silineceği anlamında almamak gerekir. Zira Fransa dışında, Fransızca konuşulan ülkelerin varlığı, Fransa'nın Fransızcanın uluslararası platformlarda kullanılması amacı ile sürdürdüğü gayretler ve bu dilin sahip olduğu açıklık ve mantık özellikleri ile dünya kültüründeki rolü daha uzun müddet diplomasi dili niteliğini korumasını sağlamaktadır.

Dolayısıyla, günümüzde İngilizce ve Fransızca Diplomasi Dili olarak egemenliklerini kabul ettirmişlerdir. Bununla birlikte, bazı uluslararası örgütlerde veya toplantılarda, bu iki dilin yanı sıra, başka dillerin resmi dil olarak kullanımı mümkündür. Bu dillerin seçimini üye veya katılımcı ülkenin siyasi ağırlığı veya dünyada dili konuşanların sayısı tayin etmektedir. Mesela, Birleşmiş Milletler'de kabul edilen diller, İngilizce, Fransızca, Rusça, Çince ve İspanyolcadır.

Ancak devletler eşit ve egemen olduklarından hiçbir devlet uluslararası ilişkilerinde belirli bir dili kullanmaya mecbur edilmemiştir. Her devlet isterse kendi dilini kullanabilmektedir. Fakat bu durumda da karşı tarafın veya tarafların anlayacakları bir dile bunun çevirisi gerekmektedir.

Aksi halde, anlaşma imkân dâhilinde olmaz. Sırf kendi dilini kullanmanın sakıncalarına örnek olarak 2. Dünya Savaşı öncesinde Londra'da Alman Büyükelçisinin başına gelen bir olayı örnek olarak gösterilmiştir. Mizahi boyutlara varan bir örnek: Londra'daki Alman Büyükelçisi düzenlediği bir resepsiyonla ilgili davetiyeleri Almanca hazırlatmış, Arap ülkeleri Büyükelçilerinden biri de bu davete Arapça cevap verince Alman Büyükelçisi misafirin gelip gelmeyeceğini anlamakta biraz güçlük çekmiştir.

İkinci kavram; Diplomatik metinlerde sık sık bazı terimlerle karşılaşmaktadır. Özellikle diplomasiye özgü bu terimlerin anlamlarının iyi bilinmesi ve yerinde kullanımı önem arz etmektedir. Bunlar diplomasi diline, terminolojisine yıllar

içerisinde girmiş olan teknik terimlerdir. Bu terimlerin çoğunu konunun son kısmında oluşturulan Diploması Terim Sözlüğü kısmında yer verilmiştir.

Üçüncü Kavram; Üslup, diplomatlara nezaketten asla ayrılmadan, en sert sözleri dahi ifade etme olanağı sağlamaktadır. Yani ölçülü bir seviyeden meramlarını ifade etme şeklidir.

Mesela: Bir diplomat diğerk bir hükümete, uluslararası bir anlaşmazlık konusunda,

“Mon gouvernement ne saurait demeurer indifférent devant cet événement” yani “Hükümetim kayıtsız kalamayabilir” derken aslında “ hükümetinin muhakkak surette bu anlaşmazlığa müdahale edeceğini anlatmak istemektedir.

“ Le gouvernement de la République de Turquie a le regret” veya “ a le vif regret de constater” ibaresi, “Ankara Yönetiminin sert ve kesin bir tutum takınacağını belirtmektedir.

Bu ibareler, tehdit edici terimler kullanmadan, bir yabancı hükümetin uyarılmasına imkân vermektedir. Bu uyarı sonuçsuz kalırsa, diplomat nezaket ve uzlaştırıcılığını kaybetmeden sesinin tonunun biraz yükseltebilir ve “Dans ce cas, le gouvernement de la République de Turquie se verrait obligé d’examiner à nouveau la question.” “Bu durumda Türkiye Cumhuriyeti hükümeti sorunu tekrar gözden geçirmeye mecbur kalacaktır” derken, aslında dostluğun düşmanlığa dönüşeceğini ifade etmektedir.

Diplomatik konuşma, diplomatik yazışma kadar önem taşımaktadır. Bugün ulaşım ve telekomünikasyonda kaydedilen ilerlemeler sayesinde birçok mesele sözlü olarak halledilebilmektedir. Yazıda kaybolan bazı ince farkı sözde zapt etmek mümkündür. Ayrıca, sözlere aşırıya kaçmayan bazı jestler de ilave edildiği vakit, ifade bir miktar daha canlılık kazanabilir.

Diplomatik konuşmaları yapılacak görüşmelerin özelliklerine göre üç kategoriye ayırabiliriz:

- İki taraflı ve kapalı odada baş başa yapılan konuşmalar.
- Uluslararası toplantılarda yapılan beyanlar ve müdahaleler.
- Çeşitli vesilelerle (yemek, tören, konferans) yapılan nutuklar. Bu nutuklar içerisinde çeşitli mesajlar vermek mümkündür.

Görüşmelerin daha kaliteli bir seviyede geçmesi için diplomatik konuşmada dikkat edilmesi gereken önemli detaylar vardır.

Konuşma süresini fazla uzatmamak,

Söylenecekleri kısa cümleler halinde, genellikle açık ve ayrıntılara girmeden ifade etmek,

Kullanılacak teknik tabirleri önceden saptamak,

Ele alınacak konuyu etraflıca incelemek.

Zamanımızda, buluşma ve toplanmanın daha kolay olmasından dolayı diplomatik konuşma önem kazanmış olmakla birlikte, diplomatik temaslarda yazı önemini korumaktadır. Bu çerçevede, sözlü her diplomatik girişimin dahi neticede tutanak şeklinde yazılı bir belge haline geldiğini unutmamak gerekir.

Diplomatik yazışma(Correspondance Diplomatique), dar anlamda bir hükümetin ülkesindeki yabancı misyonlarla veya kendi temsilcilikleri aracılığıyla diğer hükümetler veya uluslararası kuruluşlarla olan yazışmadır.

Başlıca diplomatik yazışma türleri:

Notes - notalar

aide-mémoire - muhtıra

memorandum - uyarı yazısı, diplomatik nota

bout-de papier - yazılı bir diplomatik bilginin resmi olmayan biçimde karşı tarafa iletilmesi

notice (ihbar, uyarı yazısı)

En sık kullanılan tür, notadır. Bu Dışişleri Bakanlığı'nın yabancı temsilciliğe veya yabancı temsilciliğin Dışişleri Bakanlığı'na veya diğer temsilciliklere resmi bir bildirimini içermektedir. Notalar, şahıstan yazılan ve imzalanan “note signée” (imzalı nota) veya üçüncü şahıs olarak kaleme alınmış imzasız, paraf ve mühür taşıyan “note verbale” (sözlü nota) olmak üzere ikiye ayrılır. Ayrıca bazı özel hallerde kullanılan diğer tür notalar da mevcuttur: “note collective” (ortak nota).“ Note identique” (özdeş nota). Farkı daha sade oluşu. Konu aynı, içerik değişik olabilir. “ Note circulaire” (genelge nota) Bir yerden birçok yere gönderilen notalar. (örn: Dışişleri Bakanlığından ülkedeki yabancı temsilciliklere)

Bu yazışma türlerine ilaveten bir dokümanlar vardır. Bunlardan başlıcaları “güven mektubu” ve “geri çağırma mektubu” tebrik ve taziye mesajları, konsolosluk atama belgesi ve buyrultu, ortak bildiri, anlaşmalar, nihai-sened (Konferans sonunda kabul edilenleri gösteren belge), sözleşme (daha ziyade çok taraflı: fr: convention), anlaşma (accord), protokol (ek konulara yönelik: örn: Ankara Anlaşmasının Mali Protokolü), ultimatom (anlaşmazlık çıktığı takdirde belirli bir vakte kadar tatmin edici bir cevap alınmazsa, alınacak önlemleri belirten belge, savaş tehdidi de taşımaktadır.)

Dış politikada nota, bir devletin başka bir devlete siyasi sorunlar, işbirliği önerileri, anlaşma teklifleri, bilgilendirme vb. konularla ilgili olarak yolladığı yazılara denmektedir. Diplomatik nota olarak da adlandırılmaktadır. Verilen nota örneklerine değinmeden önce nota türlerinden bahsetmek gerekirse, sözlü nota (note verbale) yazılıdır.

Üçüncü şahıstan üçüncü şahısa yazılan ve imza bulunmayan nota türüdür. Bu notalarda yalnızca paraf bulunmajtadır.

Bilgi istemek üzere bir büyükelçilikten bulunduğu ülkenin Dışişleri Bakanlığına yazılan notalar, devletin belli konularda bilgi vermek için gönderdiği memorandum ve bir ülke tarafından kabul edilen büyükelçi için verilen agrément (onay) note verbale biçiminde kaleme alınmaktadır. Yazılı nota ise; Birinci şahıstan birinci şahısa gönderilen ve gönderen tarafından imzalanan nota türüdür. Bir büyükelçiye atandığı ülkenin devlet başkanına sunulmak üzere verilen güven mektubu, nota değişimi yoluyla yapılan anlaşmalar ve taraflardan birinin bir konu üzerindeki nihai pozisyonunu ortaya koyan ultimatom niteliğindeki notalar note signee biçiminde yazılmaktadır. Türkiye'nin vermiş olduğu notalardan birini inceleyerek nota'nın diplomatik ilişkileri ne ölçüde etkilediğini daha iyi anlamamıza yardımcı olacağına inanmaktayım.

Görüldüğü gibi diplomasi dili'nin kendine özgü özellikleri bulunmaktadır. Dolayısıyla, bunu sözlü ve yazılı olarak kullanacak kişilerin, bu özellikleri göz önünde tutmaları gerekmektedir.

Meslek icabı diplomatın bu özellikleri bildiği varsayılmaktadır. Ancak yine de her müzakere öncesi konusunu ve kullanacağı tabir ve formülleri gözden geçirmesi yararlı olur. Gerek yazılı, gerek sözlü çeviri ihtiyacı duyulduğunda, meslekten

olmayabilecek çevirmenin konu hakkında önceden bilgi edinmesi ve bu konuya mahsus terimleri öğrenmesi veya bilgisini tazelemesi gerekmektedir. Çevirmen aracılığıyla yapılan ikili görüşmelerde, çevirmenin yapabileceği hatalar, görüşmede hazır bulunan diplomatlar ve alanında uzman kişiler tarafından düzeltilmektedir.

Bu nedenle hukuki bağlayıcılığı olan metinler genellikle dil bilen hukuk müşavirlikleri tarafından gerek hukuki, gerek hukuk dili bakımından süzgeçten geçirilmektedir.

Sonuç itibariyle, diplomaside şart olmakla birlikte, esasen tüm konuşma ve yazışmalarda dikkat edilmesi gereken, 17. yüzyılın Fransız yazarı, Düc De La Rochefoucauld'nun ifade ettiği gibi “ La véritable éloquence consiste à dire tout ce qu'il faut et à ne dire que ce qu'il faut”. Fransız yazar gerçek hitabın, gereken her şeyi ve sadece gerekli olanı söylemek olduğunu vurgulamak istemiştir.

2.2. DİPLOMASİ GÖRÜŞMELERİNDE DİPLOMASİ DİLİ

Bundan 3000 yıl önce Hintliler diplomasi sanatını şöyle tarif ediyorlardı: Savaştan kaçınmak ve devletler arası barışı kuvvetlendirmek için gerekli tedbirleri alma kaabiliyetidir. Bu, diplomasi'nin en iyi tariflerinden biridir. Gerçekten de çeşitli ülkeler arasında barışçı bağların devamını sağlamak bugün de diplomasinin bellibaşlı amacı olmuştur.

Diplomasi kelimesi, daha önceden belirttiğimiz gibi Eski Yunanca diploos(Çift) kelimesinden türemiş olan ve kâğıt anlamını taşıyan diploma kelimesinden gelmektedir. Diplomasi kelimesinin bu yönden türemesine sebep, eski çağlarda yabancı ülkelerle dostluk bağları kurmak üzere gönderilen elçilerin, yabancı devlet başkanına sundukları ve ziyaretlerinin amacını belirten mektubun çift nüsha yazılmış olmasıdır. Ve en iyi şekilde diplomasi sanatı'nı anlayabilmek için yapılan görüşmeleri incelemek ve yaşanan sorunlara dikkat çekmek, bu sanatı en iyi şekilde uygulanmasına yardımcı olacağını düşünmekteyiz.

Çok eski çağlarda çeşitli konuları görüşmek üzere komşu kabilelere ziyaretlerde bulunan kabile şefleri, diplomatik görevler yükümlenen ilk insanlardı. O çağlarda kabileler arasındaki münasebetleri bize ulaştıran hiçbir yazılı belgeye sahip değildik.

Tarihte diplomatik görüşmeleri yansıtan ilk belgelere M.Ö. 14'cü Yüzyılda rastlanmaktadır. Tel-ei-Amarna (Nil Nehri'nin doğu kıyısındaki bir yer) 'da bulunan bu belgeler Eski Mısır'lılar ile Ön Asya'da yaşamakta olan Hititler arasında yapılan çeşitli antlaşmaları yansıtmaktadır. İlgi çekici bir belgeye de Asur Devleti'nin başkenti olan Ninova'daki Kral Sarayı yıkıntıları arasında rastlanmıştır. Taş üzerine yazılmış olan bu belgelerde de ünlü Asur Kralı Asurbanipal'ın (M.Ö. 7. inci Yüzyıl) o zamanlar doğunun en güçlü ülkeleriyle kurduğu siyasal bağlar anlatılmaktadır. Eski çağlardan ileri ülkeleri diplomatik görüşmelerini yazışma yoluyla yaparlardı. Kilden yapılmış ve tablet adı verilen taş levhalar, parşömen papirüsler, devlet başkanları arasında alıp verilen diplomatik mektuplar niteliğindedi. Bu mektupları yabancı devlet başkanına iletmekte görevlendirilen özel haberciler mektubun cevabını da birlikte alıp getirmekteydi.

Geçmişten günümüze dek yapılan diplomatik görüşmelerdeki değişim elbette yadsınamaz. Günümüzde diplomatik görüşmelerin çoğu bizzat yüzyüze görüşülerek yapılmaktadır. Yüzyüze görüşmelerin iki ülke arasındaki yakınlığı artırdığı gibi bazen olumsuz sonuçlar doğurup sıkıntılar yaşanmaktadır. Buna bir örnek olarak günümüzde yakın bir tarihte Eski Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Suriye Başbakanı Beşşar Esad ile görüşmesini örnek olarak gösterebiliriz. Daha önceki ziyaretlerde üst düzey karşılama yapılan Davutoğlu'nun bu ziyaretinde Bakan Yardımcısı düzeyinde karşılanması diplomatik açıdan Suriye'nin Ankara'ya tepkisi olarak yorumlanmaktadır. Bu durum iki ülke arasında yaşanan diplomatik bir sıkıntı olarak görülmektedir.

Ayrıca Eski Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun kritik Suriye ziyaretinin gerçekleştiği gün Suriye ordusu da Türkiye sınırına 30 km uzaklığındaki Binniş kasabasına girmişti. Reuters ajansının sorularını yanıtlayan bir kasaba sakini, tüm kasabanın teravih namazından sonra gösterilere katıldığını, zırhlı araçların bu yüzden kasabaya girdiğini söylemiştir. Askerlerin evlere baskın düzenlediği, tutuklamalar yaptığı kaydedilmiştir. Kritik görüşme sırasında yaşanan bu gelişme diplomatik açıdan "Gözdağı mı veriliyor" yorumlarına neden olmuştur.

Görüşme sonrası bir açıklama yapılmadı ancak Davutoğlu'nun Esad'a karşı söylediği sözleri sizlere aktarmak isterim: *"Bu sorunu ülkenize başkaları ihraç etmedi. Dolayısıyla siz kendi halkınızı ikna edemezseniz kimsenin yapabileceği bir şey yok. Siz halkınızı ikna edemezseniz Suriye'ye huzur da gelmez, istikrar da. Kendi*

halkınızla sorununuz devam ederse uluslararası toplumla da sorun yaşarsınız.” (Davutoğlu, 2011, <http://internethaberoku.blogspot.com/2011/08/davutglu-esatgorusmesinde-neler.html>).

Bu mesajı incelediğimizde Eski Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun düşüncelerini kısa cümleler kullanarak amaca yönelik ve açık bir şekilde dile getirmiştir. Diplomatik görüşmelerde seçici olunmalıdır, her bir kelimenin ifade edeceği anlam önemli mesajlar taşımaktadır. Günlük konuşma dili uluslararası diplomatik görüşmelerde asla tercih edilmemiştir. Yaptığımız araştırmalardan hareketle, görüşmelerde konuşma esnasında kullanılan şahıs zamirlerinin bile önemi olduğunu saptanmıştır. Yapılan görüşmelerde kullanılan en yaygın şahıs zamirlerinin 3. tekil şahıs zamiri ile 2. çoğul şahıs zamirleridir. Nitekim yukarıda Sayın Davutoğlu'nun yapmış olduğu konuşmada da bu durumu gözlemleyebiliriz.

2.3. DİPLOMASİ DİLİNDE FRANSIZCANIN YERİ VE ÖNEMİ

Aix-la-Chapelle'de Fransızca alfabetik sıranın kabul edilmesi bu lisanın diplomaside kullanımı konusunda küçük bir zafer sayılmıştır. Aslında Fransa'nın bu konudaki daha önemli başarısı bütün Viyana Kongresi sürecinde ve Kongre nihai senedinin yazılmasında Fransızcanın kullanılmış olmasıdır.

19. yüzyıl boyunca uluslararası ilişkilerde Fransızca özel bir yer işgal etmeye devam etmiştir.“ *Canning, Lord Granville ve Palmerston dâhil İngiliz dışişleri bakanlığının yabancı diplomat ve hükümetlerle İngilizcenin kullanılması konusundaki ısrarlı tutumları Fransızcanın bu hâkimiyetini sarsamamıştır. Fransızcanın bu başarısının başlıca nedeni Metternich'in de savunduğu gibi diplomasinin bir ortak lisana, bir lingua franca'ya sahip olması gereğidir. Hatıralarında vurguladığı gibi Metternich, genel olarak kabul edilen bir diplomatik lisan olmaması halinde karışıklığın hüküm süreceğine ve mukim büyükelçilik uygulamasının amacının ortadan kalkacağına inanır. Ona göre, böyle bir durumun Türklerin başka bir lisan konuşmadığı için, tercüman vasıtasıyla sadece Türkçe konuşulan İstanbul sistemi'nden farkı kalmaz. Bundan ötürü Metternich, 1817'de İngilizler Avusturya dışişlerine İngilizce nota kabul ettirmeye kalktıkları zaman, Almanca yanıt verme tehdidinde bulunmuştur. Bismarck da aynı şekilde Rus çarının Berlin temsilcisinin Rusça notalarını*

reddedince, iki ülke arasındaki yazışmaların Fransızca yapılmasında karar kılınmıştır.”(İskit, 2007: 106).

Fransızlar kendi lisanlarının kullanılmasını sadece bir idari kolaylık olarak görmemiştir. Bu uygulama bazılarının gözünde Fransa'nın kültürel üstünlüğünün de bir işaretiydi. Bu nedenle, Fransızca, uluslararası ilişkilerin yürütülmesini özellikle elverişli kılan düzenlilik ve açıklık niteliklerine sahiptir. Bu görüşe karşı en büyük direnç, tahmin edilebileceği gibi İngilizlerden gelmiştir. Fakat Fransızca'yı diplomasi tahtından indirmek kolay değildi. Devletlerarası sözlü temasların ilgili devlet adamı veya diplomatın en iyi anlayabildikleri lisanı yürütülmesine, yüzyıl sonunda yazışmaların ve ikili anlaşmaların tarafların üzerinde anlaşmaları lisanı yapılmasına rağmen, çok taraflı sözleşme ve anlaşmaların Fransızca yazılması uygulamasına devam edilmiştir. Örneğin, Fransızca 1856 Paris Kongresi ile kongre sonucunda imzalanan sözleşmenin lisanıydı.

Quai d'Orsay, Anglo-Sakson ülkelerin İngilizceye en azından Fransızca'ninkine eş bir statü kazandırma çabalarına şiddetle karşı koymaktaydı. Bununla beraber, Büyük Britanya İmparatorluğu'nun dünya siyaseti ve ticaretindeki yeri ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Avrupa işlerinde giderek fazla rol oynamaya başlamasıyla İngilizce şekillenmeye başlayan küresel devletler sisteminin lisanı olmaya aday hale gelmiştir.

3- FRANSIZCA - TÜRKÇE DİPLOMASİ TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Diplomasi Terimlerinin oluşturulmasında; Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü, (Dağ, 2009), Dictionnaire de la diplomatie, (Pancraccio, 2007), Avrupa Topluluğu Terimleri Sözlüğü, (Ceyhan, 1991) Türkçe-Fransızca Büyük Sözlük (Kocabay, 1991), Çeviri Amaçlı Terimler Sözlüğü (Mennan, 2002), Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük (Saraç, 2002), Le Monde Diplomatique web sitesi kaynaklarından yararlanılmıştır. Yapmış olduğumuz taramalar ve diğer kaynaklar sonucunda 976 terim tespit edilmiştir. Bunların tamamının Türkçe karşılıkları verilmiştir. Burdaki terimler bir araya getirilerek, Diplomasi Terimler Sözlüğü oluşturulmuştur.

A

FRANSIZCA DİPLOMASİ TERİMLERİ	TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİ
Abolition des privilèges (diş.)	Ayrıcalıkları iptal etme, imtiyazlara son verme.
Absence de majorité (diş.)	Çoğunluğunun bulunamaması, herhangi bir oylamada yeterli çoğunluğun sağlanamaması.
Absolutisme (er.)	Mutlakıyetçilik rejimi. Devlet otoritesi üzerinde yasal sınırlamaların olmadığı ve tüm otoritenin tek elde toplandığı siyasal sistem.
Abus d'influence (er.)	Nüfûz suistimali.
Abus de droit (er.)	Hak ihlâli. Uluslararası normlarca kabul edilmiş insani ya da siyasi hakların ihlâli.
Accéder au pouvoir (gçl.)	Yönetime gelmek, üstlenmek, iktidara gelmek.
Accélérer le rythme des pourparlers (gçl.)	Barış görüşmelerini hızlandırmak.

Acceptation avancée (diş.)	Ön kabul. Önceden benimseme.
Acceptation conditionnée (diş.)	Koşullu kabul. Anlaşmazlığa taraf olan ülkelerden birinin, söz konusu çözümü, belli koşulların gerçekleşmesi şartına bağlı olarak benimsemesi.
Accord bilatéral (er.)	İkili anlaşma. İki devlet ya da kurum arasında imzalanan ve karşılıklı ilişkileri düzenleyerek, birbirine karşı sorumluluk ve avantajlar getiren anlaşma.
Accord de cesser le feu, armistice (er.)	Ateşkes anlaşması. Ateşkes anlaşması; mütâreke (armistice) ile karıştırılmamalıdır. Mütâreke daha geniş kapsamlıdır ve barış öncesi bir evredir. Oysa ateşkes kısa sürelidir ve geniş hükümleri yoktur. Her an anlaşma bozulabilir ya da süresi bitince tekrar çatışma başlar.
Accord de principe (er.)	Prensipite anlaşma, ilkelerde uyum sağlama.
Accord Établissant de l'Organisation de Commerce Mondial (er.)	Dünya Ticaret Örgütü Kurucu Anlaşması.1984 ile 1994 yılları arasında devam eden Uruguay Round görüşmeleri süresince hazırlığı süren ve Nisan 1994 tarihinde Fas'ta kabul edilen çok taraflı anlaşma.
Accord exécutif (er.)	Yürütücü anlaşma. Herhangi bir ülke hükümetinin, kendi anayasal prosedürlerini takip etme ihtiyacı (ya da zorunluluğu) görmeksizin, imza attığı uluslararası anlaşma.
Accord initial (er.)	Ön anlaşma, prensipler anlaşması. İki devletin, nihai anlaşmaya varmadan önce üzerinde ittifak ettikleri ilkeler manzumesi.
Accord interétatique (er.)	Devletlerarası anlaşma. Devletlerarasında müzakere edilip imzalanan klasik anlaşmalardır.
Accord intérimaire (er.)	Geçici anlaşma. Nihai anlaşma yürürlüğe girene kadar geçen sürede uygulamayı başlatmak üzere yapılan ve esas anlaşma yürürlüğe girdiğinde sona eren anlaşma.
Accord mal équilibré (er.)	Dengesiz anlaşma, haksız anlaşma.
Accord Régissant les Activités des Etats sur la lune et d'Autres Corps Célestes (er.)	Ülkelerin Ay ve Diğer Uzaysal Nesnelere Üzerindeki Faaliyetlerini Düzenleyen Anlaşma. 1979 yılında imzalanan ve Temmuz 1984 yılında yürürlüğe giren uluslararası anlaşma. Söz konusu anlaşma ile ülkelerin uzaydaki gezegen ve uydular üzerinde yapacağı faaliyetler belli bir rejime bağlanmıştır.

Accroissement des relations bilatérales (er.)	İkili ilişkileri daha da geliştirme. İki ülke arasındaki ilişkileri başka alanları da içine alacak şekilde genişletme.
Acquis communautaire (er.)	Topluluk müktesebâtı, AB müktesebâtı.
Acquis (er.)	Müktesebât. Avrupa Birliğinde uygulanmakta olan tüm mevzuâttır. Bunun içinde, birliği kuran anlaşmalar, birlik organlarının geliştirmiş olduğu hukuk, ortak politikalar, üçüncü ülkelerle imzalanmış olan anlaşmalar, üstlenilmiş olan yükümlülükler bulunur.
Acte additionnel (er.)	1.Ek senet. 2. Ek anlaşma
Acte d'adhésion (er.)	1.Katılım sözleşmesi 2. Onay zaptı. 3. Muvâfakat akti.
Acte de chambre (er.)	Kongre kararları. ABD Kongresi'nin çıkardığı yasalar.
Acte de doctrine d'Etat (er.)	Devlet edimi doktrini. Bir devletin kendi sınırları içinde yapmış olduğu herhangi bir uygulamanın, yabancı bir ülkenin ulusal mahkemesine dava konusu olamayacağı ilkesi. Başka bir devletin egemenlik alanına giren davaların, dışişleri bakanlıkları aracılığı ile çözümlenmesi beklenir.
Acte de loi (er.)	Kanun hükmü.
Acte de parlement (er.)	Parlamento kararı. İngiliz parlamentosunun çıkardığı yasa.
Acte de souveraineté (er.)	Otorite gösterisi. Bir devletin, siyasal egemenliğini ispatlama gayretiyle ortaya koyduğu siyasi ya da askeri eylem.
Acte final (er.)	Son senet. 1. Devletler hukukunda ve diplomaside uluslararası bir konferansın ardından yayınlanan ve alınan kararları duyuran belge. 2. Bir anlaşmanın sonuna eklenmiş olan belgedir.
Acte hostile (er.)	Düşmanca tutum, aleyhte tavır, hasmâne davranış. Bir devletin güvenliğini sarsacak, huzurunu bozacak ya da zayıflatmaya çalışacak davranışlar sergileme.
Acte inamical (er.)	Dostlukla bağdaşmayan davranış. Diplomaside, iki ülke arasındaki ilişkileri bozacak nitelikteki her türlü siyasi, ekonomik ya da askeri faaliyet.
Acte ratifié (er.)	Onaylanmış resmi belge, kontrat ya da anlaşma.

Action commune (diş.)	Ortak hareket. Ülkelerin, belirli bir konu hakkında birlikte ortak tutum takınıp birlikte hareket etmeleri.
Action concertée (diş.)	Anlaşmalı eylem. İlgili ülkelerin herhangi bir konu üzerinde daha önceden vardıkları bir mutâbakata göre hareket etmeleri.
Activisme (er.)	Aktivizm. Tartışmalı bir konuyu destekleme ya da karşı çıkma konusunda doğrudan ve şiddetli biçimde eyleme geçme. Bu tür siyasal tavrı savunan doktrin.
Activiste (s. ve ad.)	Eylemci, aktivist. Benimsemiş olduğu ideoloji ya da siyasal görüş için eylemde bulunan kişi.
Adhérence (diş.)	Katılma, girme.
Admission (diş.)	1.Girme, giriş. 2. Bir örgüte ya da kuruluşa kabul.
Adoption du règlement intérieur (diş.)	1.Prosedürün belirlenmesi. 2. İç tüzüğün onaylanması. 3. İşleyiş kararlarının kabul edilmesi.
Adresse de clôture (diş.)	Kapanış konuşması.
Agence Centrale des Traces (diş.)	Merkezi Takip Ajansı. Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı'nın en önemli organlarından biri. Gerek iç savaşlar gerekse ülkeler arası savaşlarda, kaybolan ya da esir düşen insanların izini bularak ailelerinin yanına dönmesi veya onlardan haber alınması için çalışmaktadır. Yaklaşık 70 ülkede örgütlenmesi bulunan ajansın merkezi Cenevre'dedir.
Agent diplomatique (er.)	Diplomatik ajan. Bir devletin diğer bir ülke nezdindeki diplomatik işlerini müzakere ve idare eden herhangi bir memur, elçi ya da maslahatgüzar.
Aggravation de la situation (diş.)	Durumun giderek kötüleşmesi, ağırlaşması, fenalaşması.
Agir conformément au dispositions de la résolution (gsz.)	İlişkilerinde karar hükümlerine göre davranacağını onaylama, söz konusu hükümlerden hoşnutluğunu bildirme.

Agir d'une manière convenable (gsz.)	Münâsib bir şekilde, uygun bir tarzda, sert ve kaba yöntemlere başvurmaksızın.
Agréable (s.)	Mutâbakat sağlanabilen, kabul edilebilir.

Agrégation (diş.)	Agreman vermek. Gönderilen elçiyi kabul etmek. Her devletin, ülkesinde görev yapacak kişileri kabul edip etmeme hakkı vardır. Agreman bu sürecin işlemesidir.
Agression (diş.)	Saldırma, uluslararası ilişkilerde yasal dayanağı bulunmayan her türlü militarist saldırı, taarruz.
Aide étranger (diş.)	Dış yardım. Uluslararası kurumlar veya devletler tarafından başka bir devlete verilen askeri, sosyal ve ekonomik yardım.
Aide mémoire (diş.)	Diplomatik muhtıra. Diplomatik bir belge türüdür. Bir ülke temsilcisinin, görevli bulunduğu ülkenin dışişlerine verdiği nota benzeri belge.
Aide préaccession (diş.)	Giriş öncesi yardım. Avrupa Birliği'nin yeni aday ülkelerin ekonomik olarak uyum sağlamalarına katkı amacıyla verdiği maddi destek.
Aliénation (diş.)	1.Yabancılaşma. 2. Uzaklaştırma, başka tarafa çevirme. 3. Başkasının mülkü üzerinde tasarrufta bulunma.
Alignement (er.)	1. Siyasal bir örgüt ya da kuruma girme, iltihak etme. 2. Bir gruba üye olma, onun saflarına katılma.
Allégations (diş. ve ç.)	1. İddialar. 2. Suçlamalar.
Alliance stratégique (diş.)	Stratejik ittifak.
Alliance (diş.)	İttifak. İmzacı taraflar arasında birbirlerine karşı siyasi/askeri yükümlülükler ve avantajlar sağlayan beraberlik akti.
Alliés éloignés (s. ve ad.)	Uzak müttefikler. Coğrafi olarak birbirinden uzak bölgelerde buldukları halde ortak bir ittifak çatısı altında olan devletler.
Allocation (diş.)	1.Ödenek 2. Devletin yasama organınca, bütçe yoluyla yürütme organına verdiği harcama miktarı.

Ambassade d'obedience (diş.)	Tanınmış elçi, güven mektubu verilmiş elçi.
-------------------------------------	---

Ambassade de cérémonie (diş.)	Merasim misyonu (delegesi). Yabancı bir ülkedeki resmi cenaze merâsiminde kendi ülkesini temsil etmek üzere görevlendirilen delege.
Ambassadeur de bonne volonté (er.)	İyi niyet elçisi. İyi niyet görevini yerine getiren aracı.
Ambassadeur désigné (er.)	Atanmış elçi. Büyükelçi olarak tayin edildiği halde, henüz görev yeminini etmemiş olan elçi.
Ambassadeur extraordinaire plénipotentiaire (er.)	Olağanüstü ve yetkili elçi. Kendi devlet başkanı adına, diğer devlet başkanı nezdinde akredite olan ve kendi devlet başkanının kişisel temsilcisi durumunda bulunan diplomatik görevli.
Ambassadeur itinérant (er.)	Özel elçi. Özel bir görevle görevlendirilen ve elçilik misyonu o görevin yerine getirilmesi ile sona eren elçi.
Ambigüité créatrice (diş.)	Yapıcı belirsizlik. Herhangi bir uluslararası pazarlıkta, iki tarafın nihai anlaşmaya varamamaları halinde, anlaşmazlıkları olduğu gibi bir yana bırakarak, belli noktalarda “diğerinin konumuna zarar verecek hususlardan kaçınma” konusunda ittifak etmeleri.
Ambigüité (diş.)	1.Kavram kargaşası. 2.Belirsizlik.3.Kapalı, muğlâk. 4.Üstü kapalı konuşmak.5.Yanlış anlamalara yol açacak türden (konuşma, davranış, politika vs)
Améliorer la représentation diplomatique (gçl.)	Diplomatik temsilcilik düzeyini yükseltmek.
Amendement des traités (er.)	Antlaşmaları değiştirme.
Amitié (diş.)	1. Dostane tutum. 2. Bir devletin, diğer devlete karşı uzlaşmacı politika uygulaması.
Amirauté, droit maritime (diş.)	Deniz hukuku. Denizcilikle ilgili tüm yasal düzenlemeler ile mevzuâtı ve bunları uygulayan mahkemeleri içine alan konsept.
Amnistie générale (diş.)	Genel af.

Attaque aérienne (diş.)	Hava saldırısı. Düşman ülke tesislerinin yok edilmesi amacıyla havadan yapılan bombardıman.
Attaque d'incendie criminelle (diş.)	Kundaklama saldırısı.
Au niveau d'ambassadeur (er.)	Elçilik seviyesinde temsil ve ilişki.
Au profit de l'intérêt public (er.)	Kamu yararı güden.
Audience de congé (diş.)	Resmi uğurlama töreni. Her ülkenin dışişleri bakanlığı bünyesinde bulunan protokol işlerinden sorumlu birimlerce yürütülen yabancı ülke temsilcilerinin uğurlanması töreni.
Augmenter les liens militaires (gçl.)	Askerî bağlarını güçlendirme.
Autarcie (diş.)	Otarşi. Bir devletin ihtiyaçlarını kendi iç bünyesinde karşılayarak, uluslar arası ekonomik ilişkilerini en düşük seviyeye indirmesi.
Autodéfense (diş.)	Meşrû savunma.
Autonomie (diş.)	Özerklik, muhtariyet. Bir devletin sınırları içinde yer alan bir ya da birkaç bölgenin idarî yönden belirlenmiş bazı alanlarda serbest olmasıdır.
Autorités occupantes (diş. ve ç.)	İşgal yönetimi.
Avis consultatif (er.)	İstişârî görüş. Uluslararası Adalet Divanı tarafından yayınlanan görüştür.
Avis de dénonciation (er.)	Bozma bildirisi, anlaşmada feshi ihbar.
Avis dépositaire (er.)	Saklama bildirim. BM Genel Sekreteri tarafından ilgili tüm taraflara, BM üyesi olsun ya da olmasın tüm ülkelere, BM uzmanlık kuruluşlarına, temsilciliklerine ve uluslararası örgüt sekretaryalarına gönderilen ve bir anlaşmanın BM Sekreteri olarak kendi uhdesinde olduğunu haber veren bildirim.
Avulsion (diş.)	Toprak çekme (toprak değişimi). Uluslararası hukukta, nehrin yatak değiştirmesi ya da sel gibi doğal afetler nedeniyle, bir ülkeye (ya da özel şahsa) ait toprağın diğer ülkeye (ya da şahsa) geçmesi.

B

Baccalauréat Européen (er.)	Avrupa Bakaloryası. Avrupa okullarında lise bitirme diplomasına esas olan sınavdır.
Balance de paiements (diş.)	Ödemeler dengesi. Bir ülkenin diğer ülkelerle girdiği ekonomik ilişkilerin, sistematik biçimde dökümünün yapıldığı ve söz konusu ülkenin uluslar arası ekonomik ilişkilerinin, nitelik ve boyutlarını, gelir-gider (ya da borç-alacak) dengesini gösteren bilanço.
Balance de terreur (diş.)	Dehşet dengesi. Nükleer güce sahip olan ülkelere her birinin, diğerinin de kendisini yok edecek bir karşılık vereceğinden korkarak, nükleer silahlara dayalı bir “ilk hareketten kaçınması” durumu.
Balance des force (diş.)	Güç dengesi. Bir ülkenin askeri, ekonomik, siyasi ve bilimsel olarak diğerlerinin aleyhine her şeyin kontrolünü ele geçirmesine izin vermeyerek, ülkeler arasındaki dengeyi muhafaza etmeyi öngören siyasi nazariye ve bu nazariyenin uygulaması.
Balance du commerce extérieur (diş.)	Dış ticaret dengesi. Bir ülkenin, bir takvim yılı içinde yaptığı ithalat (CIF) ve ihracat (FOB) değerlerinin birbirine karşı dengesidir.
Balances et contrepoids (diş. ve ç.)	Kuvvetler ayrılığı. Yönetim gücünün yasama, yürütme ve yargı arasında bölündüğü sistem.
Balcon du corps diplomatique (er.)	Diplomatik heyet balkonu. Sadece diplomatik kadrolar için ayrılmış yer.
Balkanisation (diş.)	Balkanizasyon. Balkanlaştırma. Uluslar arası siyaset dilinde, bir bölgeyi çeşitli parçalara bölmek ve ayrı ayrı milli varlıklar ortaya çıkarmak anlamında kullanılır.
Banque des Reglements Internatioaux (diş.)	Uluslar arası Ödemeler Bankası. Uluslar arası finansal istikrarı sağlamak amacıyla merkez bankaları ve ilgili kurumlar arasında işbirliğini ve şeffaflığı güçlendirmeyi hedefleyen uluslar arası örgüt.

Barrières douanieres (diş. ve ç.)	Gümrük duvarları, tarife engelleri.
Base aérienne (diş.)	Hava üssü. Savaş uçaklarının inip kalkması için tasarlanmış tesis.
Base avancée (diş.)	İleri üs. Bir ülkenin kendi sınırlarının ötesinde sahip olduğu (askeri) üs.
Bataille contre le terroisme international (diş.)	Uluslar arası terörle savaş. 1. Uluslar arası barış ve güvenliği tehdit eden global çaptaki terör grupları ile mücadele.
Battre un record mondial (gçl.)	Dünya rekoru kırma.
Bicaméralisme (er.)	Çift meclisli sistem. Yasama yetkisinin iki meclis tarafından paylaşılarak kullanıldığı yönetim türü.
Binational,e (s.)	İki milletli. İki farklı devletin yöneticileri, şirketleri, bireyleri ya da kurumları arasında oluşturulmuş anlaşma, kurum, örgüt veya siyasal yapı.
Bloc d'opposition (er.)	Muhâlefet bloğu. Muhâlif grupların oluşturduğu blok.
Bloc de l'Est (er.)	Doğu bloku. 1947 yılından sonra oluşan Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'nin güdümündeki ülkeler.
Bloc (er.)	Blok. Uluslar arası alanda (ya da belli bir sorunda) uyumlu hareket eden, ortak çıkarlara ve benzer politik eğilimlere sahip ülkelerin oluşturduğu grup.
Blocus (er.)	Abluka. Bir ülkenin dışarıya ile her türlü trafiği keserek ulaştırma sistemini işlemez hale getirme.
Bon, ne foi (s.)	İyi niyet.
Bon, ne offices (s.)	İyi niyet görevi. Devletlerarasındaki anlaşmazlıkların çözümünü kolaylaştırma girişimi. İyi niyet görevi, henüz kurulmamış ya da yarıda kesilmiş diplomatik diyalogun işlemeye başlamasını temin edebilecek girişimleri yürütme çabasıdır.
Bout de Papier (er.)	Yazılı bir diplomatik bilginin oldukça informal biçimde karşı tarafa iletilmesi.
Boycottage (er.)	Boykot. Uluslararası siyasette ticari yaptırım biçimlerinden biridir.
Boycotter la session (gçl.)	Oturumu boykot etmek, oturuma katılmamak.
Boycotter les pourparlers (gçl.)	Görüşmeleri boykot etmek, pazarlıklara katılmamak.

Budget de la défense (er.)	Savunma bütçesi. Bir devletin kendi ülke savunması için ayırdığı para.
Bulletins de vote nuls et non venus (er. ve ç.)	Geçersiz ve boş oy pusulası.
Bureaucratie (diş.)	1. Bürokrasi. 2. Siyasal kararların uygulamaya geçirildiği, çalışan personelin hak, sorumluluk ve ilişkilerinin yazılı olarak belirlenip, bütün işlerin hiyerarşiye uygun olarak yerine getirilmesinden dolayı formalitelerin önem kazandığı kamu kurumları.
Butin, butin de guerre (er.)	Ganimet. Savaş sırasında düşman ülkeden elde edilen mal.

C

Cadences attachées tarif (diş. ve ç.)	Zorunlu tarife oranları. Dünya Ticaret Örgütü'ne üye ülkelerin, diğer üye ülkelerden yapacağı ithalata koyabileceği en üst tarife limiti.
Cadre de travail institutonnal (er.)	Kurumsal çatı, kurumsal çalışma çerçevesi.
Camp de concentration (er.)	Toplama kampı. Genellikle politik nedenler, ırk ayrımı ya da savaş yüzünden insan kitlelerinin toplu halde tutuklu buldukları, yaşama şartları bozuk, sıkı güvenlik çemberi içine alınmış yer.
Campagne (diş.)	1. Sefer, askeri operasyon, harekât. 2. Belli bir amaca yönelik girişim.
Capacité combative (diş.)	Savaş kapasitesi. Bir ülkenin savaşta kullanabileceği, sahip olduğu tüm teknik, beşeri ve askeri imkânları.
Capacité de premier coup (diş.)	İlk vuruş yeteneği. Herhangi bir nükleer savaş halinde, bir ülkenin ilk saldırıyı gerçekleştirdiğinde, saldırıya uğrayan devletin karşılık verme olanaklarını ortadan kaldırma ya da zayıflatma derecesi.
Caractère ambivalent (er.)	Bocalama, tereddüt.
Cartel (er.)	1.Kartel. 2.Rekabeti azaltmak ve fiyatları yüksek tutmak için büyük ticari şirketler arasında yapılan milletlerarası anlaşma.

Centre-périphérie (er.)	Merkez-çevre eksenli. Ulusal ya da uluslararası alanda devletlerin karşılıklı ilişki ve bağımlılık düzeyini ifade eden yaklaşım.
Cérémonie de la cour (diş.)	Saray merasimi. Krallıkla yönetilen ülkelerde, kraliyet sarayında düzenlenen teşrifât.
Certificat d'origine (er.)	Menşe şehâdetnâmesi. Uluslararası ticarete malların (ürünlerin) imal edildiği ülkeyi belirten belgedir.
Cessation des hostilités (diş.)	Düşmanca davranışlara son verme. Savaşa yol açacak eylemlerden kaçınma.
Cessation des menaces (diş.)	Tehditlerini sona erdirme.
Chambre des représentants (diş.)	Temsilciler meclisi.
Chancellerie (diş.)	1. Diplomatik yazışma ve delege kayıtları. 2. ABD'de resmi yasalara ek olarak kurulmuş adli kurullar ve emsal kararlar. 3. Şansölyelik, Büyükelçilik.
Changement de gouvernement (er.)	Hükümet değişikliği.
Chargé,e d'affaires (s. ve ad.)	Maslahatgüzar. En alt düzeyde diplomatik temsilci. Maslahatgüzarlar, görev yapacakları ülkelerin devlet başkanı katına değil dışişleri bakanı katına atanırlar.
Charte de l'Atlantique (diş.)	Atlantik Yasası. 1941 yılı Ağustos'unda İngiliz Başbakanı Winston Churchill ile ABD Başkanı Franklin Roosevelt arasında imzalanan ve ileride BM Yasası'nın da temelini oluşturacak olan ortak bildiri.
Charte des Nations Unies (diş.)	BM anlaşması. İkinci Dünya Savaşı ardından uluslararası düzenin temel kurallarını belirleyen ve BM örgütünü kuran anlaşma.
Charte (diş.)	1.Misak, çok taraflı anlaşma. 2. Uluslararası bir örgütün kuruluş yasası.
Chef de l'opposition (er.)	Muhalefet lideri.
Choisir son propre régime (gçl.)	Kendi rejimini seçme. Bir halkın hangi yönetim biçimi ile yönetileceğine karar verme.
Choix des diplomates (er.)	Diplomat seçimi.

Circonlocution (diş.)	Dolambaçlı konuşma, lafı dolaştırma, geveleme. Fuzuli kelimeler kullanarak karşı tarafı yanıltmaya çalışma.
Circonscription (diş.)	Konsolosluk görev çevresi. Bir konsolosluğun görevlerini yerine getirmesi için tahsis edilen, yetkili bulunduğu bölge.
Circonstances aggravantes (diş. ve ç.)	Ağır koşullar.
Circonstances atténuantes (diş. ve ç.)	Hafifletici koşullar.
Clause compromissoire (diş.)	Tahkim şartı. Herhangi bir anlaşmanın, imzacı tarafların kabul ettiği üçüncü bir ülkeye ya da uluslararası tahkime götürülmesi koşulunu getiren anlaşma maddesi.
Clause d'action collective (diş.)	Kolektif eylem kararı(ortak hareket hükmü). Tarafları arasında ortak bir hedefin gerçekleştirilmesi konusunda görüş birliği sağlamış olan anlaşma.
Clause d'adhérence (diş.)	Katılım koşulu.
Clause de Calvo (diş.)	Calvo cümlesi. Herhangi bir anlaşmadan doğan uyuşmazlık durumunda, yabancı uyruklu kimselerin, yerel kanunlara bağlı olacağını ve uyuşmazlıkta bulunduğu hükümetine kendi yararına başvuramayacağını ifade eden hüküm.

Clause de suspension (diş.)	Askıya alma şartı. AB üyesi ülkelerden herhangi birinin, topluluğun dayandığı temel ilkelere yönelik daimi ihlalleri karşısında birliğin bu ülkeye yönelik haklarını askıya almasını öngören koşul.
Clause échappatoire (diş.)	Çekilme şartı. Bir anlaşmadan vazgeçme ya da dönme hakkını belirten madde.
Clé de la situation (diş.)	Meselenin anahtarı, çözüm yolu.
Clôture des pourparlers (diş.)	1. Karşılıklı görüşme kapılarını kapatmak. 2. Pazarlıkları tamamen bitirmek.
Clôture du débat (diş.)	Diyalog kapılarını kapatma. Tartışma zeminini ortadan kaldırma, tartışmayı bitirme.
Code anti dumping (er.)	Anti dumping yasası. Dünya Ticaret Örgütü tarafından benimsenmiş olan ve dumpingli malların ticaretine engeller getiren yasal düzenleme.

Code de conduite (er.)	Davranış ve protokol kuralları. Bu kuralların oluşturduğu tüzük ya da yönerge.
Code de conférences (er.)	Konferans kuralları. Kongre ya da toplantılarda uyulması gereken kurallar bütünü.
Code secret des chiffres (er.)	1. Şifre, gizli yazışma. 2. Bazı gizli diplomatik yazışmalarda kullanılan şifreli haberleşme sistemi.
Coexistence pacifique (diş.)	Bariş içinde bir arada yaşama.
Collège (er.)	Üyelerine eşit hak ve yetkiler veren kurul.
Colloque (er.)	Gayri resmi görüşme, konferans ya da müzakere. Kolokyum, teklifsiz toplu tartışma.
Comité d'Association (er.)	Ortaklık Komitesi. Türkiye'den ilgili bürokratlar ile Avrupa Birliğı Komisyonu ve Konseyi temsilcilerinden oluşan ortak alt birim.
Comité d'hospitalité (er.)	Ağırlama komitesi. BM'nin New York'taki merkezine resmi temaslar için gelen devlet adamları ve ülke temsilcilerine yardımcı olmak üzere faaliyet gösteren komite.

Comité d'Utilisation Pacifique de l'Espace Extra-atmosphérique (er.)	Dış uzayın Barişçıl Amaçlar için Kullanılması Komitesi. 1967 yılında kurulan BM özel komitesi. Amacı uzayın, Ay'ın ve diğere gezegenlerin askeri amaçlarla kullanılmasını önlemek, nükleer silahların ve diğere kitle imha silahlarının uzaya gönderilmemesini ve yerleştirilmemesini denetlemektir.
Comité de désarmement (er.)	Silahsızlanma komitesi.
Comité de vérification des pouvoirs (er.)	Vekâletnâme komitesi. Gerek BM oturumları ve gerekse uluslararası konferanslarda, katılımcıların "asıl katılması gereken kişiler olup olmadığını" kontrol etmek üzere oluşturulan komite.
Comité du programme et de coordination (er.)	Programlama ve koordinasyon komitesi. Uluslararası kuruluşlarda, ilgili kuruluşun genel işleyişinden ve birimler arası ilişkilerin sağlıklı işlemlerinden sorumlu olan heyet.

Comité Pour l'Élimination de la Discrimination Raciale (er.)	İrk ayrımcılığı ile Mücadele Komitesi. 1965 yılında kurulan ve dünyada farklı etnik unsurlara, zencilere, kadınlara ya da farklı din mensuplarına yönelik her türlü ayrımcılığa ve özellikle ırk ayrımcılığına karşı mücadele veren BM komitesi.
Comités consultatifs (er. ve ç.)	Danışma komiteleri. Avrupa Birliği karar organlarının politika belirlerken faydalandığı kuruluşlardır.
Commenter avec prudence (gçl.)	Tehlikeye dikkat çekici yorum yapmak, kaygısını dile getirmek.
Commissaire aux comptes (er.)	Denetçiler Kurulu. Denetleme komisyonu.
Commission consulaire (diş.)	Konsolos atama izin belgesi. Bir devletin, başka bir devletin atadığı konsolosu tanıdığını gösterir belge.
Commission d'enquête (diş.)	Soruşturma komisyonu. Uluslararası alanda ya da milli düzeyde, belli bir konuyu araştırmak ve neticeleri bir üst makama bildirmek üzere oluşturulan tahkikat heyeti.
Commission de conciliation (diş.)	Uzlaştırma kurulu.
Commission de Développement Durable (diş.)	Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu. Aralık 1992 tarihinde BM'nin Brezilya'daki zirvesinde alınan kararları uygulamak üzere kurulan komisyon.
Commission de vérification (diş.)	Denetleme komisyonu. Kurum içinde yer alan ve ilgili kurumun kurallara göre işleyip işlemediğini teftiş eden bağımsız komisyon.
Commission des établissements humains (diş.)	İskân komisyonu. Gerek BM içinde gerekse ülkelerin kendi idari yapıları içinde, insan yerleşimi, iskânı ve ilgili konularda çözüm üretmek amacıyla oluşturulan komisyonların genel adı.
Commission des NU pour le Droit Commercial International (diş.)	BM Uluslararası Ticaret Kanunu Komisyonu.
Commission du Désarmement (diş.)	Silahsızlanma Komisyonu. 1952 yılında BM çatısı altında kurulan ve dünyadaki silahsızlanma çalışmalarına öncülük etmeyi hedefleyen komisyon.
Commissions de consultation (diş. ve ç.)	Danışma komisyonları.

Commuer la peine de mort (gçl.)	İdam cezasını değiştirerek, başka bir cezaya dönüştürmek.
Communication parmi les diplomates (diş.)	Diplomatlar arası iletişim.
Communiqu (er.)	1. Resmi tebliğ. 2. Bildiri.
Compromis (er.)	1. Uzlaşma, fikir birliği. Diplomatik ilişkilerde, anlaşmazlık halinde bulunan iki tarafın, karşılıklı çıkar dengesine dayanan bir anlaşmaya varmaları. 2. Tahkimnme.
Compteur-voile (er.)	Eşit kuvvetle karşı koymak, karşılaşmak, denge sağlamak.
Concept gopolitique (er.)	Jeopolitik görüş. Coğrafi durum, ekonomi, nüfus gibi faktörlerin politika ve politik kararlar üzerindeki etkisini göz önünde bulunduran siyasi anlayış.

Concession (diş.)	Tviz, dn.
Conciliation coteuse (diş.)	Pahalıya mal olan uzlaşma.
Conciliation (diş.)	Uzlaştırma, uzlaşma. Anlaşmazlığa taraf olan iki ülkenin kabul edecekleri ortak koşullar üzerinde anlaşmaya varmaları.
Condamnation  mort (diş.)	İdam cezası.
Conditions concessionnaires (diş. ve ç.)	Taviz Şartları.
Condolances (diş. ve ç.)	Başsağlığı dileği, taziye.
Condominium (er.)	Kondominyum. İki ya da daha çok sayıda devletin, bir ülke veya bir bölge üzerinde ortak yönetim sahibi olması.
Confrence du Comit du Dsarmement (diş.)	Silahsızlanma Komitesi Konferansı. 1969 yılında BM'nin girişimleri ile kurulan ve 26 ülkenin ye olduğu silahsızlanma komitesi.
Confrence Intergouvernementale sur la Rvision des Traits des Communauts Europennes (diş.)	Avrupa Toplulukları Anlaşmalarının Revizyonu için Hkmetlerarası Konferans.

Confiance de cerveau (diş.)	Beyin takımı. Devlet adamlarının yanında, kendi branşlarında çok iyi yetişmiş elemanlardan oluşan ekip.
Configuration d'ordre du jour (diş.)	Gündemi belirleme.
Conflit à l'haute intensité (er.)	Yüksek yoğunlukta çatışma. Tüm ulusal kaynakların seferber edildiği, tüm ekseri güçlerin rol aldığı kapsamlı savaş.
Conflit armé (er.)	Silahlı çatışma. Savaştan biraz daha dar kapsamlı çarpışma.
Conflit d'intérêt (er.)	Çıkar çatışması. Tarafların, çıkarlarının farklı olması ve bu farklılıktan kaynaklanan gerilim hali.
Conflit Égéen (er.)	Ege sorunu. Türkiye ile Yunanistan arasında Ege denizi konusunda var olan bölgesel anlaşmazlık.
Conseil de Coopération Arabe (er.)	Arap İşbirliği Konseyi. 1980'li yılların başından itibaren Ürdün, Irak, Mısır ve Kuzey Yemen arasındaki ikili işbirliği anlaşmaları ile başlayan ve 1989 yılında bölgesel bir örgüte dönüşen siyâsî yapılanma.
Conseil des tuteurs (er.)	Mütevelli heyeti.
Conseil du Sommet Arabe (er.)	Arap Zirvesi Konseyi.
Consentement général (er.)	Genel kabul, hoşnutluk. Herhangi bir politikaya (karara, lidere vb.) toplum tarafından sahip çıkılması, benimsenmesi.
Consentement (er.)	Muvâfakat, kabul, boyun eğme. Uluslararası hukukta herhangi bir anlaşma ya da uzlaşmayı kabul ettiğini gösterme.
Considérer tous les équilibres (gçl.)	Tüm dengeleri gözetmek.
Consolider (gçl.)	Konsolide etmek. Herhangi bir anlaşmaya imza atmış olan iki akit tarafın, birbirlerine tanıdıkları haklardan geri dönmek üzere bağitlanmalarıdır.
Constructivism social (ad. ve s.)	Sosyal yapısalcılık. Uluslararası ilişkilerin anlaşılmasında kullanılan yaklaşımlardan biri.
Consultation prolongées (diş.)	Uzun dönemli istişareler, uzun zamana yayılmış görüşmeler.
Consultation prospective (diş.)	Araştırmacı görüşme. Uluslararası alanda faaliyet gösteren herhangi bir kurumun, resmi olmayan, zemin yoklama mahiyetindeki görüşmeleri.

Consultation (diş.)	İstişare, müzakere. Diplomatik dilde, bir anlaşmaya dayansın ya da dayanmasın, bir devletin doğrudan doğruya başka bir devletle, iki tarafı ilgilendiren konularda yaptığı fikir alışverişi.
Continent noir (er.)	Kara kıta, Afrika.
Contingent bilatéraux, quotas bilatéraux (er.)	Karşılıklı kota. İki devletin karşılıklı olarak birbirlerinin ticari mallarına birtakım sınırlar getirmesi.
Contrat de gratutius (er.)	Karşılıksız sözleşme. Karşılığında hiçbir bedel istemeksizin bir hibe ya da ödemeyi üstlenmeyi öngören sözleşme.
Contrat, Acte (er.)	Senet. Devletlerarası ilişkilerde imzalanan bir anlaşma türü.
Contre espionnage (er.)	Karşı casusluk. Diğer ülke casuslarıyla mücadele etme, onlar hakkında istihbarat yapma.

Convention de Benelux (diş.)	Benelüks Sözleşmesi. Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında 1945'te Londra'da imzalanan gümrük birliği sözleşmesidir.
Convention de Corruption (diş.)	Rüşvet Sözleşmesi. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı.(OECD)tarafından 1997 yılında hazırlanan ve imzaya açılan sözleşme. Amacı, rüşvetin önünün alınması ve yönetimde şeffaflığın sağlanmasıdır.
Convention sur le plateau continental (diş.)	Kıta Sahaneliği Sözleşmesi. Devletlerin denizdeki ulusal egemenliklerini düzenleyen çok taraflı uluslararası sözleşme.
Conversations constructives (diş. ve ç.)	Yapıcı görüşmeler.
Convocation (diş.)	Çağrı. Bir konuda, başka bir devleti diplomatik yollardan uyarmak ve ondan bir takım isteklerde bulunmak üzere, o devlet temsilcisinin dışişleri bakanlığına çağrılması.
Cœur du conflit (er.)	Çatışmanın özü. Anlaşmazlık konusu olan asıl unsur.
Coopération militaire au niveau bas (diş.)	Düşük seviyeli askeri işbirliği. Acil kurtarma, barışı koruma ve barışı pekiştirme gibi amaçlar konusunda ortak hareket etmeyi öngören askeri işbirliği düzeyi.
Co-propriété (diş.)	Ortak mülkiyet.
Cordon sanitaire (er.)	Güvenlik kuşağı. Bir ülkenin veya bölgenin güvenliğini sağlamak üzere bir çeşit ara bölge meydana getirilmesi.

Corps célestes (er.)	1. Ruhani otorite. 2. Kutsal kabul edilen kişiler, manevi önderler.
Corruption (diş.)	Rüşvet. Uluslar arası ilişkilerde rüşvet, bir devletin ulusal onuruna yakışmayacak şekilde birtakım tavizler vermesi karşılığında başka bir devletten sağladığı çıkarı ifade eder.
Côte adjacentes (diş.)	Komşu kıyı, komşu ülke kıyısı. 2. Yakın kıyı, bitişik sahil.
Coulisses des conférences (diş. ve ç.)	Konferans kulisleri. Uluslararası konferanslarda, resmi gündem ve görüşmeler dışında, katılımcıların gayri resmi olarak yürüttükleri görüşme ve pazarlıklar.

Couloir d'air (er.)	Hava koridoru. Uluslararası hava ulaşımı için her uçağın nerelerden geçebileceği konusunda anlaşmalarla belirlenmiş hava yolu.
Conseil d'Association (er.)	Ortaklık Konseyi. Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerini yöneten en üst organ.
Coup d'essai (er.)	İlk girişim, teşebbüs, deneme.
Coup d'Etat blanc (er.)	Kansız darbe. Herhangi bir insanın ölümüne yol açmadan yönetime el koyma.
Coup d'Etat (er.)	Hükümet darbesi. 1. Hükümeti temsil eden sivil güçlerin, zorla değiştirilmesi. 2. Ordunun yönetime el koyması.
Coup de pied en haut (er.)	Zararından kurtulmak istenilen bir politikacıyı yüksek fakat etkisiz bir mevkiye atama.
Coups de grâce (er. ve ç.)	Öldürücü darbe, kesin ve nihai darbe.
Coups de main (er. ve ç.)	1. Ani saldırı, baskın, hücum, taarruz. 2. Ani ve beklenmedik bir gelişme.
Cour d'honneur (diş.)	Haysiyet divanı.
Cour martiale (diş.)	1. Askeri mahkeme, divan-ı harb. 2. Sıkıyönetim mahkemesi. 3. Askeri mahkemede yapılan duruşma, bu duruşma ardından verilen hüküm.
Course aux armements (diş.)	Silahlanma yarışı. Devletlerarasında var olan güvensizlik, aradaki anlaşmazlık, silah sanayisini ayakta tutma vb. nedenlerle yürütülen silah üstünlüğünü ele geçirme çabası.

Courtoisie (diş.)	Milletlerarası mücâmele, uluslararası nezaket. Bir devlete ait hukukun, saygı nişânesi olarak diğer bir devletin topraklarında tanınması.
Coutume internationale (diş.)	Uluslararası teâmül. Belirli siyasi davranışların yinelenmesi ile ortaya çıkan ve uluslararası hukuka kaynak oluşturan yazılı olmayan kurallar bütünü.
Coutume (diş.)	Teâmül, âdet, gelenek, alışkanlık. Uluslararası siyasette, yazılı olmayan, kanunlarda belirtilmeyen; ama uzun yıllardır uygulandığından, hiçbir ülkenin çığnemediği genel teâmüller.
Couvrant les principaux aspects (gçl.)	Temel konuların tümünü kapsamak. Herhangi bir toplantı ya da görüşmede tüm maddeleri ele almak.
Couvre-feu (er.)	Sokağa çıkma yasağı. Karartma.
Craquelure de l'alliance (diş.)	İttifakın parçalanması. Bir ittifak anlaşması ile birbirine bağıtlı olan ülkeler arasındaki bu bütünlüğün bozulması.
Crise aiguë (diş.)	Ağır kriz. Etkileri açısından uzun vadeli olumsuz sonuçlara yol açan derin siyasi ya da ekonomik kriz.
Crise de confiance (diş.)	Güven bunalımı. Tarafların birbirine kuşkuyla yaklaşması durumu.
Crise de gouvernance (diş.)	Kontrol edilebilir dönem krizi.
Crise économique (diş.)	Ekonomik kriz. Bir ülkede ekonomik göstergelerin kötüleşmesine dayalı olarak ortaya çıkan bunalım hali.
Crise ministérielle (diş.)	Hükümet krizi, Bakanlık krizi.
Critère de convergence (er.)	Yakınlaştırıcı kriterler. Avrupa Birliği entegrasyonu kapsamında ekonomik ve parasal birliğe girmek isteyen ülkelerin yerine getirmeleri gereken beş kriter.
Critère de l'accession (er.)	Katılım kriterleri. Avrupa Konseyi'nin Haziran 1993'teki Kopenhag zirvesinde kabul edilen ve Avrupa Birliği'ne girmek isteyen Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin yerine getirmeleri istenen koşullar.
Critère racial (er.)	Etnik kriter, belli bir ırkı esas alan kriter.
Croix de Genève (diş.)	Kızılhaç işareti.

Croix-fichier (diş.)	Çapraz liste. Seçimde, birden fazla partiden aday göstermek, birkaç partiden aynı anda aday olmak.
-----------------------------	--

D

D'accord (er.)	Mutâbık kaldık, anlaştık.
D'avant-guerre (ilg.)	Savaştan evvel, çatışma öncesi.
Dangers de la dépendance à l'aide étrangère (er. ve ç.)	Yabancı yardımlara bağımlılığın tehlikeleri.
Date critique (diş.)	Kritik vakit, tehlikeli an. Özellikle kriz dönemlerinde önemli kararların verileceği, ya da verilen mühletin dolacağı an.
Date d'effet (diş.)	Yürürlük tarihi. Bir anlaşma ya da kanunun yürürlüğe giriş tarihi.
Débarquement clandestin (er.)	Gizli iniş, bir bölgeye gizli biçimde havadan indirme.
Débat envenimé (er.)	Sert tartışma, müzakere.
Débat général (er.)	Genel görüşme. Toplum ve devlet yaşamını ilgilendiren önemli bir konunun, ilgili devlet parlamentosunun genel kurulunda görüşülmesi.
Décence commune (diş.)	Sıradan insaniyet. Salt insani değerleri savunma. Politik amaçlar uğruna insanı ikinci plana atmama anlayışı.
Décennie des NU (diş.)	BM süresi. BM'nin idari yapısını oluşturan kuruluşlar ile uzmanlık kuruluşlarına ilişkin planlamalarda esas alınan on yıllık süre.
Décentralisation (diş.)	Adem-i merkeziyetçilik. Yönetim sorumluluğunu dağıtmak, bir merkezden yönetmek yerine, yetkiyi yerel yönetim organlarına bırakmak.
Décision de cadre (diş.)	Çerçeve karar. Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yasa ve düzenlemelerini birbirine yakınlaştırmak için kullanılan bağlayıcı karar.

Décision individuelle (diş.)	Bireysel karar. Avrupa Birliği hukuku içinde benimsenmiş bir karar statüsü.
Décision obligatoire (diş.)	Bağlayıcı karar. Karar türlerinden biridir. Alınmasından itibaren bağlayıcı hükümler doğuran ve taraflara yükümlülükler getiren karar türüdür. Uluslar arası hukukun temel araçlarından biridir.
Déclaration conjointe (diş.)	Ortak bildiri. İki ya da daha fazla tarafın (devletin, diplomatın, kuruluşun ya da örgütün) beraberce hazırlayıp altına imza attıkları bildiri.
Déclaration contradictoire (diş.)	Çelişkili beyan. Birbirini tutmayan ve birbirini yalanlayan açıklama.
Déclaration d'intention (diş.)	Niyet bildirisi. Akit tarafların tam yetkili temsilcileri tarafından, tek yanlı ya da iki tarafın birlikte, anlaşma uygulamalarına ilişkin tasarı ve eğilimlerini açıkladıkları belge.
Déclaration de clôture (diş.)	Kapanış konuşması.
Déclaration de guerre (diş.)	Savaş ilanı. Bir ülkenin, başka bir ülkeye, aralarındaki barışçı ilişkilerinin sona erdiğini ve savaş halinin başladığını resmen bildirmesi.
Déclaration facultatif (diş.)	Tercihli deklarasyon. Herhangi bir uluslararası sözleşmeye ilişkin zorunluluk içermeyen bildirim.
Déclaration sur l'Identité Européenne (diş.)	Avrupa Kimliği Bildirisi. 14 Aralık 1973 tarihinde kabul edilen bildiri.
Déclarations superieures (diş. ve ç.)	Üst düzey açıklamalar. Devletin en üst yöneticilerince yapılan açıklamalar.
Découpage ou tripartovillage électoral (er.)	1. Kendi çıkarına göre ayarlama, yönetme. 2. Hile karıştırma. 3. Bir siyasi partiye üstünlük sağlayacak şekilde seçim bölgesini ayarlama.
Défaut de concurrence (er.)	1. Rakipsizlik rakibi olmama.2. Tezkiye.
Défaut de majorité (er.)	Çoğunluğun sağlanamamış olması. Herhangi bir oylamada destek oyları ile muhalefet oylarının eşit olması ya da gerekli karar için yeterli oyun bulunmaması hali.

Déficit budgétaire (er.)	Bütçe açığı. Bütçe kanun tasarısında veya uygulama sonucunda devletin giderlerinin gelirlerinden fazla olması durumu.
Déficit budgétaire opérationnel (er.)	İşlevsel bütçe açığı.
Déficit démocratie (er.)	Demokrasi açığı. Bütünleşme süreci içinde gerek kullandığı araçlar, gerekse yöntemler açısından AB'nin sahip olduğu karmaşık yapının, sıradan vatandaşların sürece katılımını ve sürecin demokratik niteliğini olumsuz etkilemesi durumu.
Délaissement (er.)	Bırakma, feragat.
Délégation (diş.)	Delegasyon. Diplomaside, yurt dışında görevlendirilen geçici veya daimi heyet.
Délégations étrangères (diş. ve ç.)	Dış temsilcilikler, yabancı delegasyonlar. Bir devletin, sınırları içinde yer alan yabancı devletlere ait temsilcilikler.
Délégué,e apostolique (ad.)	Papa temsilcisi. Vatikan ile normal diplomatik ilişkisi olmayan bir ülkede Papa'yı temsil eden elçi.
Délégué,e suppléant (ad.)	Alternatif, yedek temsilci.
Demande d'adhésion (diş.)	Katılma istemi. Uluslararası bir örgüte üyelik başvurusu.
Demande d'agrément (diş.)	Agreman talebi. Herhangi bir ülkenin, yeni atayacağı diplomatik görevli konusunda karşı tarafa yaptığı başvuru talebidir.
Demander la parole (gçl.)	Söz hakkı talep etmek. Herhangi bir uluslar arası ya da ulusal meclis kuruluna hitâb etmek üzere söz hakkı istemek.
Démarcation (diş.)	Sınır çizme, hudut tayini. İki ülke arasında sınırların teknik olarak saptanmasıdır.
Démarche amicale (diş.)	Dostça girişim. Devletlerarası uyuşmazlığı çözüme kullanılan ve görüşmelere çeşitli nedenlerle hazır olmayan tarafları bir araya getirmek amacıyla başvuru barışçı yöntem.

Démarche (diş.)	1. Diplomatik elçi. Yabancı temsilcilikte diplomat tarafından, kendi ülkesinin bir konuya ilişkin tutumu ve isteğini bildirmek üzere, ev sahibi ülke yetkililerine gönderdiği resmi temsilci. 2. Diplomatik girişim, çaba, hareket.
Démocratie indirect (diş.)	Dolaylı demokrasi, temsili demokrasi. Halkın, kendi seçtiği temsilcileri aracılığı ile yönetime katıldığı demokrasi biçimi.
Démonstration (diş.)	Güç göstergesi. Uluslararası ilişkilerde bunalıma doğru giden gerginlik halinde, kuvvete başvurma eğilimini yansıtan bir tür caydırıcılık eylemi.
Démonter les armes (gçl.)	Silahların sökülmesi. Nükleer başlık taşıyan füzelerden savaş başlıklarının sökülmesi ve füze rampalarının iptali.
Dénonciation (diş.)	Fesih. Diplomasi ve devletler hukukunda, bir anlaşmanın yürürlükten kaldırılması.
Dépenses d'armement (diş. ve ç.)	Silahlanma harcamaları. Devletin silah edinmek için yapmış olduğu harcama.
Désir d'une solution pacifique (er.)	Barışçı çözüme istekli olma.
Désobéissance civile (diş.)	Sivil itaatsizlik. Siyasette bilfiil katılmama, vergi vermeme, boykot gibi yöntemlerle hükümetin icraat ve siyasetine karşı koyma.
Despotisme (er.)	Despotizm. Baskıcı yönetim, dikta rejimi.
Détention des navires étrangers (diş.)	Yabancı gemilerin alıkonması.
Détérioration de la situation (diş.)	Durumun giderek kötüleşmesi.
Détournement des fonds publics (er.)	Kamu mallarını aşırma.
Dette intérieure (diş.)	Kamu borcu.
Dettes d'Etat (diş. ve ç.)	Devlet borçları. Bir ülkenin değişik gerekçelerle, iç ve dış kaynaklardan aldığı resmi borçlardır.
Deuil de la cour royale (er.)	Krallık sarayında yas.

Développer le missile de long intervalle (gçl.)	Uzun menzilli füze geliştirmek.
Dialogue des sourdes (er.)	Sağırlar diyalogu. Uluslararası görüşmelerde, müzakerecilerin birbirlerinin görüşlerine aldırmadığı müzakere biçimi.
Dictateur bienveillant (er.)	Aydın despot.
Diffusion de sang (diş.)	1. Kan dökme. 2. Savaş ve katliam gibi olaylarda insan hayatının mahvolması.
Diluer la résolution (gçl.)	Kararı sulandırmak. BM tarafından herhangi bir devlete karşı ciddi yaptırım getiren bir kararın, suçlanan ülke müttefiklerince konulan çekinceler ya da yumuşatıcı eklemelerle etkisiz hale getirilmesi.
Diplomatie autoritaire (diş.)	Dayatmacı diplomasi. Koşullarını karşı tarafa zorla kabul ettirmeye ve baskıcı yöntemlere dayanan diplomatik faaliyet.
Diplomatie bilatérale (diş.)	İki yönlü diplomasi. İki taraflı diplomasi. İki devlet arasında gerçekleştirilen diplomatik münasebet.
Diplomatie catalytique (diş.)	Katalitik diplomasi(katışık diplomasi). Devletin resmi diplomatlarınca yürütölen faaliyetler ile resmi göreve sahip olmayan özel şahışların diplomatik faaliyetlerinin karışımıyla oluşan ortaklaşa diplomatik çabalar.
Diplomatie classique (diş.)	Klasik diplomasi. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki dönemde uygulanan diplomasi.
Diplomatie coercitive (diş.)	Zorlayıcı diplomasi. Rakibinin belli bir tutum takınmasını sağlamak için siyasal, askeri ya da diğer baskı türlerine başvurularak yürütölen diplomasi.
Diplomatie commerciale (diş.)	Ticaret diplomasisi. Ticari sorunlara ağırlık veren ve yoğunlaşan diplomasi çabaları, ticari ilişkiler geliştirmeye öncelik veren diplomasi.
Diplomatie constructive (diş.)	Yapıcı diplomasi. Sürekli çözüm bulmaya ya da çözüme katkı yapmaya dönük diplomatik faaliyet.
Diplomatie créatrice (diş.)	Yaratıcı diplomasi. Yeni yaklaşımlara her an açık olan ve bunları kullanmaktan çekinmeyen diplomasi anlayışı.

Diplomatie culturelle (diş.)	Kültürel diplomasi. Tamamen kültürel ilişkilere dayanan ve bu konulara yoğunlaşan diplomasi. Kültürel unsurları kullanan diplomasi.
Diplomatie d'éducation (diş.)	Eğitim diplomasisi.
Diplomatie de câble (diş.)	Kablolu diplomasi, telefon diplomasisi. Ülke dışındaki diplomatlarla, kablolu iletişim araçları kullanılarak yürütülen haberleşmeye dayalı diplomasi.
Diplomatie de chameau (diş.)	Deve diplomasisi. Suudi Arabistan'ın yönetim çevrelerine ulaşmak için Almanya tarafından kullanılan diplomasi yöntemi.
Diplomatie de chiffre (diş.)	Şifreli diplomasi. Üst düzey karar verici, diplomat ya da görevliler arasında yapılan ve dışarıdan müdahale edilemeyecek şekilde şifreli görüşmelere dayanan diplomasi biçimi.
Diplomatie de citoyen (diş.)	Vatandaş diplomasisi. Herhangi bir yasal görev ya da sorumluluk olmaksızın, (hatta kimi zaman resmi politikalardan tamamen farklı olarak) ilgili ülke vatandaşları tarafından bireysel olarak yürütülen diplomasi faaliyeti. Gönüllü propagandadan, lobi faaliyetlerine kadar çok değişik biçimlerde yürütülebilir.
Diplomatie de concorde (diş.)	Concord diplomasisi. Değişik yabancı ülkelere yoğun seyahate dayalı olarak yürütülen diplomasi faaliyeti.
Diplomatie de conférence (diş.)	Konferans diplomasisi. Diplomatik sorunları çok taraflı bir karakter arz eden uluslararası toplantı ya da konferanslar tertip edip, tarafları bir araya getirme ve karşılıklı pazarlıklara imkân tanıma şeklinde çözmeye çalışan diplomasi yöntemi.
Diplomatie de conflit-résolution (diş.)	Sorun çözücü diplomasi. Çatışma, gerilim ya da başka türlü askeri sorunları çözmeye dönük diplomatik çabalar.
Diplomatie de créateur (diş.)	Göz boyama diplomasisi. Devlet adamlarının hiç gerekmediği halde, bir şeyler yapıyormuş izlenimi vermek amacıyla çıktıkları dış gezileri belirtmek için kullanılan bir terim.
Diplomatie de crise (diş.)	Kriz diplomasisi. Devletlerarası ilişkilerde yaşanan kriz dönemlerinde, bunalımı aşmaya dönük yürütülen diplomasi.

Diplomatie de diamant (diş.)	de Elmas diplomasisi. Afrika'daki elmas üreticisi ülkelerin bazı dönemlerde bir araya gelerek oluşturdukları ortak çıkarlara dayalı diplomasi uygulaması.
Diplomatie de médiation (diş.)	Arabuluculuk diplomasisi.
Diplomatie de procuration (diş.)	Temsili diplomasi (vekâlet diplomasisi). Başka bir devlet adına yürütülen diplomasi.
Diplomatie de tapis (diş.)	Halı diplomasisi. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright tarafından 2000 yılında gündeme getirilen ve İran halılarına uygulanan ambargonun hafifletilmesi sayesinde Tahran yönetimiyle aradaki buzları eritmeyi amaçlayan diplomasi girişimi.
Diplomatie de tremblement de terre (diş.)	Deprem diplomasisi. Diplomasi literatürüne 1999 yılı 17 Ağustos'undaki Marmara depreminden sonra giren ve deprem yaralarını sarma amacıyla Türkiye ile Yunanistan arasındaki diplomatik münasebetleri geliştirmek için kullanılmasını ifade eden yaklaşım.
Diplomatie déclaratoire (diş.)	Bildirimci diplomasi. Devlet yöneticilerin yaptığı açıklamalar ve yayınlanan bildirimler aracılığı ile yürütülen diplomasi.
Diplomatie des axes (diş.)	Mihver diplomasisi.
Diplomatie des droits de l'homme (diş.)	İnsan Hakları diplomasisi. İnsan haklarını önceleyen diplomatik çaba.
Diplomatie directe (diş.)	Doğrudan diplomasi. Herhangi bir aracı olmadan doğrudan doğruya devletin üst düzey yöneticileri tarafından yürütülen diplomasi.
Diplomatie du Cricket (diş.)	Kriket diplomasisi. Pakistan ile Hindistan kriket takımlarının 17 Nisan 2005 tarihinde yaptıkları karşılaşma ardından oluşan siyasi yumuşama ve liderler arası diyalog süreci.

Diplomatie du dolar (diş.)	Dolar diplomasisi. Bir devletin, başka ülkelerde yatırım yapmış olan kendi vatandaşı özel girişimcilerinin çıkarlarını korumak için bu ülkelere karşı güç kullanımına kadar varan baskı uygulaması. Daha çok ABD'nin Orta ve Güney Amerika ülkelerine karşı uyguladığı politikaları ifade eder.
Diplomatiedu sommet (diş.)	Zirve diplomasisi, doruk diplomasisi. Görüşmelerin, ilgili tarafların en üst düzeyde temsil edildikleri bir kadro ile yürütüldüğü diplomasi türü.
Diplomatie Eurocentrique (diş.)	Avrupa merkezci diplomasi. Uluslararası ilişkilerde Avrupa'yı ön plana alıp tüm işlerini Avrupa merkezli olarak düzenlemeyi öngören diplomasi.
Diplomatie fermée (diş.)	Kapalı diplomasi. Uluslararası ilişki ve diplomatik yazışmaların başka ülkelere karşı kapalı bir biçimde ve büyük bir gizlilik içinde yürütüldüğü diplomasi anlayışı.
Diplomatie funèbre (diş.)	Cenaze diplomasisi. Resmi cenaze töreni münasebetiyle bir ülkeye gelmiş olan devlet ya da hükümet başkanları arasında yürütülen diplomatik müzakereler.
Diplomatie idéologique (diş.)	İdeolojik diplomasi. Belli bir ideolojik görüşün ilkeleri doğrultusunda, ondan taviz vermeden yürütülen diplomasi.
Diplomatie indirecte (diş.)	Dolaylı diplomasi. Değişik gerekçelere dayanarak doğrudan görüşmek istemeyen devletlerin, çeşitli araçlar vasıtasıyla yürüttükleri diplomasi.
Diplomatie informel (diş.)	Gizli kanal diplomasisi. Düşman taraflar arasında gayri resmi sığa sahip kişiler ya da üçüncü taraflar kullanılarak gizli iletişim kanalları aracılığı ile yürütülen diplomasi biçimi.
Diplomatie innovatrice (diş.)	Yenilikçi diplomasi. Yeniliğı, yeni fikirleri ve yeni yöntemleri kullanmaya dayanan, yeni yöntemlere açık diplomasi faaliyeti.
Diplomatie Jacobenique (diş.)	Jakoben diplomasisi. Fransız devrimi ardından, 1793 yılından sonra uygulanan devrimci diplomasi. Buna göre diğler ülkelerin içişlerine karışılmayacak, buna karşın Fransa'nın içişlerine karışılmasına müsaade edilmeyecekti.
Diplomatie multilatérale (diş.)	Çok yanlı diplomasi.(Çok taraflı diplomasi)

Diplomatie ouverte (diş.)	Açık diplomasi. Diplomatik görüşmelerin, devletlerin yüklenecikleri hak ve sorumlulukların diğer aktörlerden gizlenmeden yürütüldüğü diplomatik ilişki biçimi.
Diplomatie passive (diş.)	Donuk diplomasi. Bir devlet tarafından uygulanan, üretkenlikten uzak, etkinliği zayıf ve işlevselliği bulunmayan pasif diplomasi.
Discrimination positive (diş.)	Pozitif ayrımcılık. Daha önce birtakım hakları alınmış ya da ayrımcılığa maruz kalmış etnik/siyasi gruplar lehine yapılan kayırmacı siyaset.
Discussion de haut calibre (diş.)	Üst düzey tartışma. Devletin en üst seviyedeki bürokrat ya da siyasilerince yürütülen müzakere.
Discussion, débat (diş.) (er.)	Tartışma. Diplomasinin normal aksiyonlarından biri.
Dissuasion (diş.)	Caydırıcılık. Uluslararası politikada, nükleer silahlarla ilgili stratejilerden biri.
Distribution géographique (diş.)	Coğrafi dağılım esası. BM gibi çok uluslu örgütlerde, gerek komisyonlarda gerekse çalışma gruplarında, dünyadaki bütün coğrafi bölgelerin temsiline imkân verecek şekilde görev dağılımı yapılması ilkesi.
Diviser pour régner (gçl.)	Böl ve yönet (politikası). Geçmiş dönemlerde sömürgeci ülkelerin uyguladığı politika. Genellikle XIX. Yüzyıl'da İngiltere ve diğer sömürgeci devletlerin izledikleri bir yöntemdir.
Doctrine constitutive (diş.)	Meşruiyet doktrini (Tanınma koşulu). Bir devlet ya da hükümetin yasal olarak varlığının, diğer devletlerin o varlığı tanımaya bağlı olduğunu ifade eden anlayış.
Doctrine D'Estrada (diş.)	Estrada Doktrini. Yabancı hükümetlerin hiçbir zaman açık biçimde takdir edilemeyeceğini savunan doktrin.
Doctrine d'Etat Propre (diş.)	Yükümsüz Devlet Doktrini. Herhangi bir kolonyal yönetimden kurtularak bağımsızlığını kazanmış olan bir devletin, sömürge döneminden kalma anlaşmaların hiçbirisiyle yükümlü olmadığı kuralı.
Doctrine de Bataille d'Air-Terre (diş.)	Hava-Kara Savaşı Doktrini. NATO stratejistleri tarafından 1970'li yıllarda tasarlanan ve olası bir üçüncü dünya savaşında uygulanacak olan strateji.

Doctrine de consentement (diş.)	Rıza doktrini (mutâbakat doktrini). Uluslararası hukuk kuralları ile devletlerin buna yaklaşımı konusundaki bir anlayış.
Doctrine de Guerre Moitié (diş.)	Yarım Savaş Doktrini. Soğuk Savaş döneminde uygulanmış bir Amerikan savaş stratejisi.
Doctrine déclaratoire (diş.)	Bildirim doktrini. Uluslararası hukukta, bir devlet ya da hükümetin yasal varlığının, o ülkedeki hukukun hayata geçmesiyle birlikte otomatik biçimde meydana geleceğini öngören doktrin.
Doctrine des droits acquis (diş.)	Kazanılmış haklar doktrini.
Doctrine (diş.)	Doktrin, öğretisi, temel politika. Uluslararası siyasette bir hükümetin ya da devlet adamının temel görüşleri ve tutumu.

Domination étrangère (diş.)	1. Yabancı işgali 2. Düşman yönetimin hâkimiyeti.
Don (er.)	Hibe. Karşılıksız dış yardım. Uluslararası örgütler, kuruluşlar, bankalar ya da bizzat devletler tarafından bir ülkeye yapılan karşılıksız yardımlar mâli olabileceği gibi, program ve projelere ilişkin olarak teknik malzeme biçiminde de olabilir.
Donner la main d'honneur (gçl.)	Şeref koltuğunu vermek, öncelik tanımak. Diplomatik teâmüllerde, herhangi bir davette, yemekte ya da merasim töreninde, önceliğin; yaş olarak, konum olarak ya da rütbe olarak en üst seviyedeki kişiye verilmesi uygulaması.
Dossier (er.)	Diplomaside, “Beyaz Rapor”, “Yeşil Kitap”, “Sarı Belge” gibi adlar taşıyan ve kendi içinde bir bütünlük oluşturarak herhangi bir hususa açıklık getiren belge.
Doyen,ne du corps consulaire (ad.)	Korkonsüler duâyesi. Bir şehirde en uzun süredir görevli bulunan konsolosluk şefi. O şehir resmi makamlarına karşı korkonsüler mensuplarını temsil eden, törenlerde onların en başında gelen kişi.
Doyen,ne du corps diplomatique (ad.)	Kordiplomatik duâyesi. Bir ülkenin başkentindeki elçiler arasından, en uzun süredir görev yapmakta olan büyükelçi.
Droit d'asile (er.)	İltica hakkı. Başka bir ülkeye sığınma hakkı.

Droits consulaires (er. ve ç.)	Konsolosluk harçları. Verilen hizmet karşılığı alınan resmi ücret.
Droits inaliénables (er. ve ç.)	Devredilemez haklar, sahibinin tasarrufundan çıkamayan haklar, sabit haklar.

E

Eaux intérieures (diş. ve ç.)	İç sular. Bir devletin, karasularının ölçülmeye başlandığı esas hattın gerisinde kalan deniz. Bu kavramın içine, devletin kıyıları, iç denizleri ve körfezleri girmektedir.
Echange des lettres (er.)	Mektup değişimi. Uluslararası ilişkilerde, mektup ya da nota değişimi, basit usülle anlaşma yapma.
Echange des notes (er.)	Nota değişimi. İki ülkenin karşılıklı olarak birbirine nota vermeleri.
Echange des populations (er.)	Mübadele, nüfus değişimi. İki devlet arasında, farklı etnik ya da ulusal unsurlara mensup insanların kitleler halinde karşılıklı olarak değiştirilmesi.
Echange envenimé des mots (er.)	Karşılıklı hakaret, bir tartışma ya da oturum sırasında birine sert ve alaycı sözler söyleme.
Economie fermée (diş.)	Kapalı ekonomi. Ticari ilişkiler açısından dışarıya kapalı, ihracat ve ithalat yapmayan, üretilen mal ve hizmetlerin ülke içinde tükettiği ekonomi.
Effet négatif (er.)	1. Olumsuz etki 2. Ters etki
Effort de Joint d'Opération (er.)	Ortak Çaba Harekâtı.
Efforts combinés (er. ve ç.)	Müşterek, ortak çabalar.

Eléments contre révolutionnaires (er. ve ç.)	Karşı devrimci unsurlar, uygulamalar. Devrimci ülkedeki yapıya, siyasal, sosyal ya da ekonomik gerekçelerle muhalefet eden birey ya da gruplar.
Embargo sur les armes (er.)	Silah ambargosu. Siyasal ya da askerî gerekçelerle bir ülkeyi cezalandırmak, istenilen siyaseti uygulamakta da tehlike oluşturmasını önlemek için silah satıcısı ülkeler tarafından, o ülkeye silah satışının durdurulması.

Embargo (er.)	Ambargo. Uluslararası ilişkilerde, siyasal, stratejik ya da ekonomik amaçlarla bir kısım malların, bazı ülkelere diğerlerine ihracının, satışının ya da naklinin devlet gücü kullanılarak yasaklanması.
Emeute (diş.)	İsyan, ayaklanma, başkaldırı.
Emploi abusif des deniers publics (er.)	Halkın parasının uygunsuz bir şekilde kullanılması, kamu malının çarçur edilmesi, yolsuzluk yapılması.
Encyclique (diş.)	1. Papa genelgesi. Papa'nın Katolik piskoposlara yolladığı diplomatik mektup. 2. Bildiri. Herkese duyurulmak için yazılmış olan genel mektup.
Endoctrinement (er.)	Aşılama, beyin yıkama. Bir doktrin, fikir ya da politikanın, metodik bir şekilde ve çeşitli telkin yöntemleriyle toplum bireylerine benimsetilmesi.
Engagement avancé (er.)	1. Ön yükümlülük. 2. Öncelikle yerine getirilmesi gereken sorumluluk.
Engagement (er.)	1. Vaad, taahhüt. 2. Parlamentoda komisyona havale etme.
Engagements de négociateur (er. ve ç.)	Müzakerecinin taahhütleri. Milletlerarası bir pazarlıkta delege tarafından verilen bağlayıcı sözler.
Enregistrement (er.)	Tescil. Uluslararası anlaşmaların ilgili kuruluş veya organa tevdi ile kaydedilmesi işlemi.
Entente (diş.)	Antant. İki ya da daha fazla ülke arasında belirli hedefleri gerçekleştirmek üzere geçici bir süre için yapılan ve çok fazla karşılıklı yükümlülükler getirmeyen zayıf bağdaşma.
Entretiens informels (er. ve ç.)	Gayri resmi görüşmeler. Uluslararası görüşmelerde, resmi üslubdan uzak ve sonuçları açısından da bağlayıcı olmayan müzakere.
Equipe d'état (diş.)	Ülke takımı.

Escadre des bombardement (diş.)	Bombardıman filosu. 2. Bombardıman uçağı. 3. Hava bombardımanına katılan ekip.
Espace aérienne (er.)	Hava sahası. Bir ülkenin yeryüzü sınırlarının uzaya doğru uzanan kesiti. Uluslararası hukuka göre, bu boşluk ilgili ülkenin egemenliği altındadır.
Esprit de corps (er.)	Birlik ve beraberlik duygusu. Bir topluluğun bireyleri arasındaki manevi bağlılık hissi.
Etablir un mécanisme de coordination (gçl.)	Koordinasyon mekanizması oluşturma. Herhangi bir kriz ve olağanüstü gelişme anında ilgili birimler veya devletler arasında eşgüdümü ve diyalogu sağlamak üzere (kriz masası, koordine merkezi türünde) birimler oluşturma.
Etablissement de charité (er.)	Hayır kurumu, yardım kuruluşu.
Etat accréditant (er.)	Diplomatik temsilci gönderen ülke.
Etat associé (er.)	Birleşik devlet. Savunma ve dış ilişkilerini başka bir devlete devretmiş olan devlet.
Etat ayant de missile (er.)	Yeni füze sahibi devletler. Değişik yöntemler kullanarak, özellikle 1980'lerden sonra kıtalararası balistik füze teknolojisine sahip olan İran, Irak ve Kuzey Kore gibi devletler.
Etat binationale (er.)	İki toplumlu devlet. Ortak sınırlar içinde iki milletin bir arada yaşaması sayesinde oluşan devlet biçimi.
Etat colonialiste (er.)	Sömürgeci ülke. Başka ülkeleri sömüren devlet.
Etat côtiers (er.)	Denize kıyısı olan devlet ya da eyalet.
Etat d'urgence (er.)	Olağanüstü hal(durum). 1.Uluslararası ilişkilerde anormal gelişmelerin, savaşın ya da tehdidin olduğu ortam. 2. Genel anlamda ülke içindeki buhran ya da tehlike durumu.
Etat de client (er.)	Uşak devlet. Görünüşte egemenliğe sahip olmakla birlikte, tamamen yabancı devletlerin güdümünde hareket eden ve onların çıkarlarına hizmet eden devlet.
Etat du pavillon (er.)	Gemide bayrağı çekili bulunan devlet. Uluslararası sularda ya da herhangi bir ülkenin karasularında yolculuk yapan bir geminin hangi ülkeye ait olduğunu göstermek amacıyla milli bayrağını çekmesi.

Etat géographiquement désavantagé (er.)	Çoğrafi açıdan dezavantajlı ülke. İçinde bulunduğu fiziki (çoğrafi) koşulların siyasal manevra kabiliyeti ve karar sürecini olumsuz etkilediği devlet.
Etats en litiges (er. ve ç.)	Çekişen ülkeler, kavgalı ülkeler, birbiri arasında rekabet bulunan devletler.
Etat-tampon (er.)	Tampon devlet. Coğrafi konumu bakımından birkaç güçlü devletin arasında bulunan küçük ve güçsüz devlet.
Etiquette (diş.)	Etik. Protokol, törenlerde ve resmi işlemlerde uygulanan kurallar bütünü.
Etudes combinés (diş. ve ç.)	Bütüncül çalışmalar, ortak araştırmalar.
Europe à la carte (diş.)	Alakart Avrupa. Avrupa bütünleşme modellerinden biridir.
Europe partenaire (diş.)	Avrupa birliği ile üçüncü ülkeler arasında ticaretin nasıl yapılacağını belirten belgedir.
Eveil des peuples (er.)	Halkların uyanışı. Halkın siyasal bilinç olarak tüm gelişmelerin farkında olması.
Exercice militaire commun (er.)	Ortak askeri tatbikat.
Exode des cerveaux (er.)	Beyin göçü. Yetişmiş, kaliteli ve teknik bilgi sahibi elemanların, kendi ülkesinden ayrılarak, daha iyi maddi olanaklar sağlayan başka ülkelere göç etmesi.
Exportation temporaire (diş.)	Geçici ihracat.
Expulsion de l'agent diplomatique (diş.)	Diplomatik temsilciyi kovma.
Extrait de la loi (er.)	Yasa, kanun ya da karar özeti.

F

Faire une demande pour l'adhésion (gçl.)	Üyelik başvurusu yapma, herhangi bir uluslar arası örgüte üyelik talebinde bulunma.
---	---

Fait également foi (er.)	Gerçeğinin tıpa tıp aynısı.
Fédération bi-communale (diş.)	İki toplumlu federasyon. Farklı siyasal ve etnik yapılara mensup iki farklı toplumun oluşturduğu federatif yapı.
Fermeture des frontieres (diş.)	Sınırları kapatma. Bir ülkenin ulusal sınırlarından giriş ve çıkışları durdurması.
Fêtes de la cour royale (diş. ve ç.)	Saray eğlenceleri.
Flamme jaune (diş.)	Sarı flâma. Karantina alınmış olan gemilere çekilen uluslararası işaret.
Fléaux de la guerre (er. ve ç.)	Harp felaketi.
Fonds monétaire (er.)	Para fonu. Parasal kaynak.
Force d'exécution (diş.)	NATO Bosna Hersek Barış Uygulama Gücü. BM Güvenlik Konseyi'nin 1031 sayılı kararıyla, Bosna Hersek'te barışı korumak üzere görevlendirilen NATO çok uluslu gücü.
Forces de dissuasion (diş. ve ç.)	Caydırıcı güçler.
Forces internationales de secours (diş. ve ç.)	Uluslararası acil müdahale gücü.
Forge sur le plateau continental (diş.)	Kıta sahanlığı içinde kazı yapma. Bir ülkenin, petrol aramak ya da bilimsel çalışmalar için kendine ait sularda yaptığı sualtı kazı ve delgi işlemleri.
Former le bloc d'opposition (gçl.)	Muhalif bir cephe oluşturmak.
Formule abrégées (diş.)	Kısa formül, kısaltılmış ifade. Resmi evraklarda sık tekrarlanan kısaltılmış kelime ve deyimler.
Formules cérémoniales (diş. ve ç.)	Tören şerhi. Resmi tören ya da kutlamalarda gelen kişinin kartları üzerine konulan sembolik ibare.
Forum pour l'avenir (er.)	Gelecek Forumu. G-8 ülkeleri ile Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerini bir araya getiren ortak platform.
Fossé numérique (er.)	Dijital bölünme. İleri teknolojiye sahip olan devletler ile sahip olmayan devletlerarasındaki gelişmişlik farkı.

Foyer de tension (er.)	Gerilimin odak noktası.
Frappier-et-échapper (gçl.)	Vur-Kaç. Savaş ya da çatışmada düşman birliklerine, ani biçimde saldırıp geri çekilme.
Frontières idéologiques (diş. ve ç.)	İdeolojik sınırlar, siyasi inanç farklılığından kaynaklanan engeller.
Frontières (diş. ve ç.)	Hudutlar, sınır hatları. Bir devletin, egemenlik yetkilerini kullandığı toprak parçasını diğer ülkelerin egemenlik alanlarından ayıran çizgiler.

G

Gaffes bureaucratiques (diş. ve ç.)	Bürokratik gaflar. Diplomatların yaptığı ve devletlerarasında kriz çıkmasına yol açabilecek hatalı davranış, yanlış söz ya da istenmeyen tutumlar.
Garantie collective (diş.)	Kolektif garanti. İki'den fazla devletin taraf olduğu garanti anlaşması.
Génocide (er.)	Soykırım. Bir halkın, ırkın ya da din mensubu toplumun kitle halinde yok edilmesini amaçlayan hareket.
Gouvernement belligérant (er.)	Savaş halindeki hükümet.
Gouvernement en exil (er.)	Sürgünde hükümet. Bir ülkenin yabancı işgaline girmesi, bir savaşın yarattığı durum ya da siyasi iktidar çekişmeleri yüzünden başka bir ülke topraklarında kurulan hükümettir.
Gouvernement temporaire (er.)	Geçici hükümet. Yeni seçimlere kadar ülkeyi yöneten geçici bakanlar kurulu. Genellikle savaş ardından, ya da mecliste güvenliksizlik oyuyla düşürülmüş hükümet sonrasında ülkeyi yöneten geçici yönetim.
Grand,e puissance (s.)	Büyük güç, büyük devlet, güçlü devlet. Sahip olduğu askeri ve ekonomik güç sayesinde, uluslararası gelişlere kendi çıkarlarınca yön verebilme yeteneğine sahip devlet.
Grandes formes de civilisation (s. ve ç.)	Büyük medeniyetler.

Grandes Puissances (s. ve ç.)	Büyük güçler. Uluslar arası siyaseti yönlendirme konusunda gerekli siyasal, ekonomik ve askeri güce sahip olan ülkeler.
Grands Cinq (s. ve ç.)	Beş Büyükler. 1. Birinci Dünya Savaşı ve 1919 Paris Barış Konferansı'ndan sonra ABD, İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya'ya verilen ad. 2. İkinci Dünya Savaşından sonra, ABD, İngiltere, Sovyetler Birliği, Çin ve Fransa'ya verilen ad.
Groupe Consultatif pour la Recherche et le Développement Aérospatiaux (er.)	Havacılık-Uzay Araştırma ve Geliştirme Danışma Grubu. NATO'nun teknik kuruluşlarından biri. Üye ülkelerin savunma ihtiyaç ve çalışmalarını koordine etmek için bilimsel ve teknik danışma ile uzmanlar arasında işbirliği sağlar.
Groupe d'Australie (er.)	Avustralya Grubu. Kimyasal silahların yayılımını önleme amacıyla çifte kullanımlı kimyasal maddelerin kontrol edilmesini kabul eden ülkelerin oluşturduğu grup.
Groupe de contact (er.)	Temas Grubu. Aralarında ihtilaf bulunan taraflar arasında haberleşme/diyalog sağlayan ve görüşleri birbirine yakınlaştırmaya çalışan arabulucular heyeti.
Groupe de Force Interarmées Multinationales (er.)	Birleşik Görev Kuvveti. "Çekiç Güç" olarak bilinen ve Türkiye'nin İncirlik üssünde konuşlanmış bulunan askeri güç.
Groupe de l'Amérique Latine (er.)	Latin Amerika Grubu. BM'de Latin Amerika ülkelerinin oluşturduğu blok.
Groupe de solidarité (er.)	Dayanışma topluluğu. Üyeleri birbirine dayanışma duygularıyla bağlı olan, başkalarını küçük ve yabancı gören toplumsal bütün.
Groupe des Etats d'Afrique des Caraïbes et du Pacifique (er.)	Afrika-Karaib-Pasifik Ülkeleri Grubu. Afrika, Karaib ve Pasifik bölgesindeki geri kalmış ülkeler arasında sürekli işbirliği oluşturmak üzere 6 Haziran 1975 tarihinde kurulan birliktir.
Groupe spontané (er.)	Anomik grup. Herhangi bir konuda duyulan kaygılar üzerine, kendiliğinden oluşan çıkar grubu.
Groupes d'intérêt (er. ve ç.)	Çıkar grupları. Temsil ettikleri toplum kesiminin çıkarları doğrultusunda siyasi karar organlarını etkilemek amacıyla faaliyet gösteren örgütlü topluluk.

Guérilla (diş.)	Gerilla. Siyasi sistemi kısmen veya tamamen değiştirmek amacıyla düzenli ordu birlikleriyle veya ülkesini işgal eden yabancı askerlerle savaşan birlik ve bu birliğin fertleri.
Guerre brutale (diş.)	Vahşi savaş. Akıl ve mantık kurallarının dışında gaddarca yürütölen savaş.
Guerre d’usure (diş.)	Yıpratma savaşı. Karşı tarafın gücünü aşındırmaya ve moralini sarsmaya yönelik savaş.
Guerre illégitime (diş.)	Yasadışı savaş, kanunsuz savaş. Uluslararası savaş hukukuna aykırı biçimde başlatılan ve yürütölen savaş.
Guerre juste (diş.)	Haklı savaş. Savaş yapmanın yasallığı konusunda geliştirilmiş meşruiyet kuramı.
Guerre totale (diş.)	Topyekün savaş. Üstünlüğün ya da yenilginin sadece savaş meydanında ordular arasında yapılan mücadele ile değil, daha genel anlamda bir mücadele ile ortaya çıktığı savaş.

H

Hautes parties contractantes (s. ve ç.)	Yüksek imzacı taraflar. Bir anlaşmayı yapan ve yükümlölüklerini kabul eden devlet. “Anlaşmaya taraf devlet” ya da “imzacı taraf”, “akit tarafları” gibi isimlerle de nitelendirilir.
Hauteurs du Golan (diş. ve ç.)	Golan Tepeleri. Suriye ile İsrail sınırında yer alan, ortalama 1.200 metre yüksekliğindeki Suriye’ye ait stratejik tepeler. 1967 yılından beri İsrail işgali altında bulunmaktadır. Suriye-İsrail barış sürecinin en önemli anlaşmazlık konusudur.
Hégémonie (diş.)	Hegemonya. Bir devletin, diğerleri üzerinde belirgin bir üstünlük ve otorite kurması.
Honneurs de guerre (er.)	Askerlik şerefının iadesi.
Honneurs funèbres (er.)	Cenaze merasimleri. Diplomatik teamöller, iyi ilişkiler içinde olunan bir devlet liderinin ölümlü ardından yapılacak cenaze merasimine üst seviyede katılmayı gerektirmektedir.

Hors de controverse (ilg.)	Tartışmasız, tartışmayı gerektirmeyecek kadar açık.
Hymne national (er.)	Ulusal marş. Devletlerin bağımsızlık ve egemenlik sembolü olan marş. İlk olarak 1570 yılında Hollanda Krallığı'nda okunmaya başlandı.

I

Identité de la défense (diş.)	Savunma kimliği. Herhangi bir ülke ya da savunma paktının, stratejik parametrelerini ve tehdit-savunma algılarını oluşturan genel anlayış.
Identité des intérêts (diş.)	Çıkarların benzeşmesi, ortak çıkarlar.
Immixtion (diş.)	İçişlerine karışma. Bir devletin, söz ya da eylem yoluyla başka bir devletin egemenlik alanında bulunan bir konuya müdahale etmesi.
Immobilisme (er.)	Hareketsizlik. Bir nevi "bekle gör politikası". Diplomaside birtakım olaylar karşısında acele etmeden beklemek ve hemen harekete geçmeden, bu olayların gelişmesini dikkatle ve yakından izlemek, son ve en uygun duruma göre bir tutum saptama politikasıdır.
Immunité juridictionnelle (diş.)	Yasal dokunulmazlık.
Immunité souveraine absolue (diş.)	Egemenlik dokunulmazlığı. Uluslararası hukukta yabancı bir devletin diğer bir devletin egemenlik sahası içinde açılacak her türlü davaya karşı bağımsızlığı kuralı.
Impasse, sans issue (diş.)	Çıkmaz sokak, görüşmelerin çıkmaza girmesi, başarısızlığa uğraması. Başarısız son.
Impérialisme culturel (er.)	Kültür emperyalizmi. Bir ülkenin kendi kültürel değerlerini ve ideolojisini başka bir ülke halkına zorla benimsetmesidir.
Incident de frontière (er.)	Sınır olayı. İki devletin ortaklaşa paylaştıkları sınırda, devletlerden birinin egemenlik haklarının ihlali ya da askeri denetimle ilgili olay.

Incitation (diş.)	Kışkırtmak, tahrik. 1. Bir devletin başka bir ülke güvenliğini, huzurunu ya da ekonomik yapısını tehdit edici politikalar uygulaması.
Inclure un point (gçl.)	Bir madde eklemek, herhangi bir resmi sözleşme ya da metne yeni bir ilavede bulunmak.
Inclusion des dépenses budgétaires (diş.)	Bütçe tahsisatları, bütçe ödenekleri. Bütçeyi oluşturan gelir-gider kalemleri.
Indemnité de guerre (diş.)	Savaş tazminatı.
Indépendance des agents diplomatiques (diş.)	Diplomatik temsilcilerin bağımsızlığı, serbestliği.
Infiltrations transfrontières (diş. ve ç.)	Sınırdan sızmalar. Ülke sınırından yasa dışı yollarla giriş-çıkış.
Initiative de l'Afrique du Nord et du Moyen-orient (diş.)	Genişletilmiş Orta Doğu ve Kuzey Afrika Girişimi (GOKAG). G-8 ülkelerinin 2004 yılı Haziran ayında Sea Island zirvesinde aldıkları kararlar doğrultusunda başlatılan reform programı.
Initiative de Route de Soie (diş.)	İpek Yolu Girişimi. ABD'LI Senatör Sam Brownback tarafından 1998 yılında ortaya atılan ve Orta Asya ile Güney Kafkasya ülkelerini kapsayan proje.
Instabilité (diş.)	İstikrarsızlık, dengesizlik.
Installation commune de la défense (diş.)	Ortak savunma tesisleri. Kolektif bir savunma paktına veya iki ülke arasındaki siyasi ve askeri anlaşmalara dayanılarak, bir ülke toprağında kurulan ve söz konusu pakt ya da anlaşmada öngörülen hallerde kullanılacak askeri tesisler.
Instituer des actions efficaces (gçl.)	Etkili önlemler almak, yaptırım gücüne sahip tedbirler hazırlamak.
Institutionnalisation (diş.)	Kurumsalcılık. Uluslararası aktörlerin siyasi davranışlarının ve referanslarının oluşumunda kurumların ve kurumsal kararların esas temeli oluşturduğunu savunan görüş.
Instruments internationaux applicables (er. ve ç.)	Uygulanması mümkün uluslar arası belgeler. Tatbik edilebilir uluslar arası diplomatik dokümanlar.
Intégration nationale	Ulusal entegrasyon, milli bütünlük.

(diş.)	
Interdiction des essais sous-terrains (diş.)	Yer altı nükleer denemelerinin yasaklanması.
Intérêt national (er.)	Ulusal çıkar.
Intérêts centraires (er. ve ç.)	Çatışan çıkarlar.
Internationalisation (diş.)	Uluslararasılaştırma. Bir sorunu uluslararası platformlara taşıyarak çok taraflı hale getirme.
Interpellation (diş.)	Gensoru.
Interprétation des traités (diş.)	Anlaşmaların yorumlanması. Uluslararası anlaşmalar, devletlerin onayını alabilmek için çoğu kez zorunlu olarak açık olmayan ya da çok anlama gelebilecek biçimde kaleme alınmaktadır.
Intervention dans les affaires intérieures (diş.)	İçişlerine müdahale. Bir devletin, hiç yetkisi ve görevi olmadığı halde, başka bir ülkenin iç egemenlik yetkisine giren işlere karışması.
Intervention humanitaire (diş.)	İnsani müdahale (doktrini). Bir devletin kendi uyruğundaki insanlara karşı muamelesini durdurmak amacıyla bir ya da birkaç ülke tarafından o devlete yönelik operasyon düzenlenmesine izin veren anlayış.
Intolérance raciale (diş.)	Irki tahammülsüzlük, farklı ırkların varlığından rahatsızlık duyma.
Introduire projet de résolution (gçl.)	Karar tasarısı sunma. Önerge verme.
Inviolabilité des frontières (diş.)	Sınırların ihlal edilmezliği.
Inviolabilité du domicile (diş.)	Mesken dokunulmazlığı.
Issues politiques interne (diş. ve ç.)	İç politik sorunlar.

J

Jeter un pont sur le rôle (gçl.)	Köprü rolü. Özellikle coğrafi, siyasal ya da kültürel anlamda, farklı özelliklere sahip bölgeler arasında bulunma ve bu farklılıkları birbiriyle buluşturma konumu. Bu konumdaki ülkenin böyle bir rolü oynayabilmesi için buluşturduğu bu farklı yapıları uzlaştırmış olması beklenir.
Jeux des nations (er. ve ç.)	Milletler oyunu. Ülkeler arasındaki rekabet ve çekişme.
Jour férié (er.)	Resmi tatil. Kamu kurumlarının kapalı olduğu gün.
Jumelage (er.)	Eşleştirme. Avrupa fikrini geliştirmek için, Avrupa kentleri arasında yapılan işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma anlaşması.
Junte (diş.)	Cunta. Bir ülkede askeri bir darbe ardından iktidara gelen ve üyeleri genellikle subaylardan oluşan yönetim.
Juridiction consultative (diş.)	1. Tavsiye kararı, bağlayıcılık taşımayan hüküm. 2. Genel anlamda, uluslararası bir mahkemenin ya da BM Güvenlik Konseyi gibi yasal kurumların verdiği bağlayıcı olmayan ama ilgili sorun konusunda yol gösterici hükümler içeren karar.
Juridiction clause d'option (diş.)	Opsiyonel yargı yetkisi. Bir devlet tarafından, kendisini ilgilendiren çekişmeleri çözüme konusunda Uluslararası Adalet Divanı'na, tek taraflı olarak yapılan yetki devri.

L

L'entrée en vigueur définitive (diş.)	Nihai olarak yürürlüğe giriş. Uluslararası bir anlaşmanın tarafları bağlayıcı hale geldiği tarihteki yürürlüğe girişi. Anlaşmaya konulan ek maddelerle ilgili anlaşmanın yürürlük tarihini belirler.
L'entrée en vigueur pour un état (diş.)	Bir ülke için yürürlüğe giriş. Hâlihazırda yürürlükte olan bir anlaşmanın, belirli koşulların gerçekleşmesi çekincesi koyan bir ülke veya bir uluslararası örgüt için daha sonra yürürlüğe girmesi uygulaması.
La fin justifie les moyens (diş.)	Amaç, araçları meşru kılar. Hedefe ulaşmak için her yöntemin kullanılabileceğini savunan anlayış. "Hedefe ulaştırılan her yol mübahtır" felsefesi.

Laisser-passer (er.)	Geçiş kartı. Devletlerarası sınırlardan geçişte pasaport yerine kullanılan geçiş kartı.
Langage diplomatique (er.)	Diplomatik lisan. 1. Diplomatik ilişkilerde kullanılan üslup, diplomasının kendine özgü ifade tarzı. 2. Uluslararası ilişkilerde kullanılan dil. Eski dönemlerde Latince olan diploması dili, daha sonra Fransızca olmuş, birkaç yüzyıl süren bu hâkimiyet, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizceye geçmiştir. Bugün Birleşmiş Milletlerde diplomatik lisan olarak altı resmi dil benimsenmiştir: İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Rusça ve Çince.
Largeur de la mer territoriale (diş.)	Bir ülkenin karasularının genişliği.
Lavage de cerveau (er.)	Beyin yıkama. Kişilerin düşünce ve fikirlerinin bazı özel yöntemler uygulanarak değiştirilmesi ve bunların yerine yeni fikirler edindirilmesi. Medya propagandasından, psikolojik baskı ve tıbbi yöntemlere kadar çok değişik biçimlerde yapılan beyin yıkama operasyonları, devletlerarasındaki psikolojik savaşın en etkili silahlarından biri olarak kabul edilir.
Leader ambigu (er.)	İstikrarsız lider. Ne yapacağı bilinmeyen, muğlâk ve anlaşılmaz bir yapıya sahip yönetici, tutarsız yönetici.
Les eaux d'archipelagic (diş. ve ç.)	Takımadada suları (hükmü). Takımadalardan oluşan herhangi bir devletin bu adalar arasında yer alan sularının iç deniz sayılacağı hükmü.
Lettre de créance (diş.)	Güven mektubu, itimatnâme. Bir ülkenin, diğerine atadığı büyükelçisinin göreve başlarken, kendi devlet başkanından diğer devlet başkanına hitaben getirdiği mektup.
Lettre de nomination (diş.)	Tayin beratı. Gönderen ülke tarafından görevlendirdiği konsolosa verilen ve içinde söz konusu konsolosun adı, görev yeri ve derecesi gibi ayrıntıların yer aldığı belge.
Lettre de rappel (diş.)	Geri çağırma mektubu. Bir ülkenin diğeri nezdindeki büyükelçisini değiştirdiğine dair.
Lettre de recrèance (diş.)	İtimatnâme cevabı. Bir diplomatik temsilcinin ülkesine geri çağırılması üzerine, temsilcinin, nezdinde bulunduğu ev sahibi devlet tarafından gönderen devlete iletilen cevabî yazı.

Lettre de sauf-conduit (diş.)	Geçiş tezkeresi, güvenli geçiş belgesi (pasaportu).
Lettre du cabinet (diş.)	Özel kalem yazışması. Resmi münasebetler sırasında, devletlerarasında, devlet başkanları, başbakanlar ya da bakanların özel kalemleri aracılığıyla yürütülen karşılıklı yazışmalar ve görüş alışverişi.
Levée de l'immunité parlementaire (diş.)	Parlamentar dokunulmazlığını kaldırma. Yasama dokunulmazlığına son verme.
Libération conditionnelle, parole (diş.)	Şartlı tahliye. Mahkûmun süresi bitmeden şartlı olarak serbest bırakılması.
Libre circulation des biens (s.)	Malların serbest dolaşımı. Gümrük birliğini oluşturan ülkeler arasında, malların, ülkeden ülkeye serbest biçimde hareket edebilmesi.
Libre circulation des personnes (s.)	Kişilerin serbest dolaşımı. AB'ye üye ülke vatandaşlarının, gerek turist olarak gerekse iş yapmak amacıyla, Birlik içinde serbest biçimde dolaşım ve yerleşimi.
Ligne de date (diş.)	Uluslararası tarih çizgisi. 180 derece boylam çizgisi ile çakışan ve milletlerarası tarih değişme çizgisi kabul edilen kurumsal çizgi.
Ligne de démarcation (diş.)	1. Sınır çizgileri, sınır hatları. 2. Sınırdaki, sınıra yakın.
Ligne Verte (diş.)	Yeşil hat. 1. Kriz ve savaş bölgelerinde görece güvenli bölgeler oluşturulması uygulaması. 2. 1949 yılında İsrail ile Suriye, Mısır, Ürdün ve Lübnan'dan oluşan 4 Arap ülkesi arasında çekilen ateşkes hattı.
Lignes d'armistice (diş. ve ç.)	Mütâreke sınırları, hatları.
Ligne de démarcation d'armistice (diş.)	Sınır hattı mütârekesi. Herhangi bir çatışmaya taraf olan devlet ya da örgütlerin ateşkes ilan ettikleri ve genellikle "de facto sınır" olarak belirlenmiş olan hat.
Limitation des armements (diş.)	Silah denetimi. Devletlerin sahip oldukları silahların miktar, nitelik, geliştirme ve kullanım açısından, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde sınırlandırılması. Silahların denetimi (arms control), silahsızlandırma (disarmament) ile karıştırılmamalı. Silahsızlanmada,

	silahların yok edilmesi söz konusu iken, silah kontrolünde ise silahların nitelik ve nicelik olarak sınırlandırılması amaçlanmaktadır.
Limitation domestique de juridiction (diş.)	İç otoritenin sınırlanması. İç yetki sınırlarını belirleme izni. Bir devletin kendi sınırları içindeki herhangi bir davranışının, o devletin iç egemenlik yetkilerini ilgilendirip ilgilendirmediğine karar verme konusunda BM Güvenlik Konseyi'ne yetki veren uluslararası hukuk hükmü.
Litige susceptible de sécession (diş.)	Bölücü çatışma. Ülkenin bölünmesine yol açabilecek çatışma.
Loi des nations (diş.)	Milletler hukuku.
Loi des rendements décroissants (diş.)	Azalan verimler kanunu. Ekonomide, üretim faktörlerinin durumu ile verim arasındaki ilişkiyi açıklayan teori.
Loi internationale particulière (diş.)	Kısmi devletler hukuku.
Loi martiale (diş.)	Sıkıyönetim, örfi idare.
Loi sur la réforme agraire (diş.)	Toprak reformu yasası.
Longue des frontières (s.)	Sınır boyunca.

M

Majorité absolue (diş.)	Salt çoğunluk. Oylamaya katılmış olan kişilerin yarısından bir fazlası ve yukarısının oluşturduğu çoğunluk durumu.
Majorité des membres présents et votants (diş.)	Oylamaya katılanların salt çoğunluğu.
Majorité double (diş.)	Çifte çoğunluk. AB içinde genişlemesi göz önünde bulundurularak Konsey'in karar alım sürecinde nüfus yönünden büyük ülkeler ile birliğin küçük ülkeleri

	arasındaki dengenin korunması kuralı.
Majorité écrasante (diş.)	Ezici çoğunluk.
Mandats de négociation (er. ve ç.)	Müzakereye konu olan haklar, yetkiler, tartışmaya açık hükümler.
Manque de sens politique (er.)	Politik yeteneksizlik, siyaset konusunda tecrübe noksanlığı, siyasi anlamda yetişmemişlik.
Marché Commun de l’Amerique du Sud (er.)	Güney Amerika Ortak Pazarı.
Marché commun (er.)	Ortak Pazar. 1. Birçok ülkeden oluşan bir topluluğun tek bir ekonomik Pazar haline gelmesi.
Marché unique Européen (er.)	Avrupa tek pazarı. Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında, malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını kısıtlayan her türlü engelin kaldırılarak tek bir iç pazarın kurulması.
Marge continentale (diş.)	Kıta yüzeyi.
Matière abandonnée (diş.)	Terk edilmiş “mülkiyet”.Çeşitli sebeplerle başka bir ülkeye yerleşmiş olan göçmenlerin geride bıraktıkları mülkleri ve bu mülklere ilişkin uluslar arası hukuk hükmü.
Matières en litige (diş. ve ç.)	Tartışmalı konular. Üzerinde mutâbakata varılmamış, tartışmalı hususlar.
Mécanisme de consultation (er.)	İstişare mekanizması. İki ya da daha fazla ülke arasında oluşturulan bir tür işbirliği ve danışma formu. Amacı, ortak çıkarları ilgilendiren konularda birbiriyle uyumlu kararlar almayı sağlamaktır.
Médiateur (er.)	Arabulucu. Diplomaside, anlaşmazlık halindeki iki devletin, bir uzlaşmaya varmak için çaba göstermesini kabullendikleri kişi, kurum ya da devlet.
Meilleure compréhension	Mükemmel anlayış, tarafların birbirinin niyet ve politikalarını tam olarak anlamaları.
Mêler dans l’affaire domestique (gçl.)	İçişlerine burnunu sokma.

Membre actif (er.)	Aktif üye, faal üye. Herhangi bir uluslararası ya da ulusal örgütün fiilen ve hukuken üyesi olma hali.
Membre de remplacement (er.)	Dönüşümlü üye.
Membres parlementaires sans porte-fuille (er. ve ç.)	Parlamentonun kıdemsiz üyeleri. Arka sıra anlamına gelen back bench ifadesi, özellikle İngiliz parlamentosunda kıdemsiz üyelere mahsus arka sıraları ifade eder.
Mémorandum d'Arrangement (er.)	Mutâbakat zabtı.
Mer fermée (diş.)	Kapalı deniz. Her yanı kara parçaları ile çevrili olan ve okyanuslara çıkışı bulunmayan deniz.
Mesures anti dumping (diş. ve ç.)	Anti dumping önlemleri. Bir devletin, dampingli mallara karşı uyguladığı ticari kısıtlamalar.
Mesures coercitifs (diş. ve ç.)	Zorlayıcı tedbirler, baskı yapmaya yönelik önlemler.
Mesures correctionnelles (diş. ve ç.)	Islah tedbirleri. Yapılmış olan bir hatayı düzeltmeye ve bir daha tekrarlanmamasına yönelik önlemler.
Mesures de contrainte (diş. ve ç.)	Cebri önlemler, zorlayıcı tedbirler. Uluslararası ilişkilerde, bazı durumlarda silaha başvurmadan, bir devlet ya da milletlerarası örgütçe, barışı bozan bir devlete karşı uygulanan abluka, ambargo gibi tedbirler.
Mesures de renforcement de la confiance (diş. ve ç.)	Güven arttırıcı önlemler. Devletlerarasında askeri tatbikatların bildirilmesi, karşılıklı olarak gözlemcilerin çağrılması, aradaki bilgi alışverişinin geliştirilmesi, karşı taraf nezdinde gözlemler yapılması gibi siyasal adımlardan oluşan uzlaşma gösterileri.
Mettre fin l'absence de confiance (gçl.)	Güvensizliği sona erdirme.
Milieu de la route (er.)	İlimli, mutedil.
Milieux dirigeants impérialistes (er. ve ç.)	Hâkim sömürgeci çevreler.
Minorité absolue (diş.)	Mutlak azınlık. Oylamaya katılanların yarısından daha az kısmının oluşturduğu azınlık durumu.

Missile air-sol (er.)	Havadan karaya füze. Savaş uçaklarından yerdeki hedefe fırlatılan füze.
Missile balistic transcontinental (er.)	Kıtalararası balistik füze. Menzili 8 bin kilometreden daha uzun olan füze.
Mission diplomatique (diş.)	Diplomatik misyon. Bir ülkenin diplomatik görevle diğer devletlere yolladığı temsilci. Bunlar arasında, büyükelçiler, elçiler, daimi delegasyonlar, geçici heyetler en yaygın misyonlardır.
Modèle d'institutionnalisme démocratique (er.)	Demokratik kurumsalcılık modeli. Gerek uluslararası ve gerekse ulusal kurumsallaşmayı, demokratik yollarla seçilmiş liderlerin yetkisine bırakmayı öngören model.
Modifier la perception favorablement (gçl.)	Görüşünü olumlu yönde değiştirme.
Moment de crise (er.)	Kriz anı, olağanüstü durum.
Monarchie absolue (diş.)	Mutlak monarşi.
Monnaie commune (diş.)	Ortak para. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde kullanılan ortak para birimi.(Euro)
Mouvement correctionnel (er.)	Islah hareketi. Bir ülkede yıpranmış ve eskimiş olan kurumları yenilemeye dönük girişim.
Mouvement Européen (er.)	Avrupa Hareketi. 1948 yılında Avrupa Birleşik Devletleri'ni kurmak, üyeler arasında siyasi, ekonomik ve kültürel birlik oluşturmak amacıyla örgütlenen hareket.
Moyens alternatifs (er. ve ç.)	Değişik seçenekler.
Mur de Berlin (er.)	Berlin Duvarı. 1961 yılında, Batı Berlin ile Doğu Berlin'i birbirinden ayırmak için inşa edilen ve 1989 yılında Doğu Blok'unun çökmesine kadar Soğuk Savaş'ın en açık sembolü olan duvardır.
Musulmans Noirs (er. ve ç.)	Siyahi Müslümanlar. ABD'de ırk ayrımı politikasından şikâyetçi olan zenci Müslümanların kurduğu örgüt.

N

Nationalité acquise (diş.)	Mükteseb vatandaşlık. Doğum ya da kan gibi unsurlara bağlı olmadan hukuki bir süreç sonunda sonradan kazanılmış vatandaşlık.
Négociation diplomatique (diş.)	Diplomatik pazarlık. Devletlerarası ilişkilerde bir devletin, kendi çıkarlarını sağlamak ya da diğerlerinin politika ve faaliyetlerini yönlendirmek, etkilemek yahut değiştirmek amacıyla yönelik olarak yürüttüğü siyasal müzakere.
Négociations froides (diş. ve ç.)	Soğuk görüşmeler, olumsuz müzakereler. İki ülke yetkilileri arasındaki görüşme ya da pazarlıkların yavaş ve gerilimli ilerlemesi durumu.
Négociations intensives (diş. ve ç.)	Yoğun müzakereler. Süre bakımından hızlı, biçimi bakımından da çok sayıda konunun ele alındığı müzakere tarzı.
Négociations sur une base d'égalité (diş. ve ç.)	Eşit temeller üzerinde görüşme, eşit koşullar altında pazarlık.
Nettoyage ethnique (er.)	Etnik temizlik. Şiddet yoluyla nüfusu sadece aynı ulusa ya da etnik kökene ait kişilerden oluşan coğrafi bölgeler yaratmayı amaçlayan yöntem.
Neutralité pacifiste (diş.)	Pasif tarafsızlık. Bir savaş ya da benzeri gerilim durumunda olaylara karışmama ve taraflardan hiç birine açık ya da gizli yardımda bulunmama politikası
Neutralité permanente (diş.)	Daimi tarafsızlık. Devletlerin hem savaş ve hem de barış zamanlarına ilişkin benimsemiş olduğu tarafsız dış politika stratejisi.
Neutre (s.)	Çekimser, tarafsız.
Niveau équivalent (er.)	Eşit düzey. Diplomatik protokolde karşılıklı ilişkilerin daha verimli ve sağlıklı yürümesi, işlerin sorunsuz halledilmesi için aynı düzeydeki diplomatlarca veya devlet birimlerince temsil edilmeleri. 1815 yılına kadar büyük anlaşmazlıklara yol açan diplomatik protokol

	eşitsizliğine, Viyana Kongresi ile çeki düzen verilmiş ve diplomatik seviyeler belli bir sıraya sokulmuştur.
Non-prolifération des armes nucléaires (diş.)	Nükleer silahların yayılımını önleme.
Note circulaire (diş.)	Genelge nota. Bir devlet dışişleri bakanlığınca o ülkedeki yabancı misyonların hepsine birden gönderilen aynı konuya ait aynı ifadeli notadır.
Note de clarification (diş.)	Açıklama müzekkeresi. Uygulanan bir politikanın gerekçelerini ve hedeflerini ya da yol açtığı gelişmeleri açıklayan belge.
Note de confidentielle (diş.)	Gizli nota.
Note explicative (diş.)	Açıklama tezkeresi. Yapılan bir eylemin ya da takınılan bir tutumun gerekçesi konusunda resmi bilgi verme.
Note identique (diş.)	Özdeş nota. Çok sayıda ülke temsilcisi tarafından verilmekle birlikte, metinleri farklı olan ama öz itibariyle hepsinin aynı konuyu dile getirdiği notalardır.
Note signée (diş.)	İmzalı nota.
Note (diş.)	Nota. Bir devletin, önemli bir bildiriye, diplomatik temsilciler aracılığı ile karşı tarafa ilettiği imzalı belge.

O

Objectif de la politique étrangère (er.)	Dış politika amaçları.
Obligatoire et valide (s.)	Bağlayıcı ve geçerli. Hem bağlayıcı ve hem de geçerliliği bulunan hüküm, yasa veya karar.
Occuper la position centrale (gçl.)	Merkezi bir konumda bulunmak, merkezi bir yer işgal etmek.
Opération armée (diş.)	Silahlı operasyon.

Opération de Force Alliée (diş.)	Müttefik Güç Operasyonu.
Opération Joint Guard (diş.)	Birleşik Güç Harekâtı.
Opérations combinées (diş. ve ç.)	Kombine tatbikat. Bir ülkenin, kara, deniz ve hava kuvvetlerinin birlikte katıldığı savaş tatbikatı.
Opinion de commune (diş.)	Müşterek görüş (oy birliği görüşü). Çoğunluğun kabulü ile benimsenmiş olan görüş.
Opposer le veto sur une résolution (gçl.)	Kararı veto etmek.

Ordre alphabétique (er.)	Alfabetik düzen. Diplomatik törenlerde öncelik ya da oturum başkanlığı makamı gibi önemli koltukların sahibinin belirlenmesinde kullanılan bir yöntem.
Ordre cérémonial (er.)	Merâsim düzeni.
Ordre de priorité (er.)	Öncelik sıralaması. Diplomaside protokol açısından büyük önemi olan ve törenlerde diplomatların birbirlerine göre hangi yerde duracaklarının saptanması ve uygulanması sorunu.
Ordre du jour adopté (er.)	Onaylanmış gündem. Bir toplantıda, görüşülmesi belirlenmiş, kesinleşmiş gündem.
Ordre du jour annoté (er.)	Ayrıntılı gündem. Açıklayıcı çalışma cetveli.
Ordre du jour de la conférence (er.)	Konferans gündemi.
Ordre du jour définitif (er.)	Nihai gündem. Hazırlık çalışmaları bittikten sonra ele alınacak konuların net biçimde ortaya konduğu gündem.
Ordre du jour provisoire (er.)	Geçici gündem.
Ordre scellé (er.)	Mühürlü emir. Denize açıldıktan sonra okunmak üzere kaptana mühürlü zarf içinde verilen emir.
Organe central de supervision (er.)	Merkezi gözlem organı.

Organisation Arabe des Pays Exportateurs du Pétrole (diş.)	Petrol ihraç eden Arap Ülkeleri Örgütü.
Organisation commune des marchés (diş.)	Ortak piyasa düzeni. Avrupa Birliği üyelerinin ortak tarım politikasının uygulanma biçimi.
Organisation de la Conférence Islamique (diş.)	İslam Konferansı Örgütü.
Organisation des Nations et du Peuple non représentés (diş.)	Temsil Edilmeyen Milletler ve Halklar Örgütü.
Organisation des NU pour l'Education la Science et la Culture (diş.)	BM Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü.
Organisation du Traité Central (diş.)	Merkezi Anlaşma Örgütü. Türkiye, Irak, İran, Pakistan ve İngiltere arasında 1959 yılında kurulan bölgesel pakt.
Organisation Mondiale de la Santé (diş.)	Dünya Sağlık Örgütü.
Organisation Mondiale du Commerce (diş.)	Dünya Ticaret Örgütü.
Organisation non gouvernementale (diş.)	Hükümet dışı örgüt.
Ouverture officielle de séance (diş.)	Resmi açılış oturumu. Uluslararası toplantı ya da konferanslardaki törensel oturum.

P

P.c. (pour condoler) (ilg.)	Diplomatik ilişkilerde, bir ölüm ya da afet üzerine yayınlanan ve duyulan üzüntüyü bildiren başsağlığı kartının sağ alt köşesine konan paraf.
------------------------------------	---

P.p.c. (pour prendic congé) (ilg.)	Bir ülke diplomatının, görevli bulunduğu ülkedeki vazifesinden ayrılıştta gönderdiği elveda kartının sol alt köşesine konulan paraf.
Pacte Balkanique de Stabilité (er.)	Balkan İstikrar Paktı.
Pacte Balkanique (er.)	Balkan Paktı.
Pacte de Bagdad (er.)	Bağdat Paktı.
Pacte de défense (er.)	Savunma paktı. İki ya da daha fazla sayıda ülkenin, birbirlerinin savunması konusunda ortak yükümlülük altına girdikleri savunma teşkilatı.
Pacte mutuel de défense (er.)	Karşılıklı güvenlik paktı.
Pacte (er.)	Misâk. Uluslararası ilişkilerin düzenine ilişkin temel düzenlemeler içeren çok taraflı anlaşma ya da sözleşme.
Paix coûteuse (diş.)	Bedeli ağır barış. Büyük bir savaş, hasar ya da can kaybı ya da büyük tavizler ardından ulaşılan barış.
Paix juste et durable (diş.)	Adil ve kalıcı bir barış. Tüm tarafların hakkını teslim eden ve aradaki anlaşmazlığı kalıcı olarak bitiren barış anlayışı.
Par excellence (ilg.)	Birinci dereceden, ayrıcalıklı, tartışmasız.
Paragraphes opératifs (er. ve ç.)	İşlevsel maddeler.
Paroles hypocrites (diş. ve ç.)	Kaçamaklı konuşma, iki anlama da gelebilecek muğlâk sözler söyleme. Çelişkili konuşma.
Participation pleine (diş.)	Tam katılım. Herhangi bir toplantı, faaliyet, politik süreç ya da ekonomik adıma bütün aşamalarında ortak olma.
Parties co-contractantes (diş. ve ç.)	Herhangi bir sözleşmeye ya da anlaşmaya katılımcı taraflar. Anlaşmanın tarafları, imzacı ülkeler.
Parties contractantes (diş. ve ç.)	İmzacı taraf. Bir anlaşmaya imza atmış ve bu imzanın yüklemiş olduğu sorumlulukları yerine getirme, sağladığı avantajları da kullanma hakkı olan ülke.

Parties en cause (Au litige) (diş. ve ç.)	Çekişmenin tarafları. Siyasal bir anlaşmazlıkta rakip olan taraflar.
Parties en litige (diş. ve ç.)	Çatışan taraflar, anlaşmazlığın tarafları.
Partis conservateurs (diş. ve ç.)	Muhâfazakâr partiler. Ülke içi siyaset yelpazesinde geleneklere ve dine bağlılığı savunan, devletleştirmeye karşı, reformlardan uzak ve özel teşebbüs yanlısı sağ partiler. Dış politikada ulusalcı ve kültürel /dini unsurları ön planda tutarlar.
Partisan,e de ligne dure (s. ve ad.)	Uzlaşmaz, baş eğmez, sertlik yanlısı kimse.
Passage innocent (er.)	Zararsız geçiş. Uluslararası hukukta, yabancı gemilerin kıyı devletinin karasularından geçmek için uymak zorunda oldukları kuraldır. Kıyı devletinin, barışına, düzenine ve güvenliğine aykırı olmayan geçiş “zararsız” kabul edilir.
Passer l’amendement (gçl.)	Değişikliği onaylamak. Herhangi bir yasa maddesindeki değişikliğin parlamentodan geçmesi.
Pays candidature (er.)	Aday ülke. Herhangi bir uluslar arası ya da bölgesel örgüte üye olmak için başvurmuş olan ülke.
Pays clé (er.)	Anahtar ülke. Belli bir sorunda gerek oynadığı rol açısından gerekse çözüme yapacağı katkı bakımından en önemli ülke.
Pays côtiers (er.)	Kıyı devletleri, deniz kıyısı ülkeleri, sahil devletleri.
Pays d’accueil (er.)	Ev sahibi ülke. 1. Herhangi bir toplantı, konferans ya da başka türlü bir diplomatik etkinliğin kendi topraklarında gerçekleştirildiği ülke. 2. Bir diplomatı, “güven mektubu” ile birlikte kabul eden ülke.
Pays d’asile (er.)	Sığınılan ülke. Mülteci kişi ya da grupların, sığınmak üzere gittikleri ülke.
Pays de dialogue (er.)	İşbirliği ülkeleri. İşbirliği içindeki ülkeler. Herhangi bir ülke ya da örgüt tarafından işbirliği yapılan ülkeler.
Pays du tiers-monde (er.)	Üçüncü dünya ülkeleri. Asya, Afrika ve Latin Amerika’daki fakir ülkeler.
Pays frontaliers (er.)	Sınır komşusu ülkeler, birbiriyle aynı sınırı paylaşan devletler.

Pays non-alignés (er.)	Bağılantısız ülkeler.
Pays pauvres très endettés (er.)	Ağır borç yükü altındaki fakir ülkeler. Büyük bölümü Afrika kıtasında bulunan ve içinde buldukları ağır borç yükü sebebiyle ödeme güçlüğü çeken 41 ülke.
Peloton d'exécution (er.)	1. Ateş mangası. İdam mahkûmunu kurşuna dizen manga. 2. Baskıcı bir yönetim ya da gizli örgütün tetikçileri.
Période d'harmonisation (diş.)	Uyum dönemi ya da geçiş dönemi. Herhangi bir örgüt ya da birliğe yeni katılan ülkelerin uyumlarını kolaylaştırmak için öngörülen süre.
Personnes déplacées (diş. ve ç.)	Yerinden edilmiş insanlar. Savaş ya da baskı nedeniyle göç eden; ama ülkesinin sınırlarından dışarı çıkmayan insanlar.
Perspective politique sombre (diş.)	Kapkara bir siyasal tablo. Geleceğe dönük belirsizliklerin hâkim olduğu siyasal ortam.
Peuples épris de liberté (er. ve ç.)	Hürriyete âşık halklar, bağımsızlığına düşkün milletler.
Phase de déploiement (diş.)	Konuşlanma aşaması. BM Barış Gücü operasyonlarında üçüncü aşama. Barış gücünde kullanılacak şahıs ve ekipmanların operasyon sahasına naklini ifade eder.
Plan d'action (er.)	Eylem planı.
Plan d'urgence (er.)	İhtimal planı. Diplomaside, meydana gelmesi muhtemel olaylara ilişkin olarak önceden hazırlanan ve uygulanabilecek seçenekleri ortaya koyan plan.
Planification civile de secours (diş.)	Sivil olağanüstü hal planlaması.
Plateau continental (er.)	Kıta sahanlığı. Kıtanın deniz suları altında kalan kısmı.
Plein,e emploi (s.)	Tam istihdam.
Pleins pouvoirs (s. ve ç.)	Yetki belgesi. Bir diplomatı, hükümeti adına anlaşma imzalama, müzakere yapma gibi diplomatik aksiyonlarda tam yetkili kılan belge.

Poids diplomatique et politique (er.)	Diplomatik ve siyasal ağırlık, diplomatik saygınlık.
Point d'ordre (er.)	İç tüzüğe uygunluk.
Points supplémentaires (er. ve s.)	İlave konular. Sözleşmelerde sonradan ilave edilen, ek bent ya da paragraflar.
Politique agricole (diş.)	Tarım politikası. Bir ülkenin tarım sektöründeki uygulamaları.
Politique commune du commerce extérieur (diş.)	Ortak Dış Ticaret Politikası. Avrupa Birliği'ne üye tüm ülkelerin, üçüncü ülkelere karşı uyguladıkları ortak dış ticaret politikası.
Politique d'enchère (diş.)	Müzayede politikaları. Demokratik politika uygulamaları içinde, devlet gücünün, büyük çıkar gruplarına hizmet edecek şekilde istismar.
Politique d'équilibre (diş.)	Denge politikası. Uluslar arası ilişkilerde bir devletin hem siyasi, ekonomik ve stratejik çıkarlarını korumak hem de kendisine yönelik tehlikelere karşı korunma sağlamak amacıyla, diğer devletlere karşı geliştirdiği ölçülü siyaset biçimi.
Politique d'escalade (diş.)	Tırmanma politikası. Sınırlı bir çatışmanın giderek yoğunlaşması. Tırmanma, askeri çatışmalarda mümkün olduğunca önlenmeye çalışılan bir süreç olsa da, aynı zamanda tırmanma politikaları, topyekûn bir savaşın ortaya çıkışını engelleyici fonksiyon görebilmektedir.
Politique d'isolement (diş.)	Yalnızcılık politikası. Yabancı ülke ve kuruluşlarla ilişkileri en düşük oranda tutma siyaseti.
Politique de conjoncture (diş.)	Konjonktür politikası. AB'ye üye ülkelerden herhangi birinde, ani bir ödemeler dengesi krizi belirdiğinde, koruyucu önlemler alınmasını sağlamak üzere ülkelerin birbirlerine danışmalarını öngören istişare mekanizması.
Politique de défense (diş.)	Savunma politikası. Bir ülkenin, ulusal güvenlik ve tehdit değerlendirmeleri çerçevesinde oluşturduğu ülke savunma stratejileri bütünü.
Politique de détente (diş.)	Yumuşama politikası.

Politique de faite accomplie (diş.)	Oldubitti politikası. Diplomaside bir devletin müzakere yoluna gitmeksizin kuvvet kullanarak fiili durumlar yaratması ve bunu diğerlerine kabul ettirmeye çalışması.
Politique de l'audiovisuel (diş.)	Audiovizüyel politika. AB'nin 1986 yılında kabul ettiği Avrupa çapında audiovizüyel ortam kurma çalışmaları. Buna göre üye ülkeler arasında, programların serbest dolaşımını sınırlayan hukukî ve teknik engellerin kaldırılması, üretilen programlara Avrupa içeriği verilmesi ve telif haklarının yaygınlaştırılması ve bu yönde bir sanayi altyapısı kurulması öngörülmüştür.
Politique de la chaise vide (diş.)	Boş koltuk politikası, oturumları boykot politikası. Bir ülkenin, üyesi bulunduğu uluslararası örgütün belli bir kararına tepkisini göstermek için toplantılarına katılmayarak, kendisine ait üyelik koltuğunu boş bırakması.
Politique de rapprochement (diş.)	Yakınlaşma politikası. Devletlerarasında dostça ilişki kurma, yakınlaşma.
Politique de taux de change flottants (diş.)	Esnek kur politikası(ya da dalgalı kur politikası). Kurların arz ve talep kurallarına göre düzenlenmesi tekniği ve sistemi.
Politique des axes (diş.)	Mihver politikası. Almanya ve İtalya arasında 1936 tarihinde imzalanan bir anlaşma ile başlayan ve 1939 yılından sonra da askeri bir ittifaka dönüşen siyaset.
Politique des risques (diş.)	Aşırıçılık, risk alma siyaseti, aşırı yaklaşım politikası. Maksimum fayda ve çıkarı elde etmek için güvenlik sınırlarını sonuna kadar zorlayıp, gerekirse büyük tehlikeleri göze alma.
Politique du marché ouvert (diş.)	Açık pazar politikası.
Politique économique (diş.)	Ekonomi politikası. Bir ülkenin izlediği ekonomi siyaseti.
Politiques ambitieuses (diş. ve ç.)	İhtiraslı politikalar. Fazla talepkar olan ve çevre ülkelerde kuşku uyandıracak boyutlar taşıyan politikalar.
Politiques communes (diş. ve ç.)	Ortak politikalar. AB gibi yapılanmalarda, kendi içinde bütünleşmeyi gerçekleştirmek için benimsenen ortak anlayış ve uygulamalar.

Politiques dualistes (diş. ve ç.)	İkili politikalar. Soğuk Savaş dönemi koşullarında iki süper güç dışında kalan ülkelerin, ABD ve Sovyetler Birliği'nin politikalarına göre tutum belirleme zorunluluğu.
Politiques prioritaires (diş. ve ç.)	Birinci dereceden önemli politika. Devletlerarasındaki ilişkilerin sorun tasnifinde, siyaset, hukuk ve güvenlik gibi birinci dereceden öneme sahip konuları ilgilendiren politika.
Pont en air (er.)	Hava köprüsü. Bazı siyasal veya stratejik nedenlerle normal yollar ve araçlarla ulaşım sağlanamayan yerlere, çok sayıda uçakla devamlı şekilde havadan bağlantı kurulması ve her türlü iklimin böylece sağlanması.
Population active (diş.)	Aktif halk. Yaşadıkları ülkedeki sistemle yakından ilgilenerek, onun düzeltilmesi ya da değiştirilmesi için çaba harcayan, sosyo kültürel seviyesi yüksek toplumsal katman.
Populations indigènes (diş. ve ç.)	Bir ülkenin yerli nüfusu, asıl halkı.
Porter sur les plateformes internationales (gçl.)	Uluslararası platformlara taşımak. İki devlet arasındaki herhangi bir siyasal ya da ekonomik uyuşmazlığın, çok taraflı uluslararası organların gündemine götürülmesi.
Position de négociation (diş.)	Pazarlık pozisyonu. Bir devletin herhangi bir uluslararası konudaki pazarlıkta sahip olduğu avantaj ve dezavantajlardır.
Poste à pourvoir (er.)	Koltuğu doldurmak. Bir makam ve mevki işgal etmek, koltuk sahibi olmak.
Poste d'observation (er.)	Diplomatik gözlem yeri. Bir devletin diplomatik temsilciliğini, söz konusu bölge ya da ülkenin iç durumunu inceleyip, izlemesi yönünden kullanması durumunda, bu gibi yerleri nitelemek için kullanılan bir terim.
Poste frontalier (er.)	1. Sınır karakolu. 2. Sınır kapısının bulunduğu merkez.
Pourparlers intercommunaux (er.)	Toplumlararası görüşmeler. Farklı etnik gruplar arasındaki diplomatik müzakereler. ö

Poursuite chaude (diş.)	Sıcak takip. Kıyı ülkesinin savaş gemilerince yabancı bir gemiyi yakalamaya dönük olarak yapılan deniz operasyonu. Uluslararası hukuka göre sıcak takip, takip edilen gemi kendi ülke sularına ya da başka bir devletin karasularına girdiğinde kesilir.
Pouvoir d'administration (er.)	Yöneten güç. Yönetim yetkilerine sahip olmaktan kaynaklanan yaptırım gücü.
Pouvoir dominant (er.)	Başat güç (kuramı). Dünya siyasetinde, XVI. Yüzyıl'dan bu yana, her yüzyılda belirli bir gücün dünyada üstün duruma yükseldiğini ve böylece zincirleme bir güç değişimi yaşandığını savunan görüş.
Pouvoirs océaniques (er. ve ç.)	Okyanus güçleri. Güçlü donanmaya sahip büyük devletler.
Pratiques en matière d'agressive (diş. ve ç.)	Saldırgan uygulama (ve politikalar). Bir ülkenin bir başka ülkeye karşı giriştiği yasal olmayan eylem türü.
Pression internationale (diş.)	Devletler üstü bir yaptırım gücüne ve meşru kurumsal yapıya sahip organlarca, bir devlete karşı uygulanan zorlayıcı aksiyon.
Présumé responsable (s.)	Beklenen mesuliyet. Herhangi bir kriz konusunda suçlamanın yöneltileceği muhtemel sorumlu.
Privilèges diplomatiques (er. ve ç.)	Diplomatik imtiyazlar. Yabancı bir ülkede görevli bulunan diplomasi temsilcileri ile elçilik mensuplarına tanınmış olan imtiyazlar. Bunlar üç sınıfta toplanırlar: a) Kişi dokunulmazlıkları. Diplomasi temsilcileri, ülkesinde görevli oldukları devletin yargı yetkisinden, vergi ve resimlerinden muaftır. b) Haberleşme dokunulmazlığı, diplomatlar görevli oldukları ülkeden, kendi hükümetleri ile hiçbir engelle karşılaşmadan haberleşme olanağına sahiptir. c) Bina dokunulmazlığı. Elçilik konutlarına, elçilik sahibi ülke izni olmadan hiçbir gerekçeyle girilemez.
Procédure de approbation (diş.)	Onama prosedürü. Herhangi bir kararın yürürlüğü girmesi için gereken resmî onay süreci.
Procédure de prise de décision (diş.)	Karar alma mekanizması. Herhangi bir kararın alınmasında izlenen yol ve yöntemler.
Procès judiciaire (er.)	Adli takibat.
Processus Arabe-Israélien de Paix (er.)	Arap-İsrail Barış Süreci.

Processus d'harmonisation (er.)	Uyum süreci.
Processus de négociation (er.)	Pazarlık süreci.

Proclamation de la charte nationale (diş.)	Ulusal sözleşme ilanı.
Proctocole additionnel (er.)	Ek protokol. Asıl anlaşmanın dışında, söz konusu anlaşmanın uygulanması ile ilgili olarak izlenecek plan ve programın teknik ayrıntılarının ele alındığı mini anlaşma.
Produit national net (er.)	Sâfi milli hâsıla.
Programme d'édification de la nation (er.)	Ulus devlet haline gelme programı.
Programme des Volontaires des NU (er.)	BM Gönüllüler Programı.
Programmes de développement (er. ve ç.)	Kalkınma planları. Devletlerin, kendi yapısal imkânları çerçevesinde oluşturdukları gelişme stratejileri.
Programmes Intégrés Méditerranées (er. ve ç.)	Bütünleşmiş Akdeniz Programları. AB içinde, kuzey bölgelerine göre geri kalmışlık sorunlarıyla biraz daha uğraşan güney bölgelerini bir bütünleşmiş program çerçevesinde ele almak, birliğin ortaya koyacağı olanaklarla ulusal olanakları birlikte ve sistematik biçimde harekete geçirmek üzere hazırlanmış ekonomik programlar.
Progrès du développement (er.)	Kalkınmanın gelişim seyri.
Projet de loi (er.)	1. Kanun tasarısı. 2. Önerge, yasa önergesi.
Projet unique de résolution (er.)	Tek metinli karar önerisi.
Projets en cours (er. ve ç.)	Yürürlükteki projeler.

Propriétaires forains absenteistes (ad. ve ç.)	Nâmevcut mal sahipleri. Uluslararası hukuk, göç ya da başka sebeplerle başka ülkede bulunduğundan kendi mülkü üzerinde uzun bir süre sahip olmayan kişilerin menkul ya da gayrimenkullerin durumuna ilişkin birtakım hükümler getirmektedir.
Protocole à long terme (er.)	Uzun vadeli protokol.
Protocole complémentaire (er.)	Tamamlayıcı protokol.
Protocole de clôture (er.)	Kapanış protokolü. Toplantı, tören ya da görüşme sonunda uygulanan protokol kuralları.
Protocole de Kyoto (er.)	Kyoto protokolü.
Protocoles financiers (er. ve ç.)	Mali protokoller.
Puissance du feu (diş.)	Ateş gücü. Bir askeri birliğin, savaş gemisinin ya da savaş uçağının toplam atış kapasitesi.
Puissance dure (diş.)	Sert güç, kaba güç.
Puissance hegemonique (diş.)	Egemen güç. Uluslararası alanda siyasi ve ekonomik gelişmeleri belirleme gücüne sahip devlet.
Puissances centrales (diş. ve ç.)	Merkez güçler, merkezi devletler.

Q

Quai d'Orsay (er.)	Paris'teki Orsay rıhtımı semtinde bulunan Fransız Dışişleri Bakanlığı resmi binası ve bu bina ile özdeşleşmiş olan uluslararası Fransız diplomasi tarzı.
Quartier général (er.)	Karargâh, Genel merkez, ana şube.
Question de l'Orient (diş.)	Şark meselesi.
Quote parts des Etats membres (diş.)	Üye ülkelerin ekonomik payları.

R

Raison d'Etat (diş.)	Devletin yüce menfaatleri, devletin çıkarları.
Ramification armée (diş.)	Silahlı kanat. Bir siyasi grup ya da örgütün silahlı kanadı. Siyâsal mücâdele veren örgütün doğrudan güdümünde olmasa da eylemleri ile ona destek veren silahlı grup.
Rang diplomatique (er.)	Diplomatik dereceler. Diplomatlar, görev ve yetkilerine göre şu şekilde sıralanır: Büyükelçi, ortaelçi, elçi, maslahatgüzar, geçici maslahatgüzar, elçi müsteşar, müsteşar, askeri ataşeler, sivil ataşeler, birinci kâtip, ikinci kâtip, askeri ataşe yardımcıları, sivil ataşe yardımcıları, üçüncü kâtip ve diğer ataşe yardımcıları.
Rappel de l'envoyé diplomatique (er.)	Elçiyi geri çağırma.(diplomatik temsilciyi geri çekmek)
Rappeler à l'ordre (gçl.)	Düzeni koruma çağrısı, kanunlara uyma talebi.
Rapprochement des législations (er.)	Mevzuatın yakınlaştırılması. Avrupa birliği sürecinde üye ülkelerin yasalarının topluluk müktesebâtına uyumlu hâle getirilmesi.
Recensement (er.)	Sayım, nüfus sayımı. Birleşmiş Milletler tarafından her 10 yılda bir yapılması tavsiye edilen ve ülkelerin beşeri yapısını tespit için temel verileri sağlayan ulusal hesaplama.
Recherche de marché (diş.)	Yeni pazar arayışı.
Réclamation juste (diş.)	Haklı talep.
Récompense arbitrale (diş.)	Tahkim kararı. Uluslararası hukukta, anlaşmazlık içindeki tarafların(devletlerin) çözüm başvurularını ele alan uluslar arası mahkeme, örgüt ya da arabulucu kurumun o konuya ilişkin hükmü.

Recours à la guerre (er.)	Savaşa başvurma, silahlı yöntemle çözmeye çalışma.
Recouvrement des droits légitimes (er.)	Meşrû hakların yeniden iadesi, yasal hakların yeniden verilmesi.
Refus d'une note diplomatique (er.)	Diplomatik notayı reddetme.
Régime arbitraire (er.)	Keyfi yönetim. Hukuk kurallarından ziyâde, yöneticilerin kişisel ve keyfi kararlarının hâkim olduğu siyâsal rejim.
Régime internationale (er.)	Uluslararası rejim. Uluslararası bir aktiviteyi düzenlemek üzere konulmuş olan kurallara destek veren aktörlerin bu destekleri karşılığında elde edecekleri çıkarlar ve kazanımları izah etmeye çalışan yaklaşım.
Régime parlementaire (er.)	Parlamentar rejim. Yasama kaynağı olarak parlamentoya dayanan ve yönetimde meclisin önemli bir ağırlığa sahip olduğu siyasi yönetim.
Région Caspienne (diş.)	Hazar bölgesi. Hazar denizi ve bu denizin çevresindeki ülkeleri içine alan hammadde zengini stratejik bölge.
Région détachée (diş.)	Ayrılan bölge. Devletin bütünlüklü yapısından kopmuş ayrılıkçı bölge.
Réglage des frontières (er.)	Sınırların ayarlanması, yeniden düzeltilmesi.
Règlement de Collision (er.)	Çatışma sözleşmesi(Çarpışma Tüzüğü). 1972 yılında imzalanan çok taraflı sözleşme. Amacı, devletlerin savaş boyunca uyması gereken kuralları, savaş araçlarını, yöntemlerini, tutsakları, herhangi bir bölgenin işgali gibi konularda uymaları gereken kuralları belirlemektir.
Relation bilatérales (diş.)	İkili ilişkiler. 1. Uluslar arası ilişkilere taraf olan iki aktörün karşılıklı ilişkisi. 2. AB, İKÖ ve NATO gibi uluslar arası örgütlerin literatüründe, bu örgütler ile diğer taraflar arasındaki ilişki.
Relation étroite (diş.)	Yakın ilişki. Taraflar arasındaki sıkı işbirliği.
Relations consulaires (diş. ve ç.)	Konsolosluk seviyesinde ilişki. İki devlet arasında, karşılıklı siyasal ve ekonomik çıkarları korumak amacıyla yürütülen ikinci derece diplomatik ilişki.
Remise des	Katılım belgelerini teslim etme. Uluslararası bir örgüte,

instruments d'accession (diş.)	konferansa ya da pakta giriş için gerekli olan diplomatik belgelerin ilgili kuruluşa verilmesi.
Renforcement des capacités nationales (er.)	Ulusal kapasiteyi arttırma, devletin gücünü arttıracak önlemler alma.
Renoncer à la candidature (gçl.)	Adaylıktan çekilmek.
Réponse affirmative (diş.)	1. Olumlu cevap. 2. Olumlu görüş bildirme.
Réponse officielle (diş.)	Resmi yanıt. Bir devletin resmi kanallarla ve diplomatik usulle verdiği yanıt.
Reporter une séance (gçl.)	Oturumu ertelemek.
Repousser l'agression (gçl.)	Mütecâvizi geri püskürtmek. Saldırıya uğrayan tarafın yanında, saldırgan tarafa karşı savaşmak.
Représentant autorisé (er.)	Yetkili temsilcisi. Görevli bulunduğu konuda, gerekli yetkilerle donatılmış ülke temsilcisi.
Représentation géographique équilibrée (diş.)	Dengeli coğrafi temsil (ya da dengeli coğrafi dağılım ilkesi) Birleşmiş Milletler teşkilatının değişik kurumlarındaki temsil ve sorumluluk makamlarının doldurulmasında kullanılan temel ilke.
Remise des relations diplomatiques (diş.)	Diplomatik ilişkileri askıya alma. Bir devletin değişik nedenlerle, diğer ülkeye sahip olduğu ilişkilerini geçici olarak durdurması.
République déchirée par la guerre (diş.)	Savaşın parçaladığı cumhuriyet.
Résolution adoptée (diş.)	1. Benimsenmiş olan çözüm. 2. Kabul edilmiş olan tavsiye kararı.
Responsabilité commune (diş.)	Ortak sorumluluk. Avrupa Birliği benzeri entegrasyon süreçlerinde, birliğe üye ülkelerin bu üyelikten kaynaklanan mâli, siyasal ya da psikolojik yükümlülükleri paylaşması.
Restrictions à l'exportation (diş. ve ç.)	İhracat kısıtlamaları. Ülkelerin çeşitli amaçlarla bazı malların ihrâcını yasaklaması ya da kısıtlayıcı önlemler almasıdır.

Retrait immédiat (er.)	Derhal geri çekilme, vakit kaybetmeden birliklerini geri çekme.
Rétroactivité des lois (diş.)	Mâkabline şâmil. Yasanın geriye doğru işlerliği. Yasanın önceyi de kapsamı durumu, geçmiş örneklere ve olaylara uygulanması kuralı.
Réunion face à face (diş.)	Yüz yüze görüşme. İki taraf temsilcilerinin doğrudan doğruya karşılıklı görüşmeleri.
Réunions intersessionales (diş. ve ç.)	Oturumlararası görüşmeler. Uluslararası bir konferans ya da toplantının farklı oturumları arasında yapılan kulis görüşmeleri.
Revue d'admissibilité (diş.)	Kabul edilebilirlik incelemesi. İnsan hakları ihlâline ilişkin herhangi bir şikâyetin, soruşturma için gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadığını tespit amacıyla (Avrupa) İnsan Hakları Komisyonu tarafından her şikâyet hakkında yapılan ön inceleme.
Rivalité de grande puissance (diş.)	Büyük güç rekabeti. Büyük güçler(devletler) arasında yaşanan güç çekişmesi ve nüfuz savaşı.
Rupture des négociations (diş.)	Görüşmelerin kesilmesi. İkili veya çok taraflı görüşmelerin herhangi bir sonuca ulaşmadan bitmesi.
Rupture des relations (diş.)	Tüm ilişkilerini kesme, bitirme.

S

S'accorder avec (gsz.)	-ile mutâbakat sağlamak.
S'associer à un projet de résolution (gsz.)	Daha önceden sunulmuş olan bir karar tasarısının kabulüne katılmak.
Saisie des navires étrangers (diş.)	Yabancı gemileri alıkoyma. Bir ülke karasularını ihlâl etmiş olan yabancı gemileri ele geçirip, mürettebatını gözaltına alma.
Salle de réunion (diş.)	1. Toplantı salonu. 2. Genel amaçlar için kullanılan salon.

Sanction (diş.)	Müeyyide, yaptırım.
Sanctions coercitives (diş. ve ç.)	Baskı altında tutmaya yönelik yaptırımlar. Sert yaptırımlar.
Sanctions économiques (diş. ve ç.)	Ekonomik yaptırımlar. Hedef ülkeye ihracatı kesme, ondan mal alımını durdurma, mal varlıklarını dondurma ve bu ülke ile girişilmiş olan her türlü iktisadi faaliyeti sona erdirmeye biçiminde kendini gösteren cezalandırma ve zorlama politikası.
Sanctions globales et obligatoires (diş. ve ç.)	Kapsamlı ve zorlayıcı yaptırımlar. Bir ülkeye karşı, ekonomik, siyasi ve ulaşım gibi tüm alanları aynı anda içine alan geniş kapsamlı ambargo uygulaması.
Sanctions internationales (diş. ve ç.)	Uluslararası yaptırımlar. Bir devleti istenilen yönde politika izlemeye zorlamak için uluslararası çapta uygulanan, belli avantajlardan yoksun bırakarak cezalandırma biçimindeki politikalar.
Sans aucun doute (ilg.)	Hakkında en küçük bir kuşku olmaksızın, şüpheye mahal bırakmayacak kadar açık.
Sauf -conduit (er.)	Güvenli geçiş izni. Bir şahsa askeri bir bölgeden ya da işgal altında tutulan bir toprak parçasından geçişi konusunda verilen güvence.
Sauf stipulation contraire (ilg.)	Aksi öngörülmediği takdirde.
Scène internationale (diş.)	Uluslararası sahne, devletlerarası siyaset arenası.
Scrutin additionnel (er.)	1. Yeni bir oylama.2. Ek oylama.
Se rendre sans condition (gsz.)	Kayıtsız şartsız teslim.
Séance commémorative (diş.)	Anma töreni, birini ya da bir olayı anma vesilesiyle yapılan tören. Yâd etme ya da kutlama gibi amaçlarla yapılan oturum.
Séances a huis clos (diş. ve ç.)	Dışa kapalı toplantılar. Basına ve hangi düzeyde olursa olsun gözlemcilerin izlemesine izin verilmeyen özel toplantılar.
Séances consécutives (diş. ve ç.)	1. Art arda yapılan seri toplantılar, dönemsel toplantılar. 2. Uzun süreli bir toplantının, birbirini izleyen farklı oturumları.

Secret étroitement gardé (er.)	Dikkatli biçimde korunan sır, devlet sırrı.
Secteur de Gaza (er.)	Gazze Şeridi. Uluslararası hukuka göre, Filistin Özerk Yönetimi'ne bağlı iki bölgeden biri. Akdeniz'in güneydoğu ucunda ve Mısır-İsrail sınırının arasında bulunmaktadır.
Secteurs fermés (er. ve ç.)	Kapalı sektörler. Bir devletin yabancı yatırımcılara kapalı tuttuğu ekonomik sektörler.
Sécurité coopérative (diş.)	İşbirlikçi güvenlik (anlayışı). Devletlerin, ulusal güvenliklerini işbirliği halinde ya da bir güvenlik paktı çerçevesinde sağlamalarını öngören anlayış.
Service de gestion administrative (er.)	1. İdari yönetim işi 2. İdari yönetim organı
Service de renseignements (er.)	İstihbarat servisi, haber alma dairesi.
Services consultatifs (er. ve ç.)	Danışmanlık hizmetleri.
Services des conférences (er. ve ç.)	Konferans hizmetleri. Uluslararası bir konferansa ev sahipliği yapan kurum ya da ülkenin yapması gereken hizmetlerdir.
Session de décision (diş.)	Karar verme oturumu, karara varılacak celse.
Session extraordinaire d'urgence (diş.)	Olağanüstü özel oturum. BM Genel Kurulu'nun; çok acilen görüşülmesi gereken siyasal gelişmeleri ele almak üzere Güvenlik Konseyi'nin talebi ya da BM üyelerinin çoğunluğunun isteği üzerine yaptığı toplantı.
Signature définitive (diş.)	Kesin imza. Bir devletin ayrıca bir onay ya da oylamaya gerek görmeksizin bir anlaşmadan doğan yükümlülükleri kabullendiğini ortaya koyan imza.
Situation actuelle (diş.)	1. Hâlihazırdaki durum, mevcut durum, içinde bulunulan vaziyet.
Société des Nations (diş.)	Milletler Cemiyeti.
Solution juste et durable (diş.)	Adil ve kalıcı bir çözüm.

Solution séparée (diş.)	Münferid çözüm.
Sommet du pouvoir (er.)	İktidarın zirvesi, gücün doruğu.
Souhails d'adieu (er. ve ç.)	Veda temennileri. Bir diplomat ya da devlet yöneticisini uğurlarken dile getirilen iyi niyet dilekleri.
Source de l'information (diş.)	İstihbârât kaynağı, gizli haber kaynağı, düşman hattına yakın dinleme noktası.
Sources autorisées (diş. ve ç.)	Kullanımlarına izin verilmiş kaynaklar.
Soutenir la motion (gçl.)	Önergeyi desteklemek.
Souveraineté territoriale (diş.)	Toprak egemenliği.
Statut consultatif (er.)	Danışmanlık statüsü.
Statut contractuel (er.)	1. Anlaşmanın hukuki durumu. 2. Anlaşmadan kaynaklanan yasal statü.
Statut de bras long (er.)	Uzun yetki statüsü.
Statut des hostilités (er.)	Savaş hali. Bir devletin savaş durumuna geçmesi.
Statut extritorial (er.)	Muâfiyet statüsü. Bulunduğu ülke yasalarından muâfiyet. Özellikle yabancı diplomatların sahip olduğu, buldukları ülkenin yasa ve mahkemelerine tabi olmama durumu.
Stratégie d'expansion (diş.)	Genişleme stratejisi. Bir devletin zayıf rakipleri aleyhine olmak üzere topraklarını ya da siyasal ve ekonomik nüfuzunu genişletme politikası.
Structure des communications (diş.)	Haberleşme yapısı (iletişim sistemi). Uydu haberleşmesinden, kablolu iletişime kadar bir ülkenin tüm iletişim imkânlarını içine alan sistem. Ülkenin gelişmişlik düzeyini gösterme açısından önemli bir ölçüttür.
Subvention exigible (diş.)	Davalık sübvansiyon (yasa dışı sübvansiyon). Herhangi bir ülkenin kendi ürettiği ürünlere, Dünya Ticaret Örgütü'ne üye ülkelerin çıkarlarına zarar verecek

	boyutlarda sübvansiyon uygulaması durumu.
Subversions communales (diş. ve ç.)	Toplumsal bölünme. Toplum içindeki değişik gruplar arasında meydana gelen ayrılık, çekişme ve çatışma hali.
Support aérien (er.)	Hava desteği. Savaş uçakları ya da helikopterle verilen askeri ve insani destek.
Suprématie de la loi (diş.)	Hukukun üstünlüğü.
Suprématie des blancs (diş.)	Beyaz ırkın üstünlüğü.
Surveillance de l'importation (diş.)	İthâlât gözetimi. AB mevzuatı uyarınca, üçüncü ülke menşeli bir ürünün birliğe ithâlâtının, birlik içinde benzer veya doğrudan rakip malların üreticilerine ciddi olarak zarar verme tehdidi oluşturması durumunun incelenmesi.
Système bipolaire (er.)	Çift kutuplu sistem. Birbirine cephe almış durumdaki iki büyük devletin koalisyon lideri olarak hemen tüm uluslar arası olaylarda başı çektiği ve belirleyici olduğu uluslar arası düzen.
Système continental (er.)	Kıtasal sistem. Napolyon tarafından İngiltere'ye karşı uygulanmış olan politika. Napolyon, İngiltere'nin deniz gücünü ekonomik yollarla zayıflatabilmek için, Avrupa kıtasını İngiliz ticaretine kapatmaya çalışmış ve böylece Fransa'yı koruyacağını hesap etmiştir.
Système d'alerte anticipée (er.)	Herhangi bir doğal afetin zararlarını en aza indirmek ve önceden birtakım önlemleri almak için geliştirilmiş bulunan alt yapı sistemi. Merkezi Cenevre'de bulunan BM Afet Yardım Koordinatörlüğü, uluslararası alanda bu tür afetlere karşı erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çalışmalar yapmaktadır.
Système dualiste (er.)	İkili sistem. İki süper gücün rekabetine dayalı uluslararası sistem. İki gücün belirleyici olduğu 1947-1990 yılları arasını kapsayan Soğuk Savaş dönemindeki çift başlı uluslararası yapı.

T

Table d'État (diş.)	Ülke masası. Devletlerin, dışişleri bakanlıkları bünyesinde, diğer ülkelere ilişkin politikaların oluşturulmasıyla görevli alt birim.
Tarif autonome (er.)	Bağımsız tarife.
Tarif douanier commun (er.)	Ortak gümrük tarifesi. Ekonomik bir birliğe üye ülkelerin, üçüncü ülkelere karşı uyguladığı gümrük tarifesi.
Tarif douanier (er.)	Gümrük tarifesi.
Taxe à la valeur ajoutée (diş.)	Katma değer vergisi.
Taxe d'effet équivalent à des droits de douane (diş.)	Eşdeğerli vergi ve resimler. Uluslararası ekonomik ilişkilerde, herhangi bir mal sınır aşarken ona doğrudan veya dolaylı olarak kanunun yetki verdiği bir kuruluş tarafından uygulanan vergi, resim veya kısıtlamalardır.
Taxes douanières (diş. ve ç.)	Gümrük vergileri. Ülkeye giren yabancı menşeli mallardan alınan vergi.
Termes de Cologne (er. ve ç.)	Köln koşulları. Paris kulübü tarafından dünyanın en borçlu ülkeleri için uygulanan borç silme koşulları. Daha önce belirlenmiş olan, "Napoli Koşulları"na sahip olmasının yanı sıra, ekonomik yapılanma programını istikrarlı biçimde sürdüren ve IMF ile Dünya Bankası tarafından "en borçlu ülkelere biri olduğu" onaylanmış olan ülkelere uygulanır.
Terrain commun de discussion (er.)	Tartışmanın ortak paydası. Devletlerarası bir müzakerede tartışmaya temel teşkil edecek ortak zemin, pazarlıkların üzerine bina edileceği esaslar.
Terreur soutenir par l'Etat (diş.)	Devlet destekli terör.

Territoire douanier (er.)	Gümrük alanı. İki ya da daha fazla ülke arasında, siyasi sınırlardan farklı olarak belirlenmiş olan ve dış alışverişlere ilişkin gümrük işlemlerinin tamamlanmış sayıldığı alan.
Territoires contestés (er. ve ç.)	Tartışmalı bölgeler, topraklar. Kime ait olduğu konusunda anlaşma sağlanamamış topraklar.
Théorie Américaine de mondèle de conduite (diş.)	Amerikan Liderliği Modeli Teorisi. Uluslararası sistemdeki aktörlerin işbirliği ve sorumluluklarını yerine getirme gibi her türlü eylemlerin, ABD'nin liderliği ve inisiyatifine bağlı olduğu yönündeki görüş.
Théorie de Chaos (diş.)	Kaos teorisi (yaklaşımı). Uluslararası ilişkilerin giderek karmaşıklaşan yapısının anlaşılmasında matematik ve fizik gibi sabit kurallara dayalı metotların kullanılmasını savunan anlayış.
Théorie de jeu (diş.)	Oyun kuramı(teorisi). İçinde çıkar çatışması bulunan durumlarda en iyi yolu seçmekte kullanılan akıl yürütme yöntemi. Oyun kuramının temeli, rakiplerin birbirlerini gözleyerek en yüksek kârı, faydayı elde etmek için nasıl bir tutum izlemeleri gerektiğini saptamaktır.
Théorie de l'Acte Clair (diş.)	Açık Belge Teorisi. 1964 yılında Fransız Danıştay'ı tarafından oluşturulan uluslararası hukuk teorisi. Buna göre, ulusal mahkemeler Avrupa hukukuyla ilgili bir sorunu, herhangi bir " yorumlama sorusu" doğmadığı takdirde otomatik olarak Adalet Divanı'na göndermek zorunda değildir. Teoriye taraf olanlar, ulusal mahkemelerin üstünlüğünü ve yetkisini savunurlarken, karşı görüşte olanlar ise, "yorumun merkezileştirilmesini" ve Adalet Divanı'nın üstünlüğünü savunmaktadırlar.
Théorie de la perméabilité du territoire (diş.)	Nüfuz alanının yayılabilirliği teorisi.

Théories de la dépendance (diş. ve ç.)	Bağımlılık teorileri. Gerek uluslararası ekonomiyi ve gerekse uluslararası ilişkileri, tek tek ülkelerin üzerinde global bir sistem olarak ele alan; az gelişmiş ülkeleri, söz konusu kapitalist dünya sisteminin gelişmesi sürecinde aldıkları roller çerçevesinde inceleyen ve tüm bu devletlerin rolünü bağımlılık ilişkisi ile açıklayan kuramlar.
Tour de force (diş.)	Üstün başarı. Bir ülkenin üstün yeteneklerini kullanarak elde ettiği şöhret, ün.
Tournée de devoir (diş.)	Diplomatik görev süresi. Bir diplomatın tayin edilmiş olduğu görevde kalacağı süre.
Tous les citoyens sont égaux devant la loi (s.)	Tüm vatandaşların kanun önünde eşitliği prensibi.
Trafic d'armes (er.)	Silah trafiği. Dünyada resmî ya da gayri resmî tüm silah alışverişi ve transferleri.
Traité d'interdiction d'essai limité (er.)	Nükleer Denemelerin Yasaklanması Kısmi Antlaşması.
Traité de propriété intellectuelle (er.)	Fikri mülkiyet antlaşmaları. Gerek sinâi mülkiyet ve gerekse te'lif hakkı gibi fikri mülkiyet hakkına saygıyı güçlendirmek ve uluslararası işbirliği kanalıyla bu hakların dünyanın her yanında kullanılmasını ve korunmasını sağlamak amacıyla yapılmış uluslararası antlaşmalar.
Traité dispositif (er.)	Tasarruf yetkisi antlaşması.
Traité d'adhésion (er. ve ç.)	Katılım antlaşmaları. Avrupa Birliği'ne girmek isteyen her yeni ülke ile yapılan antlaşmalardır.
Traité de droits de l'homme (er. ve ç.)	İnsan Hakları antlaşmaları.
Traité de l'air (er. ve ç.)	Hava hukuku antlaşmaları. Hava taşımacılığını düzenleyen uluslararası anlaşma ve sözleşmelerdir.
Travailleurs clandestins (ad. ve ç.)	Kaçak işçiler. Bir devletin sınırları içinde çalışma izni olmadığı halde çalışan yabancı işçiler.

U

Ultimatum (er.)	Ültime. Devletlerarası ilişkilerde bir devletin, yazılı nota vererek, diğer devletten belirli bir süre sonunda yerine getirilecek bir istemde bulunmasıdır.
Unanimité des voix, acclamation (diş.)	Oy birliği ile seçim.
Union douanière (diş.)	Gümrük birliği.
Union économique et monétaire (diş.)	Ekonomik ve parasal birlik. İki ya da daha fazla ülke arasında kurulan ileri düzeydeki ekonomik entegrasyon düzeyi. Avrupa Birliği'nin bütünleşme parametrelerinden biridir.
Union Interparlementaire (diş.)	Parlamentolararası Birlik. Merkezi Cenevre'de bulunan ve BM üyesi ülke parlamentolarından 143'ünün üye olduğu uluslararası siyasi örgütlenme. Amacı, dünya parlamentoları arasındaki işbirliğini geliştirmektir.
Unité monétaire (diş.)	Para birimi.

V

Vacances fortuites (diş. ve ç.)	Geçici, muvakkat boşluk.
Valise diplomatique (diş.)	Diplomatik valiz. Hükümetlerin dış ülkelerde bulunan temsilcileriyle her türlü idari belge, gizli mektup vb. değişimine olanak sağlayan uluslararası ayrıcalık ve bu ayrıcalıktan yararlanarak iletilen belge topluluğu.
Véhicules de lancement (er. ve ç.)	Gönderme araçları. Nükleer bombaları hedefe göndermek için kullanılan araçlar. Uçak, füze, mekik vs. araçlar.
Vénalité (diş.)	1. Sık sık kavgalara sebebiyet verme, ihtilaf ve kavgaları kışkırtma politikası. 2. Devlet ya da kilisede bir mevki satma ya da alma.

Vente d'armes (diş.)	Silah satışıları.
Veto de poche (er.)	Oyalama vetosu. Devlet başkanının, önüne gelen herhangi bir yasayı, meclis tatile girene kadar onaylamaması ve böylece yasanın çıkmasını önlemesi.
Veto (er.)	Veto. Karar alma süreci içinde bir teklifin onaylanmasını, bir uygulamanın başlatılmasını ya da bir kanunun geçmesini önlemede, oylamaya katılanların sahip olduğu mutlak güç.
Violation de cesser le feu (diş.)	Ateşkes ihlâli. Ateşkes anlaşması koşullarına aykırı hareket etmek.
Violation de l'espace aérien (diş.)	Hava sahasının ihlâli.
Violation des droits de l'homme (diş.)	İnsan Hakları İhlâli.
Violation flagrante (diş.)	1. Apaçık ihlâl. 2. Kaba ve utanmaz bir şekilde saygısızlık etme. 3. Küstah bir şekilde çiğneme.
Vision indéfinie (diş.)	Bulanık, belirsiz görüş.
Visite de bonne volonté (diş.)	İyi niyet ziyareti.
Visite de courtoisie (diş.)	Nezaket ziyareti. Önemli konuların görüşüleceği resmi bir boyutu bulunmayan ancak iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan üst düzey ziyaret. Daha önce yapılmış bir ziyaretin iadesi için olabileceği gibi, tamamen dostluğu pekiştirmek amacıyla da yapılabilir.
Voie de protection de la réputation (diş.)	Haysiyeti koruyucu çözüm yolu, durumu görüntüde kurtarma yöntemi.
Voies(canaux) diplomatique (diş. ve ç.)	Diplomatik kanallar. Sorunun barışçı biçimde ve müzakereler yoluyla çözülmesinde kullanılan yöntemler.
Volonté indépendante (diş.)	Bağımsız irade, bağımsız istem.
Vote d'abstention (er.)	Çekimser oy.

Vote de non participation (er.)	Katılımsız oylama.
Vote en bloc (er.)	Blok oylama, toplu halde oylama.
Vote par appel nominatif (er.)	İsim okunarak oylama.
Vote prépondérant (er.)	Etkin oy, belirleyici oy. İki tarafın oy sayısının eşit olması halinde katıldığı tarafın kazanmasını sağlayan başkanlık oyu.

Z

Zone contiguë (diş.)	Bitişik bölge.
Zone d'influence (diş.)	Etki alanı, nüfuz sahası. Bir devletin, olayları yönlendirme konusunda etkili olduğu coğrafi, beşeri ve ekonomik alan.
Zone d'opération (diş.)	Operasyon alanı. BM literatüründe, barış gücü operasyonunun gerekli olduğu bölge.
Zone de séparation (diş.)	Tecrit alanı. Çatışmaya taraf olan iki devlet ya da örgütün, askeri güç yerleştirmeme konusunda anlaşmaya vardıkları hatlar.
Zone démilitarisée (diş.)	Askerden arındırılmış bölge. Bir savaş sırasında, tarafların aralarında uzlaşarak karşılıklı askerlerini çekip boşalttıkları yerler.
Zone du libre-feu (diş.)	Serbest atış bölgesi. İçinde bulunan herkesin ya da her şeyin ateşe maruz kalacağı bölge.
Zone économique exclusive (diş.)	Özel (ayrıcalıklı) ekonomik bölge. Ülkelerin birbirlerine karşı tanıdıkları ekonomik ayrıcalık.
Zone militaire fermée (diş.)	Kapalı askeri alan. Sivil kullanımına ve geçişine kapalı.
Zone stratégique (diş.)	Stratejik bölge, stratejik alan.
Zones grises (diş.)	Gri bölgeler. Genellikle kime ait olduğu konusunda nihâi karar verilmemiş olan ya da üzerinde anlaşmazlık bulunduğu için herhangi bir tarafa bağlanmadan öylece bırakılan coğrafi bölge.
Zone-tampon (diş.)	Tampon bölge.

SONUÇ

Diplomasinin sürekli bir etkinlik olduğu görüşünü savunan ve diplomasinin amacının, tesadüfî ya da fırsatçı düzenlemelere gitmek değil de, sağlam ve sürekli ilişkiler kurmak olduğuna inanan Richelieu, diplomasinin başarıya ulaşmasının büyük ölçüde tarafların karşılıklı güven duygusuna sahip olmasına bağlı olduğunu savunmaktaydı. Diplomatik görüşmelerde tarafların birbirlerine güven duymamaları durumunda, görüşmelerden hiçbir olumlu sonuç alınamayacağı ve bunların, birer propaganda forumuna dönüşebileceği düşüncesinin temelinde yattığı Richelieu'nün bu görüşü, günümüzdeki modern diplomasi anlayışının başlıca öğelerinden birini oluşturmaktadır.

Dünyada barış ve güvenliğin sağlanması ve korunması büyük ölçüde devletlerarasında diplomatik yollarla gerçekleştirilen görüş değişimine ve bunun sonucunda ortaya çıkan siyasal, ekonomik ve askeri alanlardaki ilişkilere bağlıdır. Dünya devletleri arasındaki bağımlılığın arttığı oranda, diplomasinin de, devletlerarası ilişkileri düzenlemedeki payı artmaktadır. Bu yüzden, Diplomasi kurumunu ciddiyete alıp, geçmişten günümüze kadar uygulanan diplomasi türlerini ve özelliklerini iyi bir şekilde değerlendirmek gerekir.

İçinde yaşadığımız yüzyılda, hiç kuşkusuz diplomasi kurumunun taşıdığı önem büyük ölçüde artmıştır. Diplomasi kurumuna, uluslararası uyuşmazlıkların ve çatışmaların ortadan kaldırılmasına ya da bunların şiddetinin azaltılmasına yardımcı olmak üzere başvurulur. Dünyamızın düzen ya da kargaşa içinde olması, büyük ölçüde diplomasi kurumunun uluslar arasında yeterli iletişimi sağlayıp sağlayamamasına bağlıdır. İşte bu aşamada iletişimin rolü çok büyüktür. Dolayısıyla, iletişimi sağlamak için “Diplomatik Lisan” konusunda derin bir bilgiye sahip olmamız gerektiğini ortaya koyduk.

Fransızca Diplomasi terimlerinin incelenmesi, söz konusu metinlerin ve terimlerin Fransızcadan Türkçeye çevirisine katkı sağlama amacını taşımaktadır. Zira her metnin işlevi ve amacı farklıdır. Çünkü her metnin dilsel ve biçimsel özellikleri ve terimcesi farklıdır. Terim çevirisinde karşılaşılan zorluklara çözüm

olarak belki de kesin sonuç verebilecek olan uzmanlık metnlerinin yer aldığı tüm teknik alanlarda ciddi ve tutarlı bir teknik terim çalışması yapılarak teknik çeviride en önemli eksikliklerden biri olan terim birliğinin oluşturulması olabilir.

Araştırmamızın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci ve ikinci bölümde, genel anlamda diplomasinin geçmişten bugüne nasıl ortaya çıktığı, bu süreç içerisinde ne aşamalardan geçtiği ve günümüzdeki diplomasinin yeri ve önemini inceledik. Ayrıca bir diplomasini dili olan Fransızcanın uluslararası ilişkilerde nedenli büyük bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaya çalıştık.

Üçüncü bölümde ise Fransızca Diplomasini Terimlerinin Fransızcadan Türkçeye çevirisine katkı sağlama amacını taşımaktadır. Diplomasini terimlerinde çeviri açısından güçlük oluşturabilecek terimsel sorunlar, deneyimli bir elçi veya uluslararası ilişkiler uzmanı yardımıyla ya da bu alanda diğer uygun terimler yardımıyla çözülebilmesi mümkündür. Fakat çözüm için en etkili ve belki de kesin sonuç verebilecek olanı, uzmanlık metnlerinin yer aldığı tüm diplomasini alanlarında ciddi ve tutarlı bir teknik terim çalışması yapılarak teknik çevirideki eksikliklerden biri olan terim birliğinin oluşturulması olabilir. Ülkemizde bu tür teknik terim çalışmalarının daha etkin bir şekilde yapılması Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ilişkisinin güçlenmesi ve bütünleşmesi açısından son derece önemlidir.

Diplomasini ile ilgili Türkiye'de eksikliği kapsamlı bir şekilde hissedilen terimce ve terim birliği çalışmalarına katkı sağlayabilmek için, tezimizin uygulamaya yönelik olan son bölümünde, Fransızcadaki Diplomasini Terimlerinin Türkçeye çevrilmesine yönelik olarak hazırlamış olduğumuz bir terim çalışması gerçekleştirdik. Hazırladığımız bu terim çalışmasının sağladığı katkılar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Bazı bilgisayar destekli sözlük programlarında, çevirimiçi çeviri programlarında ve Fransızca-Türkçe diplomasini terimleri içeren basılı sözlüklerde yer almayan diplomasini terimlerini tezimin son bölümünde yer alan "Diplomasini Terimleri" adlı kısma ekledik.
- Fransızca- Türkçe diplomasini terimleri içeren basılı sözlüklerde çevirisi yanlış yapılmış diplomasini terimleri ile eksiklikleri gidermeye çalıştık. Böylece yapılacak olan çevirilerde ortaya çıkabilecek olası çeviri yanlışlarının giderilmesine katkı sağlamayı umduk.

- Bu terim çalışmasında, Fransızcadan Türkçeye geçmiş ve Türkçe karşılığı oluşturulmamış terimlere Türkçe karşılıklar önerdik.
- Parantez içinde Fransızca Diploması Terimlerinin çeviri çalışmalarında kolaylıkla kullanılması için türlerini belirten, ad, sıfat, eril, dişil, gçl ve gçz gibi tanımlayıcı ifadeler kullandık.
- Bu çalışmada yer alan her terimin açıklamasında diploması hakkında genel bilgi verilerek kullanılan terimi bağlam içerisinde görerek anlamlarının daha iyi kavranmasını amaçladık.
- Son olarak, Türkçe dışında yapılmış kaynaklardan ve birçok yabancı sitelerden faydalanarak hazırlamış olduğumuz “Diploması Terimleri” Türkiye’nin uluslararası platformda yapacağı görüşmelere çok büyük fayda sağlayacağını düşünüyoruz

Sonuç olarak, çeviri oldukça karmaşık bir süreçtir. Hem ustalık hem de sabır gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte çevirmen sürekli olarak sorunlarla karşılaşır ve bunları çözerek ilerler. Çalıştığımız konuda ülkemizde çok fazla yararlanabileceğimiz kaynak olmaması bu süreçte en çok karşılaştığımız zorluklardan biriydi. Bu çalışmada Fransızca Diploması Terimleri oluştururken bilgi edinilen kaynaklarda terim karşılıklarının anlam belirsizliği ve ifade hataları gibi zorluklarla karşılaştık. Nitekim bu çalışmayı ayrıntılı olarak diploması terimlerinin, diplomatik görüşmelerde anlam ve anlaşılabilirlik açısından kolaylık sağlayabilmesi adına inceledik. Son olarak çalışmamızın, terim alanında yapılacak olan araştırmalara bir başlangıç oluşturmasını ve AB ile Türkiye arasındaki bütünleşmeye ve bu alanda yapılacak olan çeviri ve terim çalışmalarına önemli katkılar sağlamasını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

- Cahill, K.M, *Preventive Diplomacy*, New York, 1996.
- Clark, E., *Diplomat*, Taplinger Publishing Company, New York, 1973.
- Claude, I.L., *Multilateralism, Diplomatic and Otherwise*, International Organization, 1958.
- Crabb, C., *Nations in a Multipolar World*, Harper and Row Publishers, New York 1968.
- Craig, G., *Totalitarian Diplomacy, Diplomacy in Modern European History*, 1995.
- Etzold, T., *The Conduct of American Foreign Relations, A Division of Franklin Watts*, New York, 1977.
- George, A.L, *Strategies for Preventive Diplomacy and Conflict Resolution: Scholarship for Policymaking*, Political Science and Politics, 2000.
- Hadwen, J. and Kaufmann J., *How United Nations Decisions Are Made*, New York, 1962.
- Harries, O., *Faith in the Summit*, Foreign Affairs, 1961.
- Hartmann F. H., *The Relations of Nations*, fourth edition, The Macmillan Company, New York, 1973
- Hussey, J.M., *The Cambridge Medieval History, Part II*, Cambridge University Press, Cambridge, 1967.
- İnan, A., *Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1956.
- İskit, T., *Diplomasi, Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*, İ.B.Ü Yayınları, İstanbul, 2007.
- Iklé, F. C., *How Nations Negotiate*, New York, 1967.
- Johnson E.A., *The Dimensions of Diplomacy*, The Johns Hopkins Pres, Baltimore , 1964.

- Lenin W.I., *Sozialistische Diplomatie*, Staatsverlag der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin, 1974.
- Macomber W., *The Angels Game*, Stein and Day Publishers, New York, 1975.
- Morgenthau H., *Politics Among Nations*, Alfred A. Knopf Publisher, New York, 1960.
- Newsom D., *The New Diplomatic Agenda: Are Governments Ready?* , International Affairs, 1988-1989.
- Nicolson H., *Diplomacy*, Thornton ButterworthLtd., London, 1939.
- Nicolson H., *The Evolution of Diplomatic Method*, Constable and Co. Ltd., London, 1954.
- Olson W.C. and Sondermann F.A., *The Theory and Practice of International Relations*, New Jersey, 1966.
- Plischke E., *Conduct of American Diplomacy*, New Jersey, 1967.
- Potter G.R., *The New Cambridge Modern History*, Cambridge University Pres, 1957.
- Potyemkin V., *Uluslararası İlişkiler Tarihi, Diplomasi Tarihi 1*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2009.
- Pranger R.J., *Détente and Defense*, Washington, 1976.
- Rusk D., *Parliamentary Diplomacy-Debate vs. Negotiation*, World Affairs Interpreter, 1955.
- Satow E., *A Guide To Diplomatic Practice*, Longmans, London, 1979.
- Sobel L.A., *Kissinger and Détente*, Facts on File, New York, 1975.
- Stoessinger J. G., *The Might of Nations* , Random House, New York, 1975.
- Tuncer H., *Diplomasinin Evrimi*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2009.
- Yetkin Karakoç, N., *Çeviri ve Diplomasi*, Çeviribilim Yayınları, İstanbul, 2016.
- Zartman W. and Touval S., *International Mediation in Theory and Practice*, Westview Pres, Boulder,1985.

TEZLER

- Ayık, T., *Teknik Metin Çevirilerinde Terim Karşılama Yöntemleri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2004.

MAKALELER

- Aksoy, B., *Teknik Çeviri*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 15 / Sayı:2 / s.71-80.
- Sönmez, S., *İletişim Çağında Yabancı Dil Eğitim- Öğretim ve Çevirinin Önemi*

SÖZLÜKLER

- Ceyhan, A. *Avrupa Topluluğu Terimleri Sözlüğü*, Afa Yayınları, İstanbul, 1991.
- Dağ, A.E., *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi sözlüğü*, Ağaç Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009.
- Kocabay, Y., *Türkçe- Fransızca Büyük Sözlük*, Kocabay Yayınları, 1991.
- Mennan, Z., *Çeviri Amaçlı Terimler Sözlüğü*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002.
- Saraç, T., *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, Adam Yayınları, İstanbul, 2002.
- Pancraccio J.P., *Dictionnaire de la diplomatie*, Editions Dalloz et Micro Buss de Bussac, France, 2007.

İNTERNET KAYNAKLARI

- 14 Kasım 2011, Türkiye, Suriye'ye nota verdi, 25 Aralık 2011, <http://haber.mynet.com/turkiye-suriyeye-nota-verdi-601961-dunya/>.
- 10 Ağustos 2011, Ahmet Davutoğlu ve Beşer Esad Görüşmesinin Ayrıntıları, <http://www.elestiriyoruz.com/guncel-haberler/ahmet-davutoglu-ve-beser-esad-gorusmesinin-ayrintilari/>.
- 9 Ağustos 2011, Davutoğlu Esat Görüşmesinde Neler Konuşuldu, <http://internethaberoku.blogspot.com/2011/08/davutglu-esat-gorusmesinde-neler.html>.

ÖZGEÇMİŞ

Hatice Anar ÖZ, 1984 yılında Mersin'in Tarsus ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Tarsus'ta tamamladı. 2003 yılında Kırıkkale Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bilim Dalı'nı kazandı. 2007 yılında mezun olduktan bir yıl sonra, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Programına başladı. Şuan Mersin'de ikamet etmekte ve özel bir şirkette kalite bölümünde çalışmaktadır.

